

Benchmark Sociale Basis

6 Twentse gemeenten

Borne
Haaksbergen
Hellendoorn
Hof van Twente
Losser
Wierden

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Borne

Auteur(s)
Harm Eskes
Lennart Homan
Alyssa Wegman

Kenmerk
LH/26/0180/sbbrn

Publicatiedatum
31 januari 2026

© Bureau HHM

Inhoud

1. Deze benchmark 4
1.1 Doel van de benchmark 4
1.2 Methode 4
1.3 Leeswijzer 5

2. Borne 6
2.1 Beeld van de gemeente Borne 6
2.2 Bouwstenen op hoofdlijnen 7
2.3 Ontvangen documenten 8

3. Haaksbergen 20
3.1 Beeld van de gemeente Haaksbergen 20
3.2 Bouwstenen op hoofdlijnen 21
3.3 Ontvangen documenten 22

4. Hellendoorn 33
4.1 Beeld van de gemeente Hellendoorn 33
4.2 Bouwstenen op hoofdlijnen 35
4.3 Ontvangen documenten 35

5. Hof van Twente 49
5.1 Beeld van de gemeente Hof van Twente 49
5.2 Bouwstenen op hoofdlijnen 50
5.3 Ontvangen documenten 51

6. Losser 63
6.1 Beeld van de gemeente Losser 63
6.2 Bouwstenen op hoofdlijnen 64
6.3 Ontvangen documenten 65

7. Wierden 77
7.1 Beeld van de gemeente 77
7.2 Bouwstenen op hoofdlijnen 78
7.3 Ontvangen documenten 78

8. Conclusies en aanbevelingen 90
8.1 Conclusies en aanbevelingen per bouwsteen 90
1. Bestaanszekerheid 90
2. Financiering 91
3. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid 92
4. Eigenaarschap, zeggenschap & regie 93
5. Beschikbaarheid van ruimte & plekken 94
6. Responsiviteit 95
7. (Onder)steunen van mantelzorg 96
8. Steun & ruimte voor vrijwillige inzet 97
9. Versterken inclusie 98
10. Mensen vragen & uitnodigen 99
8.2 Beschouwende conclusie 100

Bijlage 1. Overzichtstabel Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein 101

1. Deze benchmark

In dit hoofdstuk wordt de benchmark beschreven die is uitgevoerd als onderdeel van het onderzoek naar een toekomstbestendige sociale basis in Twente. De benchmark is gebaseerd op een documentstudie van relevante (beleids)documenten van zes gemeenten: Borne, Haaksbergen, Hellendoorn, Hof van Twente, Losser en Wierden. Deze gemeenten zijn geselecteerd op basis van vergelijkbare schaalgrootte, sociaal-demografische kenmerken en regionale context.

1.1 Doel van de benchmark

Het doel van deze benchmark is om inzicht te krijgen in de sociale basis van alle deelnemende gemeenten en deze met elkaar te vergelijken. Door deze vergelijking worden relatieve sterktes en zwaktes zichtbaar en kunnen best practices worden geïdentificeerd die toepasbaar zijn in meerdere gemeenten.

1.2 Methode

De benchmark is uitgevoerd op basis van een inhoudelijke analyse van beschikbare documenten per gemeente. Hierbij is gekeken naar hoe de sociale basis in beleid en praktijk wordt vormgegeven. De documenten zijn beoordeeld op de aanwezigheid en uitwerking van tien bouwstenen van een sterke sociale basis:

1. Bestaanszekerheid
2. Financiering
3. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid
4. Eigenaarschap, zeggenschap & regie
5. Beschikbaarheid van ruimte & plekken
6. Responsiviteit
7. (onder)Steunen van mantelzorg
8. Steun & ruimte voor vrijwillige inzet
9. Versterken inclusie
10. Mensen vragen & uitnodigen

Per bouwsteen is per gemeente beschreven in welke de mate de bouwsteen zichtbaar en uitgewerkt is in beleid en praktijk. De beoordeling is gebaseerd op een kwalitatieve lezing van de documenten, waarbij is gelet op concrete beleidsmaatregelen, ambities, voorbeelden en mate van uitwerking.

De beschrijving van de bevindingen per gemeente begint met het opstellen van een meer kwantitatief beeld per gemeente. Dit doen om we om de lokale context en uitgangspositie per gemeente helder te maken.

Dit biedt direct inzicht in de unieke kenmerken, uitdagingen en kansen van elke gemeente. Het schetsen van dit beeld is belangrijk omdat:

- **Lokale verschillen zichtbaar worden**
  Elke gemeente heeft een eigen sociaal-demografisch profiel, beleidsaanpak en netwerk van voorzieningen. Door deze verschillen expliciet te maken, wordt duidelijk waarom bepaalde bouwstenen sterker of zwakker zijn uitgewerkt.
- **Vergelijkbaarheid en duiding**
  Een helder beeld per gemeente maakt het mogelijk om de uitkomsten van de benchmark in perspectief te plaatsen en te begrijpen waarom scores verschillen.

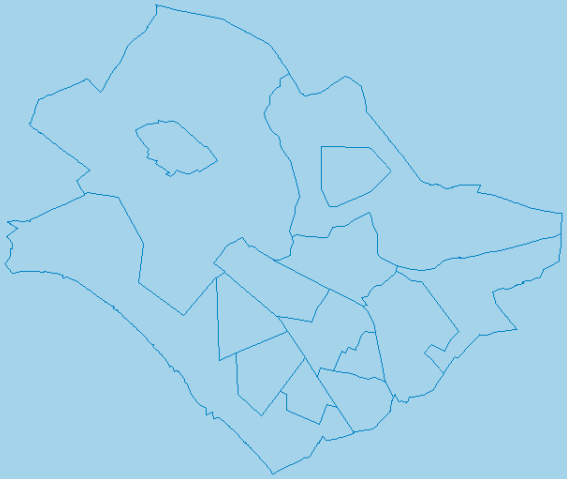
1.3 Leeswijzer

Dit rapport vergelijkt de sociale basis van zes Twentse gemeenten. De opbouw is als volgt:

- **Hoofdstuk 1** gaf uitleg over het doel, de methode en de beoordelingscriteria van de benchmark.
- **Gemeentehoofdstuk** start met een korte schets van de lokale context, gevolgd door een beoordeling op tien bouwstenen van de sociale basis.
- **Conclusies en aanbevelingen** geeft een overzicht van de belangrijkste inzichten uit de benchmark.
- **Bijlage 1** geeft de tabellen met kerncijfers uit de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein.

2. Borne

Dit hoofdstuk beschrijft de beoordeling van de gemeente Borne op de 10 thema's van de sociale basis.

2.1 Beeld van de gemeente Borne

De informatie in deze paragraaf is afkomstig van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein van Waarstaatjegemeente.nl.

Uitgangspositie

De gemeente Borne telt per 1 januari 2025 24.639 inwoners en 10.340 huishoudens. De leeftijdsopbouw laat een relatief groot aandeel ouderen zien, met een stijgende groep 65-plussers. De grijze druk bedraagt 42,7 procent. Eenpersoonshuishoudens vormen een substantiële categorie (320 per 1.000 huishoudens), gevolgd door samenwonende paren met kinderen. Sociaaleconomisch bevindt Borne zich boven het landelijk gemiddelde, met een SES-WOA-score van 0,160 in 2023. Tegelijkertijd heeft 6,1 procent van de huishoudens problematische schulden en leeft 0,4 procent langdurig onder de lage-inkomensgrens. Op gezondheidsgebied spelen langdurige aandoeningen, fysieke beperkingen, valongevallen onder ouderen en een relatief hoge mate van eenzaamheid (38,8 procent in 2024). Onder jongeren zijn kwetsbaarheden zichtbaar in HALT-meldingen, meldingen van kindermishandeling en het aandeel leerlingen in het speciaal basisonderwijs (21 per 1.000 leerlingen). Deze factoren samen vormen een uitgangspositie waarin een brede en diverse vraag naar ondersteuning bestaat.

Wmo

In het tweede halfjaar van 2024 maakten 1.845 unieke inwoners gebruik van een Wmo-maatwerkvoorziening. Het gebruik concentreert zich vooral in de categorieën hulp bij het huishouden, ondersteuning thuis en hulpmiddelen en diensten. Per 1.000 inwoners gaat het om 41 cliënten met huishoudelijke hulp, 15 cliënten met ondersteuning thuis en 20 cliënten met hulpmiddelen en diensten. Ouderen vormen de grootste

gebruikersgroep. Veel voorkomende combinaties zijn hulp bij het huishouden met vervoersvoorzieningen en rolstoelen met vervoersvoorzieningen. De Wmo-uitgaven bedroegen in 2024 in totaal 6,8 miljoen euro, waarbij vooral hulpmiddelen en diensten hoger uitvielen dan begroot.

Jeugdwet
In het eerste halfjaar van 2025 werden 685 jeugdzorgtrajecten ingezet bij 605 unieke jongeren. Het merendeel betreft jeugdhulp zonder verblijf (89,1 procent). Jeugdhulp met verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering vormen kleinere, stabiele categorieën. In het tweede halfjaar van 2024 werden 255 trajecten beëindigd, waarvan het grootste deel volgens plan. De uitgaven aan jeugdzorg bedroegen in 2023 in totaal 7,2 miljoen euro, met het grootste aandeel in jeugdhulp zonder verblijf.

Participatiewet
Borne kent 9,6 re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners van 15 tot 74 jaar, lager dan het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten. Het aandeel huishoudens met bijstand bedraagt 2,8 procent. Het aantal bijstandsontvangers ligt op 20 per 1.000 inwoners, vergelijkbaar met eerdere jaren. Instrumenten zoals jobcoaching, coaching naar werk, opleidingen en vrijwilligerswerk worden ingezet, waarbij vrijwilligerswerk het meest voorkomt (4,0 per 1.000 inwoners). Het werkloosheidspercentage bedraagt 2,9 procent in 2024.

Stapeling van voorzieningen
In het tweede halfjaar van 2024 had 22,1 procent van de huishoudens één of meer voorzieningen in het sociaal domein. Per 1.000 huishoudens gaat het om 119 huishoudens met één voorziening, 59 met twee voorzieningen en 24 met drie voorzieningen. Stapeling van vier of meer voorzieningen komt in kleinere aantallen voor. De meest voorkomende combinaties zijn Jeugdwet en Wmo (143 per 1.000 huishoudens) en Wmo en Participatiewet (11 per 1.000). Deze stapeling wijst op meervoudige problematiek en benadrukt de noodzaak van integrale ondersteuning.

2.2 Bouwstenen op hoofdlijnen

Uit de analyse blijkt dat Borne op alle bouwstenen van de sociale basis actief beleid voert en een breed scala aan initiatieven kent. Met name op de bouwstenen Financiering, Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid, Steun & ruimte voor vrijwillige inzet en Mensen vragen & uitnodigen scoort Borne sterk: deze thema's zijn stevig verankerd in zowel beleid als praktijk. De gemeente werkt intensief samen met inwoners, vrijwilligers en partners, onder meer via het Sociaal Hus en casustafels en stimuleert eigenaarschap, participatie en co-creatie. De toegang tot ondersteuning is laagdrempelig georganiseerd, met veel aandacht voor maatwerk en het snel oppakken van signalen uit de samenleving.

Op andere bouwstenen, zoals Bestaanszekerheid, Versterken inclusie, Responsiviteit en (onder)Steunen van mantelzorg, zijn duidelijke stappen gezet en lopen diverse projecten, maar blijft voortdurende aandacht nodig om alle doelgroepen te bereiken en knelpunten (zoals het gebruik van minimaregelingen, respijtzorg en het bereiken van kwetsbare groepen) verder te verkleinen. De sociale basis in Borne is breed en integraal opgezet, met veel aandacht voor preventie, het versterken van basisvaardigheden en het bevorderen van meedoen voor iedereen. Borne laat daarmee zien dat de sociale basis een stevige pijler is onder het gemeentelijk beleid, maar blijft alert op nieuwe uitdagingen zoals vergrijzing, toenemende druk op vrijwilligers, financiële toegankelijkheid en het vergroten van inclusie.

2.3 Ontvangen documenten

We hebben van de gemeente Borne de volgende (beleids)documenten ontvangen:

- 221022 KS Armoede is zoveel meer dan een lege portemonnee DEF
- 20240611_Plan_Borne_Werkt_2.0 (1)
- 20240802 Uitvoeringsplan bestaanszekerheid versie 2.0
- 20250512 uitvoeringsagenda Meedoen is de kunst
- 20250910 Collegevoorstel Mentaal Gezond Twente overeenkomst SPUK en penvoerder
- aanvraag zinvolle dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie
- Ambitiedocument 2026-2029 Taalhus concept
- Behoefteanalyse - gemeente Borne
- Behoefteanalyse mensen met dementie - gemeente Borne 2022
- Bijlage 2. Rapportage TB Woonzorganalyse Borne def 2.1
- BORNS AKKOORD 2022-2026 def
- brochure-ontmoeten-sporten-en-bewegen-voor-senioren-in-borne - 2023-2024
- concept cultuurnota gemeente Borne- Meedoen is de kunst!
- Dementiescan Borne en bijlagen
- Dorpsambitieplan-Hertme
- DS Borne incl spinnenwegdiagram 23-05-2024
- Evaluatie Sociaal Hus 2022-2024
- Evaluatieverslag inwonersparticipatie SD
- Factsheet_Meedoen_Borne_2024
- Handreiking-Huisvesting-huisartsen-en-gezondheidscentra
- Inclusieagenda gemeente Borne
- Infografic Businesscase dementievriendelijk wonen
- Leefbaar zenderen - koersdocument aanpak vastgestelde versie Ontwikkelteam
- Monitor Kansrijke Start 2024
- ontwerp-omgevingsvisie-samen-borne
- Organisatieplan 2024 definitief
- Over het Sociaal Hus
- Plan van aanpak GALA verbinding en inzet Twentse Koers (mei 23_ definitief)
- Praatplaat Dementievriendelijk wonen
- Programma wonen welzijn zorg 2025 concept
- Programmaplan Sociaal Domein
- projectplan clientondersteuning gemeente Borne
- publieksamenvatting
- Regioplan-Twente
- SOEK rapportage 2023 Borne
- SPUK GALA Borne Gezond
- TG - 20211163 Herziening Borne 2030
- Transformatieplan_Mentaal_Gezond_Twente_v1.1
- Tussenevaluatie pilots ontmoetingsplekken en RESET074 (002)
- Uitvoeringsplan programma Sociaal Domein jaarschijf 2023
- Visie Ontmoeten in Het Dijkhuis
- Visie Sociaal Domein definitief
- Werkproces Steunpunt Relatie en Scheiding - 13 mei
- Wijkgezondheidsprofiel Borne juni 2023

1. Bestaanszekerheid

Beoordeling

Borne heeft een breed netwerk van voorzieningen en initiatieven gericht op het vergroten van bestaanszekerheid. Er is veel inzet op armoedebestrijding, maar niet alle kwetsbare groepen worden bereikt. Informatievoorziening en toegankelijkheid van regelingen kunnen beter.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

In Borne zijn veel vrijwilligers en lokale initiatieven actief, zoals de voedselbank, Stichting Leergeld, het noodfonds en de Verjaardagsbox. Zij bieden praktische hulp en ondersteuning aan inwoners met financiële zorgen, bijvoorbeeld door het verstrekken van voedselpakketten, het mogelijk maken van sport- en cultuurdeelname voor kinderen, en het bieden van noodhulp bij acute geldproblemen. De gemeenschap is betrokken: inwoners helpen elkaar via informele netwerken, bijvoorbeeld met boodschappen, ruilsystemen of buurtmoestuinen. Er zijn laagdrempelige ontmoetingsplekken waar signalen van armoede en uitsluiting snel worden opgepikt. Toch blijkt uit onderzoek dat niet iedereen de weg naar deze hulp weet te vinden, mede door onbekendheid, schaamte of complexiteit van het aanbod.

Institutionele sociale basis

De gemeente Borne biedt schuldhulpverlening, minimaregelingen en werkt met vroegsignalering van schulden (zoals het proactief benaderen bij betalingsachterstanden). Het Sociaal Hus fungeert als centraal loket waar inwoners terechtkunnen voor hulpvragen, advies en ondersteuning. Er zijn veel regelingen, zoals energietoeslag, bijzondere bijstand en het Jeugdfonds Sport & Cultuur, maar het aanvraagproces wordt als versnipperd en ingewikkeld ervaren. Monitoring laat zien dat het bereik van sommige regelingen (zoals energietoeslag) hoog is, maar andere (zoals minimaregelingen) achterblijven. De gemeente werkt aan het vereenvoudigen van procedures, betere communicatie en het vergroten van de bekendheid van het aanbod, zodat meer mensen gebruikmaken van hun rechten. Er is aandacht voor het afstemmen van beleid op regionale initiatieven (zoals GALA gezond leven en Regioplan Twente).

Hoewel Borne beschikt over een breed palet aan regelingen en een integrale toegang via het Sociaal Hus, blijkt het daadwerkelijke bereik van met name minimaregelingen beperkt. In 2023 maakte slechts circa 16% van de rechthebbenden gebruik van deze regelingen. Onbekendheid, ingewikkelde procedures en versnipperde informatie vormen belangrijke drempels.

Bronnen

- 221022 KS Armoede is zoveel meer dan een lege portemonnee
- 20240802 Uitvoeringsplan bestaanszekerheid versie 2.0
- Factsheet_Meedoen_Borne_2024
- Behoefteanalyse – gemeente Borne
- Behoefteanalyse mensen met dementie – gemeente Borne 2022 (indirect, doelgroepinformatie)
- Evaluatie Sociaal Hus 2022–2024
- Over het Sociaal Hus
- Tussenevaluatie pilots ontmoetingsplekken en RESET074 (bereik kwetsbare groepen)
- Monitor Kansrijke Start 2024 (jonge gezinnen, financiële kwetsbaarheid)
- Regioplan-Twente (regionale afstemming)

2. Financiering

Beoordeling

De financiering van de sociale basis in Borne is divers en structureel, met ruimte voor innovatie. Er zijn structurele subsidies, maar ook uitdagingen rond flexibiliteit en maatwerk.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, verenigingen en vrijwilligersorganisaties organiseren zelf fondsenwerving en crowdfunding voor buurtprojecten. Dit versterkt de financiële basis van onderop en maakt het mogelijk om snel in te spelen op lokale behoeften. Voorbeelden zijn gezamenlijke kas voor buurtactiviteiten, crowdfunding voor speelplekken en lokale sponsoring van evenementen.

Institutionele sociale basis

De gemeente verstrekt structurele subsidies aan welzijnsorganisaties, sportverenigingen en culturele instellingen. Er is aandacht voor cofinanciering (bijvoorbeeld bij cultuureducatie op basisscholen) en het optimaliseren van het subsidieproces. Professionals en vrijwilligers geven aan dat bestaande regels soms te rigide zijn; daarom wordt gewerkt aan meer maatwerkbudgetten en flexibele inzet van middelen. Regionale samenwerking (zoals Twentse Koers) zorgt voor bundeling van middelen en gezamenlijke preventieprojecten. De gemeente monitort de effectiviteit van de inzet van middelen en stuurt bij waar nodig, bijvoorbeeld door het evalueren van subsidiepartners en het stimuleren van innovatie via incidentele impulsen.

Bronnen

- 20240611_Plan_Borne_Werkt_2.0 (koppeling participatie & financiering)
- Programmaplan Sociaal Domein
- Uitvoeringsplan programma Sociaal Domein jaarschijf 2023
- SPUK GALA Borne Gezond
- Plan van aanpak GALA verbinding en inzet Twentse Koers
- Regioplan-Twente (regionale financiering en samenwerking)
- Organisatieplan 2024 definitief (structuren & begroting)

3. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid

Beoordeling

De gemeenschappelijke sociale basis in Borne wordt gekenmerkt door veel informele initiatieven en onderlinge betrokkenheid. De samenwerking tussen vrijwilligersinitiatieven en andere partijen is echter beperkt expliciet uitgewerkt in beleidsdocumenten en sterk afhankelijk van informele netwerken. Een belangrijk aandachtspunt blijft het bereiken van inwoners die ondersteuning nodig hebben, maar de weg naar het bestaande aanbod niet vanzelf vinden.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Buurtbewoners, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen werken samen aan activiteiten en ondersteuning. Co-creatie is vanzelfsprekend: inwoners worden actief betrokken bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen, bijvoorbeeld via buurtprojecten, lotgenotengroepen en informele netwerken. Ervaringsdeskundigen worden ingezet om beleid en uitvoering te verbeteren, bijvoorbeeld als lotgenotencoach of in beleidsontwikkeling. Informele netwerken zorgen ervoor dat signalen uit de samenleving snel worden opgepakt en dat er een cultuur van vertrouwen en gezamenlijkheid ontstaat.

Institutionele sociale basis

Binnen de institutionele sociale basis is samenwerking expliciet vormgegeven via het Sociaal Hus. Hier werken gemeente, Wijkracht, GGD, Kulturhus en andere partners gelijkwaardig samen. De verdeeltafel fungeert als instrument voor gezamenlijke casusbespreking, wat in evaluaties wordt gewaardeerd vanwege de korte lijnen, gedeelde verantwoordelijkheid en het loslaten van organisatiebelangen.

Bronnen

- Over het Sociaal Hus
- Evaluatie Sociaal Hus 2022–2024
- Evaluatieverslag inwonersparticipatie SD
- Dementiescan Borne en bijlagen (netwerksamenwerking)
- Programmaplan Sociaal Domein
- Plan van aanpak GALA verbinding en inzet Twentse Koers
- Regioplan-Twente
- Tussenevaluatie pilots ontmoetingsplekken en RESET074 (co-creatiepraktijk)

4. Eigenaarschap, zeggenschap & regie

Beoordeling

Borne stimuleert eigenaarschap en zelfredzaamheid, maar dit vraagt om een cultuuromslag bij inwoners en professionals. De gemeente faciliteert initiatieven en participatie.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners nemen initiatief via buurtprojecten, bewonersplatforms en burgerinitiatieven. Voorbeelden zijn het samen beheren van speeltuinen, buurtmoestuinen of het organiseren van activiteiten. Er is aandacht voor het versterken van samenredzaamheid en het stimuleren van eigen regie, zodat inwoners meer grip krijgen op hun eigen situatie en leefomgeving. Projecten als Senioren Op Eigen Kracht (SOEK) en jongerenwerk zijn gericht op het vergroten van zelfredzaamheid en het voorkomen van afhankelijkheid.

Institutionele sociale basis

Een belangrijk uitgangspunt binnen de institutionele sociale basis is het versterken van eigen regie en normaliseren. De gemeente stuurt bewust op 'zorgen dat' in plaats van 'zorgen voor', met als doel inwoners zo veel mogelijk zelf de regie te laten voeren en onnodige afhankelijkheid van professionele ondersteuning te voorkomen.

Bronnen

- Dorpsambitieplan-Hertme
- concept cultuurnota gemeente Borne – Meedoen is de kunst!
- Evaluatieverslag inwonersparticipatie SD
- Programmaplan Sociaal Domein
- projectplan cliëntondersteuning gemeente Borne
- Programma wonen welzijn zorg 2025 concept
- Visie Sociaal Domein definitief

5. Beschikbaarheid van ruimte & plekken

Beoordeling

Borne beschikt over een breed aanbod aan ontmoetingsplekken, maar er zijn nog witte vlekken, vooral voor jongeren en in nieuwe wijken.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Buurthuizen, dorpshuizen en informele ontmoetingsplekken worden soms beheerd door inwoners en vrijwilligers. Activiteiten als koffie-inlopen, samen eten en sportgroepen zijn laagdrempelig en vinden plaats in de buurt. Voor jongeren zijn er minder vaste plekken; zij ontmoeten elkaar vooral via sport, school en cultuur. Initiatieven als AutoMaatje en aanvullend vervoer vergroten de bereikbaarheid van voorzieningen. Er zijn pilots om samen met jongeren en omwonenden nieuwe ontmoetingsplekken te creëren.

Institutionele sociale basis

De gemeente investeert in uitbreiding en aanpassing van voorzieningen, met aandacht voor toegankelijkheid (zoals drempelvrije locaties en aangepast sanitair) en bereikbaarheid. Het Sociaal Hus verhuist naar een centrale locatie, waardoor publieke diensten beter vindbaar zijn. Er wordt gewerkt aan het creëren van nieuwe ontmoetingsplekken, vooral in wijken waar deze ontbreken, zoals Bornsche Maten. De gemeente monitort het gebruik van voorzieningen en stuurt bij waar nodig.

Bronnen

- brochure-ontmoeten-sporten-en-bewegen-voor-senioren-in-borne
- Tussenevaluatie pilots ontmoetingsplekken en RESET074
- Visie Ontmoeten in Het Dijkhuis
- ontwerp-omgevingsvisie-samen-borne
- Wijkgezondheidsprofiel Borne juni 2023 (inrichting & voorzieningen)
- Programma wonen welzijn zorg 2025 concept

6. Responsiviteit

Beoordeling

De gemeente en partners zijn responsief, met snelle hulp via het Sociaal Hus. Verbetering is mogelijk in communicatie en het verlagen van bureaucratische drempels.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, vrijwilligers en lokale netwerken signaleren behoeften en knelpunten in hun omgeving en geven deze door aan de gemeente of welzijnsorganisaties. Informele hulp bij acute problemen is vanzelfsprekend, bijvoorbeeld via burenhulp of maatjesprojecten. Er is aandacht voor het delen van ervaringen en het snel oppakken van signalen uit de samenleving.

De responsiviteit binnen de gemeenschappelijke sociale basis wordt in Borne sterk gedragen door noaberschap. De kleinschaligheid en onderlinge bekendheid maken dat signalen snel worden opgepakt. Dit kwam onder meer tot uiting tijdens de coronaperiode, waarin informele netwerken snel ondersteuning organiseerden voor kwetsbare inwoners.

Institutionele sociale basis

Het Sociaal Hus biedt één loket waar inwoners snel terechtkunnen voor hulp. Consulenten houden spreekuur op laagdrempelige vindplaatsen, zoals huisartsenpraktijken en bibliotheken. De gemeente werkt aan betere communicatie (zoals een gezamenlijke agenda en duidelijke informatie) en vereenvoudiging van procedures. Monitoring en klanttevredenheidsonderzoeken worden gebruikt om beleid bij te sturen. Er is aandacht voor het anticiperen op toekomstige vragen en het betrekken van inwoners bij beleidsvorming.

Bronnen

- Over het Sociaal Hus
- Evaluatie Sociaal Hus 2022–2024
- Factsheet_Meedoen_Borne_2024
- Wijkgezondheidsprofiel Borne 2023
- Monitor Kansrijke Start 2024
- Tussenevaluatie pilots ontmoetingsplekken en RESET074
- projectplan cliëntondersteuning gemeente Borne

7. (onder)Steunen van mantelzorg

Beoordeling

Mantelzorgers krijgen structurele aandacht en ondersteuning, maar respijtzorg is een knelpunt. Er is waardering en begeleiding, maar de druk neemt toe.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Lotgenotengroepen, burenhulp en informele respijtzorg zijn aanwezig. Mantelzorgers kunnen ervaringen delen en elkaar ondersteunen via bijeenkomsten als het Mantelzorgcafé. Vrijwilligers en familieleden bieden praktische hulp en emotionele steun. Er is aandacht voor het combineren van mantelzorg met werk en het voorkomen van overbelasting.

Binnen de gemeenschappelijke sociale basis is mantelzorg in beleidsdocumenten beperkt uitgewerkt. De ondersteuning van mantelzorgers vindt vooral plaats via informele netwerken en vrijwilligersorganisaties (zoals de Zonnebloem) en via specifieke initiatieven zoals het Zelfregieteam voor naasten. Een samenhangende beschrijving van mantelzorg binnen de gemeenschappelijke basis ontbreekt grotendeels.

Institutionele sociale basis

Het Sociaal Hus en Stichting Informele Zorg bieden ondersteuning, advies en begeleiding aan mantelzorgers. Er zijn waarderingsacties (zoals een jaarlijkse cadeaubon) en cursussen. De gemeente werkt samen met regionale partners aan uitbreiding van respijtzorg, maar het aanbod blijft achter bij de groeiende vraag.

Bronnen

- Dementiescan Borne + bijlagen
- Praatplaat Dementievriendelijk wonen
- Infografic Businesscase dementievriendelijk wonen
- aanvraag zinvolle dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie
- Handreiking–Huisvesting–huisartsen–en–gezondheidscentra
- Programma wonen welzijn zorg 2025 concept

8. Steun & ruimte voor vrijwillige inzet

Beoordeling

Vrijwilligerswerk is stevig verankerd in Borne, maar de druk op vrijwilligers neemt toe. Er is aandacht voor ondersteuning, scholing en matching.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Vrijwilligers organiseren zelf activiteiten, ondersteunen kwetsbare inwoners en zorgen voor verbinding in de buurt. Er is een sterke cultuur van noaberschap en informele hulp. Vrijwilligers zijn actief op terreinen als sport, cultuur, zorg en buurtactiviteiten. Nieuwe vormen van vrijwilligerswerk, zoals maatjesprojecten en buurtinitiatieven, worden gestimuleerd.

Institutionele sociale basis

De gemeente ondersteunt via vrijwilligersbeleid, trainingen en netwerken. Er zijn projecten voor deskundigheidsbevordering, matching en waardering van vrijwilligers. Vrijwilligerscoördinatoren organiseren workshops en inspiratiesessies. De gemeente faciliteert initiatieven van bewoners(groepen) via wijkbudgetten of ondersteuning en werkt samen met lokale organisaties aan het vergroten van de participatie.

Bronnen

- brochure-ontmoeten-sporten-en-bewegen-voor-senioren-in-borne
- Programmaplan Sociaal Domein
- SPUK GALA Borne Gezond
- Tussenevaluatie pilots ontmoetingsplekken en RESET074
- Dorpsambitieplan-Hertme
- Leefbaar Zenderen – koersdocument

9. Versterken inclusie

Beoordeling

Borne werkt actief aan inclusie, met aandacht voor toegankelijkheid, diversiteit en het tegengaan van uitsluiting. Niet alle groepen worden bereikt.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Initiatieven als maatjesprojecten, vriendenkringen en buurtactiviteiten zijn gericht op het betrekken van iedereen, ook mensen met een beperking of een migratieachtergrond. Informele netwerken zorgen voor verbinding tussen jong en oud. Er zijn activiteiten gericht op het bespreekbaar maken van diversiteit en het tegengaan van uitsluiting.

Institutionele sociale basis

De gemeente voert een inclusieagenda uit, verbetert fysieke toegankelijkheid van gebouwen en werkt samen met partners aan bewustwording en anti-discriminatie. Er zijn projecten voor eenzaamheid, LHBTI+ beleid en samenwerking met regionale platforms. De gemeente organiseert activiteiten om sociale uitsluiting tegen te gaan en monitort de betrokkenheid van doelgroepen.

Bronnen

- Inclusieagenda gemeente Borne
- concept cultuurnota – Meedoen is de kunst!
- Infografic Businesscase dementievriendelijk wonen
- Praatplaat Dementievriendelijk wonen
- Programmaplan Sociaal Domein
- Regioplan-Twente
- Transformatieplan Mentaal Gezond Twente v1.1

10. Mensen vragen & uitnodigen

Beoordeling

De gemeente stimuleert actieve deelname en betrekt inwoners via persoonlijke benadering en uitnodigende communicatie. Er is aandacht voor moeilijk bereikbare groepen

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners worden via campagnes, buurtactiviteiten en persoonlijke uitnodigingen betrokken bij het sociale leven. Vrijwilligers en sleutelfiguren spelen een belangrijke rol in het bereiken van mensen die anders buiten beeld blijven. Er zijn maatjesprojecten, vriendenkringen en sport- en cultuuractiviteiten die inwoners uitnodigen en activeren.

Institutionele sociale basis

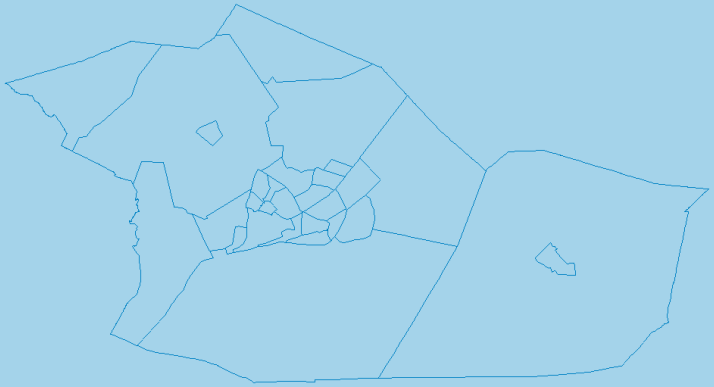
De gemeente organiseert bewustwordingscampagnes, outreach-activiteiten en laagdrempelige participatiebijeenkomsten. Er is aandacht voor het benutten van talenten en het stimuleren van betrokkenheid, met speciale aandacht voor het bereiken van moeilijk bereikbare groepen. De gemeente blijft investeren in het uitbreiden en verbeteren van deze uitnodigende werkwijze.

Bronnen

- Factsheet_Meedoen_Borne_2024
- Monitor Kansrijke Start 2024
- brochure-ontmoeten-sporten-en-bewegen-voor-senioren-in-borne
- Tussenevaluatie pilots ontmoetingsplekken en RESET074
- concept cultuurnota – Meedoen is de kunst!
- Programmaplan Sociaal Domein

3. Haaksbergen

Dit hoofdstuk beschrijft de beoordeling van de gemeente Haaksbergen op de 10 thema's van de sociale basis.

3.1 Beeld van de gemeente Haaksbergen

De informatie in deze paragraaf is afkomstig van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein van Waarstaatjegemeente.nl.

Uitgangspositie

De gemeente Haaksbergen telt per 1 januari 2025 in totaal 24.359 inwoners en 10.420 huishoudens. De leeftijdsopbouw laat een relatief groot aandeel ouderen zien, met een verder stijgende groep 65-plussers. De grijze druk bedraagt 48,1 procent, hoger dan in vergelijkbare gemeenten. Haaksbergen kent een substantieel aandeel eenpersoonshuishoudens (307 per 1.000 huishoudens), een groep die relatief vaak een hulpvraag heeft. Sociaaleconomisch bevindt de gemeente zich rond het landelijk gemiddelde, met een SES-WOA score van 0,124 in 2023. Tegelijkertijd heeft 6,2 procent van de huishoudens problematische schulden en leeft 2,5 procent langdurig onder de lage-inkomensgrens. Op gezondheidsgebied spelen fysieke beperkingen, langdurige aandoeningen en een relatief hoge mate van eenzaamheid (39 procent in 2024) een rol. Ook jeugdigen kennen kwetsbaarheden, zichtbaar in HALT-meldingen, meldingen van kindermishandeling en het aandeel leerlingen in het speciaal basisonderwijs. Deze factoren samen zorgen voor een brede en diverse ondersteuningsvraag binnen het sociaal domein.

Wmo

In het tweede halfjaar van 2024 maakten 1.535 unieke inwoners gebruik van een Wmo-maatwerkvoorziening. Het gebruik concentreert zich vooral in ondersteuning thuis, hulp bij het huishouden en hulpmiddelen en diensten. Per 1.000 inwoners gaat het om 33 cliënten met hulp bij het huishouden en 33 cliënten met ondersteuning thuis. Ouderen vormen de grootste gebruikersgroep. Binnen Haaksbergen komen combinaties zoals

hulp bij het huishouden met vervoersdiensten en hulp bij het huishouden met begeleiding het meest voor. De Wmo-uitgaven bedroegen in 2024 ruim 5,2 miljoen euro, met de grootste financiële inzet in huishoudelijke hulp en ondersteuning thuis.

Jeugdwet

In het eerste halfjaar van 2025 werden 475 jeugdzorgtrajecten ingezet bij 440 unieke jongeren. Het grootste deel, circa 85 procent, betreft jeugdhulp zonder verblijf. Jeugdhulp met verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering vormen kleinere en relatief stabiele categorieën. In het tweede halfjaar van 2024 werden 235 trajecten beëindigd. De uitgaven aan jeugdzorg bedroegen in 2023 in totaal 6,6 miljoen euro, waarbij jeugdhulp zonder verblijf het grootste deel vormt.

Participatiewet

Haaksbergen kent 2,8 procent huishoudens met bijstand, vergelijkbaar met andere kleinere gemeenten. Het aantal bijstandsontvangers ligt rond de 18 tot 19 personen per 1.000 inwoners. Het werkloosheidspercentage bedraagt 3,0 procent in 2024, na een lichte stijging ten opzichte van eerdere jaren. De gemeente zet verschillende re-integratievoorzieningen in, waaronder coaching naar werk of participatie, jobcoaching en opleidingen. Coaching naar werk komt uit op 0,6 per 1.000 inwoners, vrijwilligerswerk op 4,0 per 1.000 inwoners.

Stapeling van voorzieningen

In het tweede halfjaar van 2024 had 18,7 procent van de huishoudens één of meer voorzieningen in het sociaal domein. Per 1.000 huishoudens gaat het om 103 huishoudens met één voorziening, 49 met twee voorzieningen en 21 met drie voorzieningen. In kleinere aantallen komt stapeling van vier of meer voorzieningen voor. De meest voorkomende combinaties betreffen Jeugdwet en Wmo en Wmo en Participatiewet, die beide voorkomen bij meer dan honderd huishoudens per 1.000. De stapeling wijst op meervoudige problematiek en onderstreept de noodzaak van integrale ondersteuning.

3.2 Bouwstenen op hoofdlijnen

Uit de analyse blijkt dat Haaksbergen op vrijwel alle bouwstenen van de sociale basis actief beleid voert en concrete initiatieven heeft ontwikkeld. Met name op de bouwstenen Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid, Eigenaarschap, zeggenschap & regie, Responsiviteit en (onder)Steunen van mantelzorg scoort Haaksbergen sterk: deze thema's zijn stevig verankerd in beleid en praktijk. De gemeente werkt intensief samen met inwoners, vrijwilligers en partners, en stimuleert eigen regie en participatie. Ook de toegang tot ondersteuning is laagdrempelig georganiseerd via de Noaberpoort en het Huis van Haaksbergen. Op andere bouwstenen, zoals Bestaanszekerheid, Versterken inclusie en Steun & ruimte voor vrijwillige inzet, zijn duidelijke stappen gezet en lopen diverse projecten, maar blijft voortdurende aandacht nodig om alle doelen volledig te realiseren. De sociale basis is breed en integraal opgezet, met veel aandacht voor preventie, het versterken van basisvaardigheden en het bevorderen van meedoen voor iedereen. Haaksbergen laat daarmee zien dat de sociale basis een stevige pijler is onder het gemeentelijk beleid, maar blijft alert op nieuwe uitdagingen zoals vergrijzing, financiële druk en het bereiken van kwetsbare groepen.

3.3 Ontvangen documenten

We hebben van de gemeente Haaksbergen de volgende (beleids)documenten ontvangen:

- 20250507_Cultuurakkoord Gemeente Haaksbergen 2025-2028
- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- 250623 - 550 - Aan Gemeente Haaksbergen - Eindverantwoording 2024
- Algemene subsidieverordening Haaksbergen _ Lokale wet- en regelgeving
- Beleidskader minima Haaksbergen 2023 e.v.
- Beleidsregels re-integratie Participatiewet gemeente Haaksbergen 2024 _ Lokale wet- en regelgeving
- Beleidsvisie op het sociaal domein
- Integraal plan van aanpak Brede SPUK gemeente Haaksbergen aug 2023
- Omgevingsvisie
- Procesvoorstel voorzieningendiscussie
- Re-integratieverordening Haaksbergen _ Lokale wet- en regelgeving
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer Haaksbergen (5.1c) _ Lokale wet- en regelgeving
- Verordening jeugdhulp Haaksbergen _ Lokale wet- en regelgeving
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Haaksbergen _ Lokale wet- en regelgeving
- Verordening Maatschappelijke Participatie Haaksbergen _ Lokale wet- en regelgeving
- Verordening Participatieraad Haaksbergen (4.42) _ Lokale wet- en regelgeving
- Visie op de dienstverlening 2024-2030

1. Bestaanszekerheid

Beoordeling

Haaksbergen voert een actief armoede- en schuldenbeleid om de bestaanszekerheid van inwoners te vergroten. De gemeente biedt uitgebreide ondersteuning voor minima en bij financiële problemen.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

In Haaksbergen zijn veel vrijwilligers, lokale initiatieven en maatschappelijke organisaties actief, zoals Stichting Leergeld, de Voedselbank, Budgetmaatjes, het Noodfonds en kerken. Zij bieden praktische hulp, voorlichting en ondersteuning aan inwoners met geldzorgen. Er is veel aandacht voor het versterken van basisvaardigheden (taal, rekenen, digitale vaardigheden) via het DigiTaalhuis/Ontwikkelplein en voor het bespreekbaar maken van armoede op scholen en in de wijk. Vrijwilligers en ervaringsdeskundigen geven gastlessen over omgaan met geld en ondersteunen bij het aanvragen van regelingen. Ook zijn er projecten als Kansrijke Start, waar kwetsbare gezinnen extra ondersteuning krijgen. De Formulierenbrigade helpt inwoners bij het invullen van aanvragen voor toeslagen en minimaregelingen, en het DigiTaalhuis ondersteunt laaggeletterden en nieuwkomers bij het vergroten van hun zelfredzaamheid.

Institutionele sociale basis

De gemeente voert een vernieuwd minimabeleid met nadruk op preventie, maatwerk en participatie. Er zijn regelingen zoals een collectieve zorgverzekering tot 120% van het sociaal minimum, het Kindpakket, energietoeslag, minimaatwerkbudget en extra ondersteuning voor gezinnen. Schuldhulpverlening werkt volgens het principe “zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig” en volgt de gedragscodes van de NVVK. Dankzij vroegsignalering wordt snel contact gelegd met inwoners in financiële problemen. De Noaberpoort fungeert als integraal loket voor ondersteuning, waar inwoners terecht kunnen voor advies en praktische hulp op het gebied van welzijn, zorg, opgroeien, opvoeden, werk en inkomen. Er is regionale harmonisatie van regelgeving en samenwerking met Borne en Hengelo. De gemeente werkt samen met partners als Wijkracht, Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport & Cultuur, Voedselbank en Kledingbank om inwoners in een financieel kwetsbare positie te ondersteunen.

Bronnen

- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- Beleidskader minima Haaksbergen 2023 e.v.
- 250623 - 550 - Aan Gemeente Haaksbergen - Eindverantwoording 2024
- Beleidsvisie op het sociaal domein
- Integraal plan van aanpak Brede SPUK gemeente Haaksbergen aug 2023

2. Financiering

Beoordeling

Haaksbergen zet duidelijke stappen richting duurzame, ontschotte financiering van het sociaal domein. De gemeente bundelt rijksbudgetten en werkt met meerjarige afspraken, maar de overgang van projectmatige naar structurele financiering vraagt blijvende aandacht.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Naast gemeentelijke subsidies organiseren inwoners, verenigingen en vrijwilligersorganisaties zelf fondsenwerving en crowdfunding voor buurtprojecten. Er zijn burgerinitiatieven en een lokaal fonds waarin inwoners en fondsen elkaar vinden om nieuwe ideeën te financieren. Dit maakt het mogelijk om snel in te spelen op lokale behoeften. In de praktijk zie je dat bijvoorbeeld buurtactiviteiten, kleine sportprojecten en ontmoetingsinitiatieven in dorpshuizen deels via deze lokale fondsen en crowdfunding worden gerealiseerd. Ook zijn er voorbeelden van samenwerking tussen sportverenigingen en welzijnsorganisaties om gezamenlijk subsidie aan te vragen voor preventieprojecten.

Institutionele sociale basis

De gemeente bundelt rijksbudgetten (zoals de Brede SPUK) voor integrale financiering van sport, welzijn, preventie en cultuur. Er zijn meerjarige resultaatafspraken met partners, minder versnipperde projectsubsidies en sturing op maatschappelijke effecten. In het Integraal plan van aanpak Brede SPUK is vastgelegd dat middelen flexibel kunnen worden ingezet over domeinen heen, bijvoorbeeld voor gecombineerde projecten op het snijvlak van gezondheid, participatie en cultuur. Daarnaast heeft de financiering van voorzieningen continue aandacht in de gemeente. De achterliggende discussies richt zich op het bepalen welke voorzieningen tot het basisniveau behoren en structureel gefinancierd moeten worden en welke incidenteel, afhankelijk van maatschappelijke impact en lokale behoefte.

Bronnen

- Integraal plan van aanpak Brede SPUK gemeente Haaksbergen aug 2023
- Procesvoorstel voorzieningendiscussie
- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- Algemene subsidieverordening Haaksbergen _ Lokale wet- en regelgeving

3. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid

Beoordeling

Gelijkwaardige samenwerking is stevig verankerd in Haaksbergen, maar vraagt blijvende aandacht voor cultuur en vaardigheden. De gemeente ziet inwoners, vrijwilligers, professionals en bestuurders als partners en stimuleert co-creatie en netwerksamenwerking.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, vrijwilligers en lokale organisaties worden actief betrokken bij beleidsontwikkeling en uitvoering. Via platforms als SamenHaaksbergen.nl en dialoogsessies delen inwoners en professionals hun visie en prioriteiten. De Participatieraad levert input op conceptbeleid en zorgt dat plannen breed gedragen zijn. In de praktijk zijn er voorbeelden van co-creatie, zoals de gezamenlijke prioritering van voorzieningen in de voorzieningendiscussie en de coalitie tegen eenzaamheid, waarin Wijkracht, kerken, bedrijven en gemeente samen plannen uitvoeren. Ook de Seniorenalliantie is een concreet voorbeeld van een burgerinitiatief dat samen met de gemeente werkt aan beleid voor ouderen.

Institutionele sociale basis

In de uitvoering werkt men samen in de Noaberpoort, waar consulenten, sociaal werkers, wijkverpleegkundigen en politie als één team opereren. Ieders deskundigheid weegt even zwaar en besluiten worden gezamenlijk genomen. De gemeente faciliteert deze samenwerking, maar domineert niet. Haaksbergen investeert in medewerkersvaardigheden zoals partnergericht werken en stimuleert inwoners om mee te denken en te doen. In de praktijk zie je dat bijvoorbeeld bij complexe casussen rondom zorg en welzijn, het team van de Noaberpoort samen met de inwoner en diens netwerk tot een plan komt, waarbij de regie bij de inwoner blijft en de gemeente ondersteunt waar nodig.

Bronnen

- Beleidsvisie op het sociaal domein
- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- Procesvoorstel voorzieningendiscussie
- 250623 - 550 - Aan Gemeente Haaksbergen - Eindverantwoording 2024

4. Eigenaarschap, zeggenschap & regie

Beoordeling

Het vergroten van eigenaarschap en eigen regie van inwoners is een speerpunt in Haaksbergen. De gemeente gelooft dat mensen zelf de regie over hun leven moeten voeren, met de overheid als ondersteuner. Dit is zichtbaar in beleid en praktijk.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners worden gestimuleerd om zelf initiatief te nemen, bijvoorbeeld via wijkbudgetten of buurtprojecten. Bewoners beslissen zelf wat nodig is in hun wijk en voeren dit uit met ondersteuning van de gemeente. Voorbeelden zijn buurtmoestuinen, gezamenlijke speelplekken en bewonersgroepen die zelf activiteiten organiseren. Vrijwilligers en buurtinitiatieven helpen inwoners om hun eigen oplossingen te kiezen en uit te voeren. De communicatie vanuit de gemeente benadrukt dat inwoners de regie behouden en dat de gemeente ondersteunt waar nodig.

Institutionele sociale basis

De benadering van Positieve Gezondheid is leidend: inwoners formuleren hun eigen doelen, waarna pas gekeken wordt naar aanvullende hulp. In de Noaberpoort helpen onafhankelijke cliëntondersteuners inwoners om hun eigen doelen te formuleren. Pilots zoals Eigen Kracht Huishouden stimuleren zelfstandigheid bij inwoners met een Wmo-hulpvraag. Bij re-integratie kiest Haaksbergen voor vertrouwen en maatwerk: bijstandsgerechtigden bepalen samen met hun coach het passende traject, zonder starre verplichtingen. De menselijke maat vervangt het controledenken. Door deze aanpak voelen inwoners zich gehoord en betrokken, wat zorgt voor passende oplossingen en tevreden inwoners.

Bronnen

- Beleidsvisie op het sociaal domein
- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- 250623 - 550 - Aan Gemeente Haaksbergen - Eindverantwoording 2024

5. Beschikbaarheid van ruimte & plekken

Beoordeling

Haaksbergen investeert in ontmoetingsplekken en een beweegvriendelijke leefomgeving om sociaal contact te bevorderen. Er zijn nieuwe centrale ruimtes gecreëerd en bestaande voorzieningen verbeterd, zowel binnen (Huis van Haaksbergen, dorpshuizen) als buiten (speel- en beweegplekken). Veel initiatieven zijn al gerealiseerd of in uitvoering. De ambitie is hoog en de voortgang duidelijk, maar de volledige dekking (in alle wijken en doelgroepen) is nog in ontwikkeling.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Het Huis van Haaksbergen, dorpshuizen, sportaccommodaties en vernieuwde speelplekken vormen laagdrempelige ontmoetingsplekken waar inwoners samenkomen, activiteiten organiseren en elkaar ondersteunen. Vrijwilligers en buurtbewoners zijn actief betrokken bij het beheer en de organisatie van activiteiten. Er is aandacht voor inclusieve en toegankelijke voorzieningen. In de praktijk zijn er bijvoorbeeld senioren-ontmoetingsgroepen, buurttuinen en gezamenlijke beweegactiviteiten die door inwoners zelf worden opgezet en gedragen. Haaksbergen beschikt over opvallend veel sportzalen en -velden voor een gemeente van deze omvang. Deze worden niet alleen gebruikt voor sport, maar fungeren ook regelmatig als buurtvoorziening waar inwoners samenkomen voor activiteiten of evenementen.

Institutionele sociale basis

De gemeente ondersteunt de exploitatie en het onderhoud van ontmoetingsplekken en investeert in de vernieuwing van de openbare ruimte. Beweegroutes, tuinen bij park Scholtenhagen en Zorghuis Twente Scholtenhagen bevorderen ontmoeting en beweging. De voorzieningendiscussie is gericht op het bepalen van het basisniveau van voorzieningen en het maken van keuzes over spreiding, kwaliteit en financiering. De gemeente werkt samen met partners aan het realiseren van een toekomstbestendig netwerk van voorzieningen, waarbij ook gekeken wordt naar de bereikbaarheid en toegankelijkheid voor alle doelgroepen.

Bronnen

- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- Procesvoorstel voorzieningendiscussie
- Omgevingsvisie
- 250623 - 550 - Aan Gemeente Haaksbergen - Eindverantwoording 2024

6. Responsiviteit

Beoordeling

Haaksbergen luistert actief naar signalen uit de samenleving en past beleid en uitvoering daarop aan. Dankzij een lerende aanpak (monitoring, feedbackloops) heeft de gemeente meerdere initiatieven snel bijgestuurd of nieuw opgezet op basis van behoeften van inwoners en professionals.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, vrijwilligers en lokale netwerken signaleren behoeften en knelpunten in hun omgeving en geven deze door aan de gemeente of welzijnsorganisaties. Via buurthuizen, sportverenigingen en informele ontmoetingen worden signalen over bijvoorbeeld eenzaamheid, armoede of behoefte aan activiteiten snel opgepikt. In de praktijk worden signalen uit de wijk besproken in wijkraden, buurtbijeenkomsten en via de coalitie tegen eenzaamheid. Inwoners worden gestimuleerd om hun ervaringen en wensen te delen tijdens bijeenkomsten of via klankbordgroepen.

Institutionele sociale basis

De gemeente werkt met een lerende aanpak: monitoring en feedback leiden tot bijsturing van plannen en acties. Professionals worden getraind om signalen uit de samenleving op te vangen en daarop te reageren, bijvoorbeeld via welzijnscoaches en het programma Welzijn op Recept. Er zijn korte lijnen tussen beleid en uitvoering, en de gemeente organiseert regelmatig evaluaties en gesprekken met inwoners en partners om te bepalen of het beleid aansluit bij de behoeften. Tijdens de coronaperiode is extra ingezet op maatwerk en flexibiliteit, bijvoorbeeld in de ondersteuning van kwetsbare groepen. Toch lukt het nog niet altijd om snel en adequaat te reageren op nieuwe behoeften, mede door personele krapte en complexiteit van vraagstukken.

Bronnen

- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- 250623 - 550 - Aan Gemeente Haaksbergen - Eindverantwoording 2024

7. (onder)Steunen van mantelzorg

Beoordeling

Haaksbergen heeft de ondersteuning van mantelzorgers goed op orde. Mantelzorgers krijgen emotionele steun, advies, respijt en waardering. De gemeente werkt samen met professionele organisaties en vrijwilligers om overbelasting te voorkomen. Naast een solide basisaanbod (steunpunt, logeerzorg) experimenteert men met nieuwe initiatieven (maatjesprojecten, specifieke steun voor GGZ-mantelzorgers).

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Mantelzorgers worden ondersteund door hun netwerk van familie, vrienden, buren en vrijwilligers. Er zijn lotgenotengroepen, informele ontmoetingen en activiteiten waar mantelzorgers ervaringen kunnen delen en elkaar kunnen steunen. Tijdens de Dag van de Mantelzorg worden mantelzorgers in het zonnetje gezet en krijgen zij waardering vanuit de gemeenschap. Vrijwilligers spelen een rol in respijtzorg, zodat mantelzorgers af en toe kunnen worden ontlast. In het Odensehuis ontmoeten mantelzorgers elkaar en wisselen ervaringen uit.

Institutionele sociale basis

De gemeente werkt samen met partners als Wijkracht aan het ontlasten, waarderen en toerusten van mantelzorgers. Er is een breed aanbod aan ondersteuning: van emotionele steun en advies tot praktische hulp en respijtzorg. Jaarlijks wordt de Dag van de Mantelzorg georganiseerd en zijn er cursussen en netwerkbijeenkomsten. Specifieke aandacht is er voor jonge mantelzorgers en voor het combineren van mantelzorg met werk. De gemeente investeert in deskundigheidsbevordering en het versterken van het netwerk rondom mantelzorgers. Innovatie vindt plaats via pilots, zoals logeerzorg en GGZ-mantelzorg. In de praktijk zijn er bijvoorbeeld maatjesprojecten en extra ondersteuning voor mantelzorgers van mensen met dementie.

Bronnen

- Plan van Aanpak Brede SPUK 2023–2026
- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- 250623 - 550 - Aan Gemeente Haaksbergen - Eindverantwoording 2024

8. Steun & ruimte voor vrijwillige inzet

Beoordeling

Vrijwilligers zijn onmisbaar in Haaksbergen en de gemeente erkent dat volledig. Er is een actief verenigingsleven en een vrijwilligerssteunpunt dat matching en trainingen verzorgt. De gemeente faciliteert waar mogelijk (vacaturebank, waarderingsevenementen, deskundigheidsbevordering). Tegelijk werkt men aan vernieuwing (flexibeler vrijwilligerswerk, meer jongeren betrekken).

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Het rijke verenigingsleven en de grote betrokkenheid van inwoners zorgen ervoor dat veel vrijwilligers zich inzetten voor sport, cultuur, zorg en buurtactiviteiten. Vrijwilligers organiseren zelf activiteiten, ondersteunen kwetsbare inwoners en brengen mensen samen. Tijdens de Week van de Ontmoeting worden vrijwilligers ingezet om inwoners met elkaar in contact te brengen. Ook worden nieuwe vormen van vrijwilligerswerk gestimuleerd, bijvoorbeeld via maatjesprojecten en buurtinitiatieven. In de praktijk zijn er flexibele vrijwilligersprojecten, bijvoorbeeld voor jongeren of mensen met een migratieachtergrond.

Institutionele sociale basis

De gemeente ondersteunt vrijwillige inzet via een vrijwilligerscentrale, trainingen en waardering. Er zijn projecten voor kwetsbare vrijwilligers en aandacht voor deskundigheidsbevordering. Vrijwilligerscoördinatoren organiseren workshops en inspiratiesessies, bijvoorbeeld over omgang met speciale doelgroepen of bestuursvaardigheden. De gemeente faciliteert initiatieven van bewoners(groepen) via wijkbudgetten of ondersteuning en werkt samen met lokale organisaties aan het vergroten van de participatie. Vrijwilligers zijn onmisbaar in het sociaal beleid en krijgen structurele ondersteuning. In de praktijk worden vrijwilligersprijzen uitgereikt en zijn er campagnes om meer vrijwilligers te werven.

Bronnen

- Lokaal Sportakkoord “Sport Versterkt Haaksbergen” 2020
- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- 250623 - 550 - Aan Gemeente Haaksbergen - Eindverantwoording 2024
- Algemene subsidieverordening Haaksbergen _ Lokale wet- en regelgeving

9. Versterken inclusie

Beoordeling

Inclusie staat in Haaksbergen wel op de agenda, maar deze bouwsteen is tot nu toe nog nauwelijks uitgewerkt in de praktijk. Er zijn ideeën en plannen (een Lokale Inclusie Agenda in voorbereiding, enkele eerste initiatieven), maar concrete resultaten of structurele aanpak ontbreken grotendeels.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, vrijwilligers en verenigingen organiseren activiteiten die gericht zijn op het betrekken van iedereen, zoals inclusieve sportevenementen, buurtactiviteiten en ontmoetingen voor mensen met een beperking. Er zijn maatjesprojecten, vriendenkringen en klankbordgroepen waarin inwoners met verschillende achtergronden elkaar ontmoeten en ondersteunen. De sociale basis draagt bij aan het bespreekbaar maken van diversiteit en het tegengaan van uitsluiting. In de praktijk zijn er bijvoorbeeld inclusieve sportdagen, ontmoetingsgroepen voor mensen met een beperking en activiteiten voor nieuwkomers.

Institutionele sociale basis

De gemeente werkt aan het verbeteren van toegankelijkheid, diversiteit en anti-discriminatie. Er zijn projecten voor eenzaamheid, LHBTI+ beleid en toegankelijkheid van voorzieningen. Voor inwoners met een beperking is er samenwerking met regionale platforms als Uniek Sporten Twente. De gemeente organiseert activiteiten om sociale uitsluiting tegen te gaan, zoals de Week van de Ontmoeting en maatjesprojecten. Inclusie is een speerpunt, maar de praktijk vraagt om voortdurende inzet en bijstelling. De integrale inclusie-aanpak is nog in ontwikkeling, met aandacht voor monitoring en betrokkenheid van doelgroepen. Veel initiatieven verkeren nog in de opstartfase. Zo moet de Lokale Inclusie Agenda nog worden vastgesteld en kent de inclusie-aanpak nog weinig structurele verankering in de dagelijkse uitvoeringspraktijk. Dit betekent dat – hoewel inclusie een benoemd speerpunt is – de daadwerkelijke verandering in de praktijk nog vorm moet krijgen.

Bronnen

- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- 250623 - 550 - Aan Gemeente Haaksbergen - Eindverantwoording 2024
- Beleidsvisie op het sociaal domein
- Cultuurakkoord Gemeente Haaksbergen 2025-2028

10. Mensen vragen & uitnodigen

Beoordeling

Haaksbergen stimuleert inwoners actief om mee te doen in de samenleving. Via gerichte campagnes, persoonlijke benadering en kennismakingsprogramma's probeert men groepen te bereiken die anders aan de kant blijven. Er zijn concrete initiatieven voor jeugd, ouderen en nieuwkomers die mensen over de drempel trekken (bijvoorbeeld Sjors Sportief voor kinderen, huisbezoeken aan eenzame senioren). Hoewel al veel inwoners hierdoor geactiveerd worden, blijft het een uitdaging om werkelijk iedereen te bereiken.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners worden via campagnes, buurtactiviteiten en persoonlijke benadering uitgenodigd om deel te nemen aan het sociale leven. Tijdens de Week van de Ontmoeting worden inwoners persoonlijk benaderd om deel te nemen aan activiteiten. Maatjesprojecten, vriendenkringen en sport- en cultuuractiviteiten zijn voorbeelden van hoe inwoners elkaar uitnodigen en activeren. Vrijwilligers en buurtgenoten spelen een belangrijke rol in het betrekken van moeilijk bereikbare groepen. In de praktijk zijn er bijvoorbeeld huisbezoeken aan eenzame senioren, Sjors Sportief voor kinderen en kennismakingsactiviteiten voor nieuwkomers.

Institutionele sociale basis

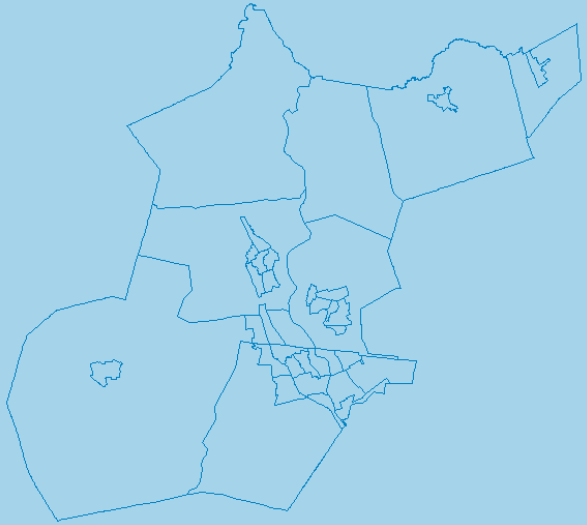
De gemeente en haar partners organiseren bewustwordingscampagnes, outreach-activiteiten en laagdrempelige activiteiten om deelname te stimuleren. Er is aandacht voor het benutten van talenten en het stimuleren van betrokkenheid bij de samenleving. De aanpak is persoonsgericht en laagdrempelig, met oog voor het bereiken van moeilijk bereikbare groepen. De gemeente blijft investeren in het uitbreiden en verbeteren van deze uitnodigende werkwijze, zodat steeds meer inwoners zich uitgenodigd en gewaardeerd voelen om mee te doen.

Bronnen

- 2025-10-02_Beleidsplan Sociaal Domein_def_opmaak (002)
- 250623 - 550 - Aan Gemeente Haaksbergen - Eindverantwoording 2024
- Cultuurakkoord Gemeente Haaksbergen 2025-2028
- Plan van Aanpak Brede SPUK 2023–2026

4. Hellendoorn

Dit hoofdstuk beschrijft de beoordeling van de gemeente Hellendoorn op de 10 thema's van de sociale basis.

4.1 Beeld van de gemeente Hellendoorn

De informatie in deze paragraaf is afkomstig van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein van Waarstaatjegemeente.nl.

Uitgangspositie

De gemeente Hellendoorn telt per 1 januari 2025 36.264 inwoners en 15.029 huishoudens. De leeftijdsopbouw laat een groot aandeel ouderen zien, met een verder stijgende groep 65-plussers. De grijze druk bedraagt 44,4 procent, iets hoger dan in vergelijkbare gemeenten. Hellendoorn kent 343 eenpersoonshuishoudens per 1.000 huishoudens, een groep die relatief vaak ondersteuning nodig heeft. De SES-WOA-score bedraagt 0,156 in 2023, wat duidt op een sociaaleconomische positie boven het landelijk gemiddelde.

Hellendoorn kent 4,3 procent huishoudens met geregistreerde problematische schulden. Daarnaast leeft 0,4 procent van de huishoudens al minstens vier jaar onder de lage-inkomensgrens (bij benadering het niveau van 100% van het sociaal minimum).

Op gezondheidsgebied spelen langdurige aandoeningen, fysieke beperkingen en eenzaamheid (37,9 procent in 2024) een rol. Onder jongeren zijn kwetsbaarheden zichtbaar in HALT-meldingen, meldingen van kindermishandeling (116 ontvangen meldingen per 100.000 inwoners) en een licht verhoogd aandeel leerlingen in het speciaal basisonderwijs (20 per 1.000 leerlingen). Deze combinatie van demografische, sociaaleconomische en gezondheidsindicatoren leidt tot een hoge en diverse ondersteuningsvraag binnen het sociaal domein.

Het Wmo-gebruik in Hellendoorn neemt in 2025 licht toe vergeleken met eerdere jaren. Per 1.000 inwoners gaat het nu om ongeveer 32 cliënten met huishoudelijke hulp, 15 cliënten met ondersteuning thuis (Wmo-begeleiding) en 40 cliënten met hulpmiddelen of diensten. Ouderen vormen daarbij de grootste gebruikersgroep. Veel voorkomende combinaties van voorzieningen zijn nog steeds hulp bij het huishouden met vervoersdiensten en hulp bij het huishouden met woonvoorzieningen. De Wmo-uitgaven blijven stabiel: in 2024 circa € 9,8 miljoen en naar verwachting rond € 10,5 miljoen in 2025, mede door enkele kostbare woningaanpassingen in dat jaar.

Jeugdwet

In 2024 ontvingen 919 unieke jongeren een vorm van jeugdhulp in de gemeente Hellendoorn. In de loop van 2024 was sprake van een geleidelijke stijging van het aantal jeugdigen in zorg, met een piek in het najaar. Vanaf eind 2024 en begin 2025 is een daling zichtbaar, samenhangend met het aflopen van indicaties in het kader van de overgang naar de nieuwe inkoopstructuur per 2025. In 2025 schommelt het aantal jeugdigen in zorg rond de 600. Het grootste deel van de jeugdhulp betreft ambulante hulp zonder verblijf. Jeugdhulp met verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering vormen kleinere en relatief stabiele categorieën.

De uitgaven aan jeugdzorg bedroegen in 2023 circa € 8,4 miljoen en kwamen in 2024 uit op circa € 11,0 miljoen. Voor 2025 wordt een realisatie van ongeveer € 11,0 miljoen verwacht, wat lager is dan oorspronkelijk begroot, mede door het aflopen van intensieve trajecten en de effecten van de nieuwe inkoop.

Participatiewet

Het aantal inwoners met een uitkering op grond van de Participatiewet laat een lichte stijging zien richting 2025. Deze toename hangt met name samen met nieuwe instroom van statushouders. De regelingen IOAW en IOAZ laten een stabiel beeld zien, met weinig in- en uitstroom. Sinds 2024 is de uitvoering van de IOAZ belegd bij de ROZ Groep.

Aan de voorkant van het proces vindt een zorgvuldige eerste beoordeling plaats, waardoor onvolledige of niet-relevante aanvragen vroegtijdig worden gefilterd. Hierdoor komen vooral kansrijke aanvragen in de formele afhandelingsprocedure terecht. Het hoge toekenningspercentage van aanvragen voor levensonderhoud is daarmee een indicatie van een effectieve en efficiënte voorselectie.

Daarnaast is het aantal loonkostensubsidies na een sterke groei in 2023 sinds 2024 grotendeels gestabiliseerd rond de 130 tot 135 regelingen, met een tijdelijke piek in 2025. De gemeente realiseert in 2025 de taakstelling voor beschut werk, wat een positieve ontwikkeling is.

Stapeling van voorzieningen

In het tweede halfjaar van 2024 had 20,9 procent van de huishoudens één of meer voorzieningen in het sociaal domein. Per 1.000 huishoudens gaat het om 116 huishoudens met één voorziening, 50 met twee voorzieningen en 24 met drie voorzieningen. Stapeling van vier of meer voorzieningen komt in kleinere aantallen voor. De meest voorkomende combinaties zijn Jeugd en Wmo (122 per 1.000 huishoudens) en Wmo en Participatiewet (12 per 1.000). De stapeling wijst op meervoudige en complexe problematiek waarvoor integrale ondersteuning noodzakelijk blijft.

4.2 Bouwstenen op hoofdlijnen

De analyse van de sociale basis in Hellendoorn laat zien dat de gemeente op veel bouwstenen van het analysekader stevig inzet en een breed palet aan voorzieningen en initiatieven kent. Er is sprake van structurele en voorspelbare financiering, sterke samenwerking met partners en een actieve rol voor inwoners, vrijwilligers en professionals. De gemeente investeert in ontmoetingsplekken, mantelzorgondersteuning en vrijwilligerswerk, en werkt aan inclusie en responsiviteit. Tegelijkertijd zijn er aandachtspunten, zoals het vergroten van de financiële bestaanszekerheid, het beter bereiken van álle doelgroepen bij participatie en inclusie en het verder verbeteren van de responsiviteit (het vermogen snel in te spelen op signalen uit de samenleving) en het vergroten van het eigenaarschap, de zeggenschap en regie van inwoners. De uitvoering is op veel punten in ontwikkeling, met ruimte voor verdere verbetering en innovatie. Hellendoorn laat daarmee een solide sociale basis zien, met een duidelijke ambitie om samen met inwoners en partners te blijven bouwen aan een inclusieve, veerkrachtige en betrokken gemeenschap.

4.3 Ontvangen documenten

We hebben van de gemeente Hellendoorn de volgende (beleids)documenten ontvangen:

- Pré-mantelzorgbeleid
- Woonzorgvisie
- Beleidsplan financiële bestaanszekerheid
- Strategische visie maatschappelijk en sociaal domein
- Praatplaat maatschappelijk en sociaal domein
- Kadernota Wmo
- Kadernota Jeugd
- Kadernota Publieke Gezondheid
- sport- en beweegnota
- Coalitieakkoord Hellendoorn
- Lokaal preventieakkoord
- Vitaal Hellendoorn
- Twentse gezondheidsverkenning volwassenen en ouderen 2022
- Twentse gezondheidsverkenning kind 2021
- Twentse gezondheidsverkenning jeugd 2023
- Twentse gezondheidsverkenning jong volwassenen 2024
- Verordening adviesraden sociaal domein gemeente Hellendoorn
- Koersdocument Hellendoorn 2040
- Regioplan Twentse koers
- Algemene subsidieverordening samenleving gemeente Hellendoorn 2021
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Hellendoorn 2023
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Hellendoorn 2023
- Beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs gemeente Hellendoorn 2016
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Hellendoorn 2024
- Verordening bestuurlijk overleg lokaal onderwijsbeleid gemeente Hellendoorn
- Verordening Burgerinitiatief 2005
- Verordening inzake de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken (Inspraakverordening)
- Verordening op het raadplegend niet-correctief referendum
- Beleidsregels bijzondere bijstand 2024
- Beleidsregels brede ondersteuning Wet hersteloperatie toeslagen
- Beleidsregels jeugdhulp gemeente Hellendoorn 2025

- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Hellendoorn 2023
- Beleidsregels schuldhulpverlening gemeente Hellendoorn 2023
- Beleidsregels taaleis Participatiewet gemeente Hellendoorn 2016
- Beleidsregels terug- en invordering gemeente Hellendoorn 2023
- Beleidsregels Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten gemeente Hellendoorn 2021
- Beleidsregels uitvoering Participatiewet gemeente Hellendoorn 2021
- Beleidsregels uitvoering gemeentelijke taken Wet kinderopvang gemeente Hellendoorn
- Besluit Jeugdhulp gemeente Hellendoorn 2025
- Besluit maatschappelijke ondersteuning gemeente Hellendoorn 2023
- Besluit om te anticiperen op de Verzamelwet hersteloperatie toeslagen
- Privacyprotocol sociaal domein Gemeente Hellendoorn
- Re-integratieverordening Participatiewet gemeente Hellendoorn 2023
- Uitvoeringsbesluit re-integratieverordening Participatiewet gemeente Hellendoorn 2024
- Verordening beslistermijn schuldhulpverlening gemeente Hellendoorn 2023
- Verordening bestrijding misbruik, maatregelen en boeten Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Hellendoorn 2015
- Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Hellendoorn 2025
- Verordening jeugdhulp gemeente Hellendoorn 2025
- Verordening sociaal medische indicatie (SMI) gemeente Hellendoorn 2025
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Hellendoorn 2023
- Verordening meedoenregelingen gemeente Hellendoorn 2024
- Verordening tegenprestatie Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Hellendoorn 2015
- Verordening uitsluitend recht beschut werk gemeente Hellendoorn 2021
- Nadere regels accommodatiebeleid gemeente Hellendoorn 2021
- Nadere regels tegemoetkoming energiekosten maatschappelijke organisaties en sportorganisaties gemeente Hellendoorn
- Nadere regels maatschappelijke ontwikkeling gemeente Hellendoorn 2021
- Nadere regels noodsteun culturele vrijwilligersorganisaties Hellendoorn 2021
- Nadere regels peuteropvang en voorschoolse educatie gemeente Hellendoorn 2021
- Nadere regels sportsubsidies gemeente Hellendoorn 2021
- Nadere regels subsidie innovatiefonds sociaal domein 2022
- Nadere regels subsidie Lokaal Sportakkoord gemeente Hellendoorn
- Subsidieverordening onderhoud gemeentelijke monumenten 2008
- Werkagenda Inclusie Gemeente Hellendoorn (versie college 7-1)

1. Bestaanszekerheid

Beoordeling

Hellendoorn heeft een breed pakket aan maatregelen voor bestaanszekerheid, waaronder schuldhulpverlening, minimaregelingen, bijzondere bijstand, energietoeslag en een gemeentepolis voor minima. Er is aandacht voor vroegsignalering van schulden en preventie. Toch blijft het bereiken van alle kwetsbare groepen en het daadwerkelijk verminderen van bestaansonzekerheid een aandachtspunt.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

In Hellendoorn zijn er diverse initiatieven van inwoners en vrijwilligers die bijdragen aan bestaanszekerheid. Denk aan de voedselbank, Stichting Leergeld, lokale ruilsystemen, burenhulp en informele netwerken die elkaar ondersteunen bij boodschappen, klusjes of vervoer. Ook zijn er laagdrempelige ontmoetingsplekken waar signalen van armoede en sociale uitsluiting snel worden opgepikt, zoals buurthuizen en wijkcentra. In de dorpen en wijken is het noaberschap sterk: mensen letten op elkaar en bieden hulp als dat nodig is. Toch blijkt uit onderzoek dat niet iedereen de weg naar deze hulp weet te vinden, bijvoorbeeld door schaamte, onbekendheid of complexiteit van het aanbod.

Institutionele sociale basis

De gemeente Hellendoorn heeft een breed pakket aan regelingen en voorzieningen: schuldhulpverlening, minimaregelingen, energietoeslag, individuele inkomenstoeslag, bijzondere bijstand en een gemeentepolis voor minima. Er is aandacht voor vroegsignalering van schulden: bij betalingsachterstanden wordt actief contact gezocht met inwoners. De gemeente werkt samen met partners als Stadsbank Oost Nederland en welzijnsorganisaties om inwoners met geldzorgen te ondersteunen. De gemeente heeft korte lijnen met veel organisaties die actief betrokken bij de doelgroep met een inkomen rond het wettelijk sociaal minimum, zoals stichting BOOM, stichting Hulpfonds, de voedselbank en de belastingservice van De Welle.
Het aanvraagproces voor regelingen is verbeterd, maar blijft voor sommige inwoners lastig. Er zijn stappen gezet om procedures te vereenvoudigen en de bekendheid van het aanbod te vergroten, bijvoorbeeld via gerichte communicatiecampagnes. Toch blijft het bereiken van alle kwetsbare groepen en het daadwerkelijk verminderen van bestaansonzekerheid een aandachtspunt, mede door landelijke ontwikkelingen als inflatie en stijgende kosten.
Ook heeft de gemeente het Meedoenplatform geïmplementeerd, waarmee inwoners met een laag inkomen eenvoudig kunnen deelnemen aan sport-, cultuur- en maatschappelijke activiteiten). Daarnaast wordt een Uitvoeringsagenda Financiële Bestaanszekerheid uitgevoerd met extra maatregelen om armoede te bestrijden. Team Participatie speelt hierin een belangrijke rol. Zo voert het team actief vroegsignalering van schulden uit: inwoners kunnen rechtstreeks via een speciaal telefoonnummer laagdrempelig in contact komen met een schuldhulpconsulent. Hiermee wordt voorkomen dat schaamte of drempels mensen weerhouden om hulp te zoeken, en wordt sneller ondersteuning geboden.

Bronnen

- Beleidsplan financiële bestaanszekerheid gemeente Hellendoorn
- Verordening meedoenregelingen gemeente Hellendoorn 2024
- Beleidsregels schuldhulpverlening gemeente Hellendoorn 2023
- Strategische visie maatschappelijk en sociaal domein
- Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Hellendoorn 2025

2. Financiering

Beoordeling

De financiering van de sociale basis is structureel en voorspelbaar ingericht, met subsidies voor welzijn, sport en cultuur. Er is ruimte voor innovatie via incidentele impulsen en regionale bundeling van middelen (GALA, Twentse Koers).

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, verenigingen en vrijwilligersorganisaties organiseren zelf fondsenwerving, crowdfunding en lokale acties voor buurtprojecten, speelplekken of evenementen. Er zijn wijkbudgetten beschikbaar waarmee bewoners laagdrempelig initiatieven kunnen realiseren. Dit stimuleert eigenaarschap en maakt het mogelijk om snel in te spelen op lokale behoeften.

Institutionele sociale basis

De gemeente Hellendoorn verstrekt structurele subsidies aan welzijnsorganisaties, sportverenigingen, culturele instellingen en vrijwilligersorganisaties. De gemeente werkt aan regelluwe financiering en gepast vertrouwen richting partners: verantwoording wordt afgestemd op de hoogte van het bedrag en de aard van de activiteit. Via regionale samenwerking (zoals GALA en Twentse Koers) worden rijksmiddelen en lokale middelen integraal ingezet, waardoor sport-, welzijns- en gezondheidsbudgetten gecombineerd kunnen worden voor preventieprojecten. Innovatie wordt gestimuleerd via incidentele impulsen en pilots. De gemeente monitort de effectiviteit van de inzet van middelen en stuurt bij waar nodig. Daarnaast is er structureel budget beschikbaar voor initiatieven die bijdragen aan een inclusieve en toegankelijke samenleving.

Bronnen

- Algemene subsidieverordening samenleving gemeente Hellendoorn 2021
- Nadere regels maatschappelijke ontwikkeling gemeente Hellendoorn 2021
- Nadere regels subsidie innovatiefonds sociaal domein 2022
- Nadere regels subsidie Lokaal Sportakkoord gemeente Hellendoorn
- Strategische visie maatschappelijk en sociaal domein
- Werkagenda Inclusie

3. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid

Beoordeling

Samenwerking tussen gemeente, inwoners, vrijwilligers en partners is stevig verankerd. Er zijn integrale overlegstructuren, casustafels en een cultuur van co-creatie en gelijkwaardigheid.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Buurtbewoners, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen werken samen aan activiteiten, ondersteuning en signalering. Er is een cultuur van co-creatie: inwoners worden actief betrokken bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen, bijvoorbeeld via buurtprojecten en informele netwerken.

Institutionele sociale basis

De gemeente organiseert integrale samenwerking via casustafels en wijkteams. Professionals uit zorg, welzijn, onderwijs, politie en woningcorporaties werken samen aan complexe hulpvragen. Beleidsontwikkeling gebeurt in dialoog met betrokkenen, bijvoorbeeld via participatietrajecten, adviesraden en regionale samenwerkingsverbanden. De gemeente faciliteert en ondersteunt burgerinitiatieven en waardeert ervaringskennis. Er is aandacht voor het verduidelijken van verantwoordelijkheden en het borgen van samenwerking. Ervaringsdeskundigen worden ingezet om beleid en uitvoering te verbeteren, bijvoorbeeld als maatje, coach of in beleidsontwikkeling. Vanuit het Lokaal Preventieakkoord wordt integraal samengewerkt met lokale partners. Ook werkt de gemeente met sleutelfiguren die ingezet kunnen worden voor ondersteuning in individuele casuïstiek en ook voor advies over beleid of communicatie over beleid.

In aansluiting op de landelijke Hervormingsagenda Jeugd werkt Hellendoorn aan verdere integratie van samenwerking binnen het sociaal domein. Er wordt ingezet op domein- en teamoverstijgende samenwerking, waarbij casuïstiek vanaf de start breed wordt bekeken (‘één gezin, één plan’). Hoewel al stappen zijn gezet via wijkteams en casustafels, is de gemeente nog zoekende naar de optimale vorm om deze werkwijze te borgen.

Bronnen

- Strategische visie maatschappelijk en sociaal domein
- Verordening adviesraden sociaal domein gemeente Hellendoorn
- Verordening bestuurlijk overleg lokaal onderwijsbeleid gemeente Hellendoorn

4. Eigenaarschap, zeggenschap & regie

Beoordeling

Hellendoorn stimuleert eigenaarschap en participatie, maar het daadwerkelijk bereiken van alle groepen en het realiseren van zeggenschap blijft in ontwikkeling.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners nemen initiatief via buurtprojecten, bewonersplatforms en burgerinitiatieven. Voorbeelden zijn het samen beheren van speeltuinen, buurtmoestuinen, het organiseren van activiteiten of het opzetten van een buurtapp. Er is aandacht voor het versterken van samenredzaamheid en het stimuleren van eigen regie, zodat inwoners meer grip krijgen op hun eigen situatie en leefomgeving.

Institutionele sociale basis

De gemeente ondersteunt participatie via formele kaders zoals de participatieverordening, dorps- en wijkraden, inspraakavonden en burgerinitiatieven. Een gebiedsregisseur helpt inwoners bij het realiseren van hun plannen en het wegnemen van drempels. In beleidsstukken wordt beschreven dat de gemeente steeds meer optreedt als partner en facilitator, in plaats van als sturende overheid. Er is aandacht voor linking capital (de verbinding tussen leefwereld en systeemwereld) en het regelmatig evalueren en bijstellen van participatieprocessen. Vanuit maatschappelijke partners worden activiteiten aangeboden om de weerbaarheid en veerkracht te vergroten, zoals de weerbaarheidsdagen en speetpunt in Vitaal Hellendoorn. Ook worden valpreventielessen aangeboden en werkt de gemeente aan het programma Welzijn op Recept. Toch lukt het nog niet altijd om alle groepen te bereiken of daadwerkelijke zeggenschap te realiseren.

Op 16 december 2025 heeft de gemeenteraad van Hellendoorn een Participatievisie vastgesteld die duidelijke kaders en verplichtingen geeft om inwoners te betrekken en hun zeggenschap te vergroten. Daarnaast is Hellendoorn sinds 2024 aangesloten bij Unicef's Child Friendly Cities-initiatief. In samenwerking met Unicef wordt een actieplan opgesteld om het label Kindvriendelijke Gemeente te verkrijgen. Deze initiatieven versterken de inzet op eigenaarschap en zeggenschap, met specifieke aandacht voor kinderen en jongeren.

Bronnen

- Verordening Burgerinitiatief 2005
- Verordening inzake de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken (Inspraakverordening)
- Strategische visie maatschappelijk en sociaal domein

5. Beschikbaarheid van ruimte & plekken

Beoordeling

Hellendoorn heeft een breed aanbod aan ontmoetingsplekken, buurthuizen, sportaccommodaties en openbare ruimte. Er is aandacht voor toegankelijkheid en bereikbaarheid.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Buurthuizen, dorpshuizen en informele ontmoetingsplekken worden vaak beheerd door inwoners en vrijwilligers. Activiteiten als koffie-inlopen, samen eten, sportgroepen en buurtfeesten zijn laagdrempelig en vinden plaats in de buurt. Voor jongeren zijn er sportplekken, jeugdclubs en informele ontmoetingsplekken. Initiatieven als AutoMaatje en aanvullend vervoer vergroten de bereikbaarheid van voorzieningen. Inwoners en vrijwilligers signaleren actief wensen en knelpunten rond toegankelijkheid, zodat ontmoetingsplekken steeds inclusiever worden ingericht.

Institutionele sociale basis

De gemeente investeert in uitbreiding en aanpassing van voorzieningen, met aandacht voor toegankelijkheid (zoals drempelvrije locaties en aangepast sanitair) en bereikbaarheid. Er wordt gewerkt aan het creëren van nieuwe ontmoetingsplekken, vooral in wijken waar deze ontbreken. De gemeente monitort het gebruik van voorzieningen en stuurt bij waar nodig. De gemeente zet in op een gezonde leefomgeving door diverse beweegtuinen, speel- en ontmoetingsplekken te creëren. Ook is er laagdrempelig aanbod van wandelgroepen op meerdere locaties in de gemeente. In de Woonzorgvisie is veel aandacht voor levensloopbestendige woningen en het toegankelijk maken van de openbare ruimte. Toegankelijkheid is een expliciet criterium bij de herinrichting van maatschappelijk vastgoed en openbare ruimte. De woonzorgvisie dateert uit 2022, er is momenteel een volkshuisvestingsprogramma in ontwikkeling.

Bronnen

- Woonzorgvisie Hellendoorn
- Nadere regels accommodatiebeleid gemeente Hellendoorn 2021
- Strategische visie maatschappelijk en sociaal domein
- Werkagenda Inclusie

6. Responsiviteit

Beoordeling

De gemeente en partners zijn responsief, met snelle hulp via centrale loketten en wijkteams. Verbetering is mogelijk in communicatie, het verlagen van bureaucratische drempels en het sneller inspelen op nieuwe behoeften.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, vrijwilligers en lokale netwerken signaleren behoeften en knelpunten in hun omgeving en geven deze door aan de gemeente of welzijnsorganisaties. Informele hulp bij acute problemen is vanzelfsprekend, bijvoorbeeld via burenhulp, maatjesprojecten of buurtapps. Er is aandacht voor het delen van ervaringen en het snel oppakken van signalen uit de samenleving.

Institutionele sociale basis

De integrale toegang biedt één loket waar inwoners snel terechtkunnen voor hulp. Consulenten houden spreekuur op laagdrempelige vindplaatsen, zoals huisartsenpraktijken en bibliotheken en er is het werkcafé waar inwoners gratis hulp krijgen van werkconsulenten bij het zoeken van werk of vinden van dagbesteding. Op verschillende plekken binnen de gemeente, dichtbij de inwoner. De gemeente werkt aan betere communicatie en vereenvoudiging van procedures. Monitoring en klanttevredenheidsonderzoeken worden gebruikt om beleid bij te sturen. Er is aandacht voor het anticiperen op toekomstige vragen en het betrekken van inwoners bij beleidsvorming.

Om sneller in te spelen op complexe hulpvragen werkt Hellendoorn aan een integrale toegang tot ondersteuning. Conform de landelijke Hervormingsagenda Jeugd wordt bij nieuwe hulpvragen breed gekeken vanaf de start – via een grondige uitvraag van de situatie van het gezin of de inwoner. Deze aanpak moet bijdragen aan snellere, passende ondersteuning en het verlagen van bureaucratische drempels.

Bronnen

- Strategische visie maatschappelijk en sociaal domein
- Praatplaat maatschappelijk en sociaal domein
- Privacyprotocol sociaal domein Gemeente Hellendoorn

7. (onder)Steunen van mantelzorg

Beoordeling

Mantelzorgers krijgen structurele aandacht en ondersteuning, met waardering, begeleiding en respijtzorg. Er is een breed aanbod aan ondersteuning en innovatie via pilots.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Lotgenotengroepen, burenhulp en informele respijtzorg zijn aanwezig. Vrijwilligers en familieleden bieden praktische hulp en emotionele steun. Er is aandacht voor het combineren van mantelzorg met werk en het voorkomen van overbelasting.

Institutionele sociale basis

Mantelzorgsteunpunten, formele respijtzorgvoorzieningen, gemeentelijke regelingen voor mantelzorgondersteuning. Er zijn waarderingsacties (zoals een jaarlijkse cadeaubon), cursussen en pilots voor logeerzorg. De gemeente werkt samen met regionale partners aan uitbreiding van respijtzorg, maar het aanbod blijft achter bij de groeiende vraag. Er is specifieke aandacht voor jonge mantelzorgers en voor het betrekken van werkgevers bij mantelzorgvriendelijk beleid. Mantelzorgers kunnen ervaringen delen en elkaar ondersteunen via bijeenkomsten als het Mantelzorgcafé. Maatschappelijke partners werken samen om meer mantelzorgers te bereiken. Ook onder de kerngroep ‘Eén tegen eenzaamheid’ krijgen mantelzorgers gerichte ondersteuning om hen te ontlasten en te helpen in hun zorgtaak.

Bronnen

- Pré-mantelzorgbeleid gemeente Hellendoorn
- Woonzorgvisie Hellendoorn
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Hellendoorn 2023

8. Steun & ruimte voor vrijwillige inzet

Beoordeling

Vrijwilligerswerk is stevig verankerd, met ondersteuning, scholing en matching. De gemeente faciliteert initiatieven en werkt samen met lokale organisaties.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Vrijwilligers organiseren zelf activiteiten, ondersteunen kwetsbare inwoners en zorgen voor verbinding in de buurt. Er is een sterke cultuur van noaberschap en informele hulp. Vrijwilligers zijn actief op terreinen als sport, cultuur, zorg en buurtactiviteiten. Nieuwe vormen van vrijwilligerswerk, zoals maatjesprojecten en buurtinitiatieven, worden gestimuleerd. Daarbij wordt steeds meer aandacht besteed aan het toegankelijk maken van activiteiten voor iedereen, met extra oog voor kwetsbare en moeilijk bereikbare groepen.

Institutionele sociale basis

De gemeente ondersteunt via vrijwilligersbeleid, trainingen en netwerken. Er zijn projecten voor deskundigheidsbevordering, matching en waardering van vrijwilligers. Vrijwilligerscoördinatoren organiseren workshops en inspiratiesessies. De gemeente faciliteert initiatieven van bewoners(groepen) via wijkbudgetten of ondersteuning en werkt samen met lokale organisaties aan het vergroten van de participatie. Er wordt ingezet op het versterken van het lokale vrijwilligersnetwerk door een vacaturebank, het werven en matchen van vrijwilligers en het onderhouden van contacten met vrijwilligersorganisaties, De gemeente zet zich in om initiatieven op verschillende manieren te faciliteren en te ondersteunen.

Bronnen

- Nadere regels maatschappelijke ontwikkeling
- Nadere regels sportsubsidies
- Strategische visie maatschappelijk en sociaal domein
- Werkagenda Inclusie

9. Versterken inclusie

Beoordeling

Hellendoorn werkt actief aan inclusie, met aandacht voor toegankelijkheid, diversiteit en het tegengaan van uitsluiting. Niet alle groepen worden bereikt; structurele borging en het bereiken van alle doelgroepen vragen blijvende aandacht.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Initiatieven als maatjesprojecten en buurtactiviteiten zijn gericht op het betrekken van iedereen, ook mensen met een beperking of een migratieachtergrond. Informele netwerken zorgen voor verbinding tussen jong en oud. Er zijn activiteiten gericht op het bespreekbaar maken van diversiteit en het tegengaan van uitsluiting.

Institutionele sociale basis

De gemeente voert een werkagenda inclusie uit die in 2025 is vastgesteld. In deze agenda is beschreven hoe de gemeente de bewustwording vergroot en hoe de gemeente de fysieke, sociale en digitale toegankelijkheid wil bevorderen. De gemeente wil sport en cultuur inzetten om sociale verbinding en inclusie te versterken. Maatschappelijke partners verrijken cultureel aanbod en dragen bij aan het versterken van sociale verbinding en inclusie door ontmoeting te ondersteunen en in te zetten op sociale structuren. Binnen de sport in de gemeente Hellendoorn is inclusiviteit een nadrukkelijk aandachtspunt waaraan gewerkt wordt. In het sportakkoord is inclusief sporten opgenomen, waaronder de visie van de gemeente Hellendoorn op inclusie en diversiteit. Er zijn in het lokale sportaanbod bijvoorbeeld ook speciale uren en/of programma's voor inwoners met een fysieke of mentale beperking. Ook bij sportevenementen die in onze gemeente worden georganiseerd, is er steeds meer aandacht voor deze doelgroepen. Met de inzet van de coördinator sport- en preventieakkoord wordt bovendien ingezet op de toegankelijkheid van laagdrempelig bewegen voor alle inwoners van de gemeente Hellendoorn. Tot slot zijn de meeste sportlocaties toegankelijk en hebben ze bijvoorbeeld een gehandicaptentoilet. Ravijn heeft een uitgebreid aanbod om te zorgen dat een brede doelgroep kan participeren op het gebied van bewegen. Om inclusie te versterken zijn er meerdere sociale inloopvoorzieningen.
Team participatie zet zich in voor het bevorderen van inclusie door uitkeringsgerechtigden, jongeren en kwetsbare groepen te begeleiden naar werk, scholing of een zinvolle daginvulling, en biedt daarnaast ondersteuning bij schulden, digitale aanvragen en samenwerkingen met lokale partners. Hierbij wordt extra aandacht besteed aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, onder andere via gerichte trajecten en proactieve benadering van inwoners met een banenafspraak.

De gemeente Hellendoorn zet in op het versterken van basisvaardigheden door middel van een taalhuis voor laagdrempelig taalonderwijs, het aanbieden van digitale vaardighedentrainingen en het opleiden van schrijfcoaches voor heldere communicatie. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de bibliotheek om inwoners te ondersteunen, ongeacht hun achtergrond of niveau.

De gemeente investeert in de begeleiding van statushouders via een sluitend inburgeringsaanbod, diverse leerroutes en intensieve maatschappelijke en participatiebegeleiding. Zodra statushouders aan het werk kunnen, worden zij overgedragen aan team participatie voor verdere integrale ondersteuning.
De gemeente Hellendoorn is een dementievriendelijke gemeente, waarbij maatschappelijke partners werken vanuit een netwerk 1tegenEenzaamheid.
Daarnaast heeft de welzijnspartner de groep JoinUs voor jongeren.

Vanuit Publieke gezondheid ligt de nadruk op het bevorderen van gelijke kansen op het gebied van gezondheid en geluk. De gemeente zet zich in om de gezondheidskloof te verkleinen. Ook wordt inclusie omarmd tijdens diverse evenementen. Zo wordt er op de kermis een speciaal prikkelarm uurtje georganiseerd, waarbij harde geluiden, felle verlichting en andere intense prikkels worden verminderd.
Ook in de openbare ruimte is aandacht voor inclusie, bijvoorbeeld in de speeltuinvisie, het gebruik van de applicatie Hogenood, geschikte toiletten en beleid dat afstemt met het gehandicaptenplatform.
Om ervoor te zorgen dat iedereen de communicatie vanuit de gemeente begrijpt verstuurt de gemeente brieven in B1-niveau.
Structurele borging en het bereiken van alle doelgroepen vragen blijvende aandacht. Bewustwording, trainingen en het verbeteren van fysieke, sociale en digitale toegankelijkheid zijn hierin belangrijke speerpunten. De gemeente heeft de gemeentepeiler aangeschaft om doelgroepen zoals jongere, jonge gezinnen en inwoners die niet op locatie kunnen komen te bereiken.

Sinds 2024 neemt Hellendoorn deel aan Unicef's Child Friendly Cities-initiatief. In samenwerking met Unicef wordt een actieplan opgesteld om kinderen en jongeren structureel te betrekken bij gemeentelijk beleid. Dit versterkt de inclusieve aanpak van de gemeente, met extra aandacht voor leeftijdsdiversiteit.

Bronnen

- Strategische visie maatschappelijk en sociaal domein
- Woonzorgvisie Hellendoorn
- Werkagenda Inclusie

10. Mensen vragen & uitnodigen

Beoordeling

De gemeente stimuleert actieve deelname en betrekt inwoners via persoonlijke benadering en uitnodigende communicatie. Er is aandacht voor moeilijk bereikbare groepen, maar het blijft een uitdaging om iedereen te activeren.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners worden via campagnes, buurtactiviteiten en persoonlijke uitnodigingen betrokken bij het sociale leven. Vrijwilligers en sleutelfiguren spelen een belangrijke rol in het bereiken van mensen die anders buiten beeld blijven. Er zijn maatjesprojecten en sport- en cultuuractiviteiten die inwoners uitnodigen en activeren. Bij deze activiteiten is er steeds meer aandacht voor het actief betrekken van moeilijk bereikbare groepen.

Institutionele sociale basis

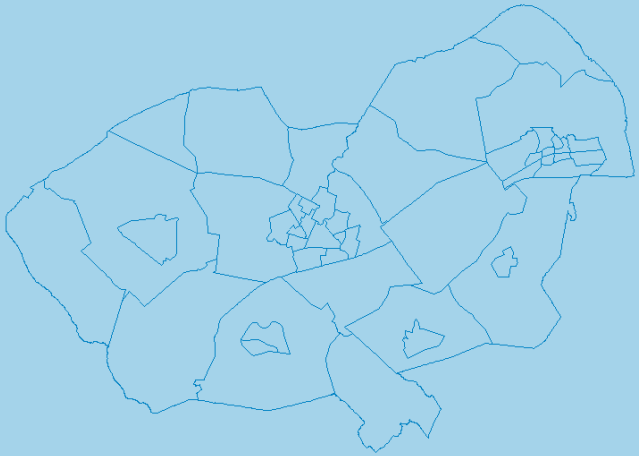
De gemeente organiseert bewustwordingscampagnes, outreach-activiteiten en laagdrempelige participatiebijeenkomsten. Er is aandacht voor het benutten van talenten en het stimuleren van betrokkenheid, met speciale aandacht voor het bereiken van moeilijk bereikbare groepen. De gemeente blijft investeren in het uitbreiden en verbeteren van deze uitnodigende werkwijze, waarbij inclusie standaard wordt meegenomen in de aanpak.

Bronnen

- Strategische visie maatschappelijk en sociaal domein
- Praatplaat maatschappelijk en sociaal domein
- Werkagenda Inclusie

5. Hof van Twente

Dit hoofdstuk beschrijft de beoordeling van de gemeente Hof van Twente op de 10 thema's van de sociale basis.

5.1 Beeld van de gemeente Hof van Twente

De informatie in deze paragraaf is afkomstig van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein van Waarstaatjegemeente.nl.

Uitgangspositie

Hof van Twente telt per 1 januari 2025 35.446 inwoners en 15.432 huishoudens. De leeftijdsopbouw laat een substantieel aandeel ouderen zien. De groep 75-plussers groeit en versterkt de zorgvraag. De grijze druk bedraagt 48,7 procent, hoger dan in vergelijkbare gemeenten. De gemeente kent 343 eenpersoonshuishoudens per 1.000 huishoudens, een groep die relatief vaak ondersteuning nodig heeft. De SES-WOA-score bedraagt 0,135 in 2023, wat duidt op een bovengemiddelde sociaaleconomische positie. Tegelijkertijd heeft 6,5 procent van de huishoudens problematische schulden en leeft 0,5 procent langdurig onder de lage-inkomensgrens. Op gezondheidsgebied spelen langdurige aandoeningen, fysieke beperkingen en valongevallen (160 per 10.000 65-plussers in 2022) een rol. De ervaren eenzaamheid ligt op 38,2 procent in 2024. Onder jongeren zijn kwetsbaarheden zichtbaar in HALT-meldingen (9 per 1.000 jongeren in 2024), meldingen van kindermishandeling (126 per 100.000 inwoners in het eerste halfjaar 2025) en het aandeel leerlingen in het speciaal basisonderwijs (15 per 1.000 leerlingen). Deze combinatie weerspiegelt een brede ondersteuningsvraag binnen het sociaal domein.

Wmo

In het eerste halfjaar van 2024 maakten 2.370 unieke inwoners gebruik van een Wmo-maatwerkvoorziening. Het gebruik concentreert zich vooral in hulp bij het huishouden, ondersteuning thuis en hulpmiddelen en diensten. Per 1.000 inwoners gaat het om 39 cliënten met huishoudelijke hulp, 13 met ondersteuning thuis en 35 met hulpmiddelen en diensten.

Ouderen vormen de grootste gebruikersgroep. Veel voorkomende combinaties zijn hulp bij het huishouden met vervoersdiensten en hulp bij het huishouden met woonvoorzieningen, naast samenloop van rolstoelen en vervoersvoorzieningen. De Wmo-uitgaven bedroegen in 2024 in totaal 9,9 miljoen euro, waarbij ondersteuning thuis en huishoudelijke hulp de grootste posten vormen.

Jeugdwet

In het eerste halfjaar van 2025 werden 630 jeugdzorgtrajecten ingezet bij 565 unieke jongeren. Het grootste deel betreft jeugdhulp zonder verblijf, goed voor 87 procent van alle trajecten. Jeugdhulp met verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering vormen kleinere, stabiele categorieën. In het tweede halfjaar van 2024 werden 320 trajecten beëindigd, waarvan het merendeel volgens plan. De uitgaven aan jeugdzorg bedroegen in 2023 in totaal 10,8 miljoen euro, met de hoogste kosten bij jeugdhulp zonder verblijf die niet via het wijkteam wordt geleverd.

Participatiewet

Hof van Twente kent 24,7 re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners van 15 tot 74 jaar, hoger dan in vergelijkbare gemeenten. 2,9 procent van de huishoudens ontvangt bijstand. Het aantal bijstandsontvangers ligt op 18 tot 20 personen per 1.000 inwoners en is de laatste jaren stabiel. Veelgebruikte instrumenten zijn jobcoaching (2,7 per 1.000 inwoners), vervoersvoorzieningen (5,4 per 1.000) en vrijwilligerswerk (4,2 per 1.000). Het werkloosheidspercentage bedraagt 3,0 procent in 2024.

Stapeling van voorzieningen

In het eerste halfjaar van 2024 had 19,3 procent van de huishoudens één of meer voorzieningen in het sociaal domein. Per 1.000 huishoudens gaat het om 106 huishoudens met één voorziening, 54 met twee voorzieningen en 24 met drie voorzieningen. Stapeling van vier of meer voorzieningen komt in kleinere aantallen voor. De meest voorkomende combinaties betreffen Jeugd en Wmo (121 per 1.000 huishoudens) en Wmo en Participatiewet (12 per 1.000), wat duidt op meervoudige problematiek en de behoefte aan integrale ondersteuning.

5.2 Bouwstenen op hoofdlijnen

De analyse van de sociale basis in Hof van Twente laat zien dat de gemeente op veel bouwstenen van het analysekader stevig inzet en een breed palet aan voorzieningen en initiatieven kent. Er is sprake van structurele financiering, sterke samenwerking met partners en een actieve rol voor inwoners, vrijwilligers en professionals. De gemeente investeert in ontmoetingsplekken, mantelzorgondersteuning en vrijwilligerswerk, en werkt aan inclusie en responsiviteit. Tegelijkertijd zijn er aandachtspunten, zoals het vergroten van bestaanszekerheid, het bereiken van alle doelgroepen bij participatie en inclusie, en het verder versterken van responsiviteit en eigenaarschap, zeggenschap & regie. De uitvoering is op veel punten in ontwikkeling, met ruimte voor verdere verbetering en innovatie. Hof van Twente laat daarmee een solide sociale basis zien, met een duidelijke ambitie om samen met inwoners en partners te blijven bouwen aan een inclusieve, veerkrachtige en betrokken gemeenschap.

5.3 Ontvangen documenten

We hebben van de gemeente Hof van Twente de volgende (beleids)documenten ontvangen:

- 17.-Concept-Werkwijzer-participatie-Hof-van-Twente-v2
- 1735.103-Woon-zorg-en-welzijnsvisie-Hof-van-Twente-1-
- 2.-Financieel-kader-bij-Beleidsplan-Minima-en-Schulden
- 2023-24-Raadsbrief-BIS
- 2023-52-Raadsbrief-OSA-2023
- 20240313 IHP Eindrapportage IHP Hof van Twente_Maart 2024
- 2024-45-Raadsbrief-Voortgang-themalijn-Gezonde-Leefstijl-738222- (1)
- 2024-60-Raadsbrief-Update-Opgroeien-in-een-Kansrijke-Omgeving-803102-
- 2025-36-BIJLAGE-Samen-sterk-tegen-eenzaamheid-in-Hof-van-Twente-962513-
- 2025-57-Bijlage-1-bij-raadsbrief-Lokale-Inclusie-Agenda-959744- (1)
- Begeleidend schrijven DS Hof van Twente 05-08-2025
- Coalitievisie-2022-2026
- Cultuurvisie-Samen-vooruit-samen-verbonden-2025 (1)
- DEF Werkplan HVT 2025
- DS Hof van Twente spinnenwebdiagram en NL 05-08-2025
- Geactualiseerd-visiedocument-De-Gezonde-Verbinding
- HHM overzicht regelingen Hof van Twente
- HHM Subsidies 2024 Hof van Twente
- Jaarplan-2025
- Jaarrekening-2024
- Preventie-en-handhavingsplan-Alcohol-en-Middelen-versie-1.0-20231113
- Rapportage-verantwoording-Themanotities-september-2024
- Salut_Jaarverslag_2024_Digitaal
- Jaarplan 2026 Salut definitief
- Subsidieregeling Noaberfonds Hof van Twente 2024 _ Lokale wet- en regelgeving
- NV Opdracht Buurtwerk 2026 definitief
- Tussenrapportage buurtsportcoaches 2025
- OGON opdracht Salut Vrijwilligerswerk 2025 (inclusief evaluatie juni 2025)
- Beleidskader subsidies 1.0
- Raadsvoorstel - addendum beleidskader Subsidies
- Beleid vrijwilligerswerk Hof van Twente 2025-2029

1. Bestaanszekerheid

Beoordeling

Hof van Twente erkent het belang van bestaanszekerheid en heeft een breed pakket aan maatregelen om financiële stress en uitsluiting te verminderen. De aanpak is stevig, maar volledige bestaanszekerheid blijft een uitdaging door landelijke en lokale ontwikkelingen.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Lokale netwerken, vrijwilligers, scholen en maatschappelijke organisaties dragen bij aan het signaleren en ondersteunen van inwoners met geldzorgen. Via samenwerking met Stichting Leergeld, Sam& en andere landelijke fondsen worden kinderen uit gezinnen met een laag inkomen bereikt en ondersteund om mee te doen aan sport en cultuur. In buurthuizen, scholen en via het DigiTaalhuis worden inwoners actief geïnformeerd over hun rechten en mogelijkheden. Er is aandacht voor het bespreekbaar maken van armoede en het vroegtijdig signaleren van problemen, bijvoorbeeld door vrijwilligers en professionals in de wijk. Praktisch gebeurt dit ook via initiatieven als de Formulierenbrigade, waar inwoners hulp krijgen bij het aanvragen van toeslagen en minimaregelingen, en via het project “Sint voor ieder kind” dat ervoor zorgt dat kinderen uit minima-gezinnen kunnen meedoen aan Sinterklaas.

Institutionele sociale basis

De gemeente heeft een preventieve armoede-aanpak en een uitgebreid minimabeleid, met voorzieningen voor volwassenen, verhoging van de individuele inkomenstoeslag en een collectieve zorgverzekering voor minima. Er is een laagdrempelig loket waar inwoners terecht kunnen voor hulp en advies. De gemeente monitort het bereik van regelingen en stuurt bij waar nodig, bijvoorbeeld door extra communicatie en samenwerking met scholen en welzijnsorganisaties. Er zijn pilots zoals de kringloopmunt en extra aandacht voor energiearmoede. Ondanks deze inzet blijft het percentage kinderen dat opgroeit in armoede boven het streefpercentage en zijn niet alle huishoudens in beeld. Landelijke ontwikkelingen zoals inflatie en stijgende kosten zorgen voor extra druk op bestaanszekerheid. Ook investeert de gemeente in toegankelijke dienstverlening, zoals het laagdrempelige spreekuur van Jouw Loket en ondersteuning bij thuisadministratie door Salut. Door vroegsignalering van financiële problemen en samenwerking met partners als de Stadsbank en het DigiTaalhuis wordt bestaanszekerheid voor kwetsbare groepen actief vergroot.
Per 1 januari 2025 zijn er twee nieuwe regelingen voor volwassenen van 18 jaar en ouder ingevoerd: Meedoen in de Hof met de meedoenregeling van de gemeente Hof van Twente en het Volwassenfonds Sport en Cultuur. Via de meedoenregeling kunnen inwoners een bijdrage ontvangen voor maatschappelijke participatie. De tussentijdse evaluatie (periode schooljaar 2024-2025) van de samenwerking met Sam& voor alle kinderen, laat zien dat het aantal voorzieningen per kind, fors is toegenomen. Ook blijkt uit de tussentijdse evaluatie dat het aantal aanvragen bij het Volwassenen Sport- en Cultuurfonds (in 2025) zijn toegenomen. In het 3e kwartaal van 2025 heeft de gemeente een bijeenkomst georganiseerd voor alle sportverenigingen in de Hof van Twente waarin uitleg over de mogelijkheden van het Volwassenfonds Sport en Cultuur is gegeven.

Bronnen

- 2.-Financieel-kader-bij-Beleidsplan-Minima-en-Schulden
- Geactualiseerd-visiedocument-De-Gezonde-Verbinding
- Rapportage-verantwoording-Themanotities-september-2024
- Jaarplan-2025
- Beleidskader subsidies 1.0

2. Financiering

Beoordeling

Hof van Twente werkt aan voorspelbare, structurele en ontschotte financiering van het sociaal domein. De basis is op orde, met ruimte voor innovatie en incidentele impulsen.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Initiatieven vanuit inwoners, verenigingen en vrijwilligersorganisaties kunnen rekenen op ondersteuning via het Noaberfonds en de Basis Infrastructuur Subsidies (BIS). Hierdoor kunnen laagdrempelige activiteiten, buurtinitiatieven en zelfbeheer van voorzieningen eenvoudig gefinancierd worden. De subsidieregeling Noaberfonds maakt het mogelijk dat inwoners zelf plannen indienen voor sociale initiatieven, met een eigen bijdrage en aantoonbaar draagvlak. Dit stimuleert continuïteit en voorspelbaarheid, zodat lokale initiatieven kunnen groeien en zich ontwikkelen. In de praktijk worden bijvoorbeeld beweegtuinen, ontmoetingspleinen en buurtactiviteiten via het Noaberfonds gerealiseerd.

Institutionele sociale basis

De gemeente heeft de financiering van het sociaal domein structureel ingericht met meerjarige subsidies voor welzijn, sport en cultuur. Het vernieuwde subsidiebeleid, met het Noaberfonds als centrale voorziening, maakt het mogelijk om laagdrempelig en flexibel maatschappelijke initiatieven te financieren. Zowel structurele als incidentele subsidies zijn gericht op partnerschap, vertrouwen en waardering. Er is aandacht voor regelluwe financiering en gepast vertrouwen richting partners: verantwoording wordt afgestemd op de hoogte van het bedrag en de aard van de activiteit. Minima en inwoners met een inkomen t/m 120% (inkomensnorm) kunnen gebruik maken van de participatieregeling, een bijdrage met als doel ‘kunnen meedoen’ in Hof van Twente. Innovatie wordt gestimuleerd via incidentele middelen voor nieuwe projecten en pilots. Via regionale samenwerking (zoals GALA en Twentse Koers) worden rijksmiddelen en lokale middelen integraal ingezet, waardoor sport-, welzijns- en gezondheidsbudgetten gecombineerd kunnen worden voor preventieprojecten. De financiële kaders zijn helder en worden transparant gecommuniceerd, maar het blijft een uitdaging om alle middelen flexibel en integraal in te zetten. Toch merkt de gemeente dat bestaande subsidiekaders niet altijd ruimte bieden aan nieuwe initiatieven of toetreders. Bepaalde innovatieve projecten passen (nog) niet binnen de huidige beleidsregels, waardoor kansen onbenut blijven. Dit gemeente bekijkt of het subsidiebeleid verder kan worden versoepeld.

Bronnen

- 2.-Financieel-kader-bij-Beleidsplan-Minima-en-Schulden
- 2023-24-Raadsbrief-BIS
- Rapportage-verantwoording-Themanotities-september-2024
- Subsidieregeling Noaberfonds Hof van Twente 2024 _ Lokale wet- en regelgeving.pdf
- Jaarrekening-2024.pdf

3. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid

Beoordeling

Samenwerking op basis van gelijkwaardigheid is een sterk punt in Hof van Twente. De gemeente werkt samen met inwoners, professionals en vrijwilligers als gelijkwaardige partners.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, vrijwilligers en lokale organisaties worden actief betrokken bij beleidsontwikkeling, uitvoering en evaluatie. Via klankbordgroepen, wijkteams, participatieprocessen en burgerinitiatieven wordt de kracht van de gemeenschap benut. De gemeente faciliteert en ondersteunt burgerinitiatieven en waardeert ervaringskennis. Voorbeelden zijn het buurtsportcoachprogramma, de lokale coalitie tegen eenzaamheid en het participatiebeleid, waarin netwerken en coalities zorgen voor een gelijkwaardige rol van alle partijen. In de praktijk zijn er klankbordgroepen sociaal domein en toegankelijkheid, en worden inwoners betrokken bij het opstellen van de Lokale Inclusie Agenda.

Institutionele sociale basis

De gemeente vervult een faciliterende en verbindende rol en stuurt op gezamenlijke doelen in plaats van detailcontrole. Beleidsontwikkeling gebeurt in dialoog met betrokkenen, en de cultuur van wederzijds respect en vertrouwen is zichtbaar in de manier waarop beleid en uitvoering samenkomen. De gemeente werkt samen met professionele partners aan gezamenlijke doelen en ondersteunt lokale organisaties met kennis, middelen en netwerk. In subsidietrajecten wordt steeds meer gestuurd op maatschappelijke effecten en minder op verantwoording per activiteit. Samenwerking krijgt vorm via structurele overlegmomenten, zoals OGON-overleggen met Salut, en de inzet van buurtwerkers en vrijwilligerscoördinatoren. Co-creatie en het benutten van ervaringskennis worden gestimuleerd via klankbordgroepen en participatieprocessen.

Bronnen

- 17.-Concept-Werkwijzer-participatie-Hof-van-Twente-v2
- Geactualiseerd-visiedocument-De-Gezonde-Verbinding
- Jaarplan-2025
- Beleidskader subsidies 1.0

4. Eigenaarschap, zeggenschap & regie

Beoordeling

Het vergroten van eigen regie en zeggenschap van inwoners is een speerpunt in Hof van Twente. De gemeente stimuleert actief eigenaarschap, maar het bereik is nog niet overal optimaal. Met name jongeren en jongvolwassenen worden nog niet optimaal bereikt; zij participeren minder in inspraak en buurtinitiatieven. Via gerichte jeugdparticipatie-trajecten en ondersteuning door buurtwerkers probeert Hof van Twente hier verbetering in te brengen.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners worden via inspraakavonden, bewonersplatforms en buurtinitiatieven uitgenodigd om mee te denken en te doen. Er is ruimte voor collectieven om hun plannen te realiseren, bijvoorbeeld bij de inrichting van de openbare ruimte of het opzetten van buurtactiviteiten. De gemeente ondersteunt deze initiatieven met maatwerk en laagdrempelige communicatie. In de praktijk worden bewoners betrokken bij de inrichting van speelplekken, het opzetten van buurtactiviteiten en het beheer van ontmoetingsplekken.

Institutionele sociale basis

De participatieverordening en het participatiebeleid bieden kaders om inwoners actief te betrekken bij beleidsontwikkeling en uitvoering. De gemeente werkt aan het versterken van linking capital, het verbinden van leefwereld en systeemwereld, en het ondersteunen van collectieven. Om inwoners te helpen zélf initiatief te nemen, heeft de gemeente via de welzijnsorganisatie (Salut) een team buurtwerkers ingezet. Deze professionals stappen proactief op inwoners af die goede ideeën of ambities hebben maar niet goed weten hoe ze die moeten realiseren. Ze ondersteunen bijvoorbeeld jongeren en jongvolwassenen bij het opzetten van projecten of activiteiten in hun buurt. Hiermee wordt voorkomen dat enthousiaste inwoners afhaken doordat ze vastlopen in procedures of gebrek aan kennis; in plaats daarvan krijgen ze de benodigde ruggensteun om de regie te pakken. Daarnaast worden participatieprocessen regelmatig geëvalueerd en bijgesteld om beter aan te sluiten bij de behoeften van inwoners. Sinds enkele jaren werkt de gemeente met zogenaamde ‘sleutelfiguren’. Dit zijn medewerkers in het team werk en inkomen, die hun ervaring en deskundigheid inzetten om inwoners te bereiken en te ondersteunen in hun hulpvraag. Toch lukt het nog niet altijd om alle groepen te bereiken of daadwerkelijke zeggenschap te realiseren. In subsidietrajecten wordt geëxperimenteerd met meer ruimte voor eigen invulling door inwoners.

Bronnen

- 17.-Concept-Werkwijzer-participatie-Hof-van-Twente-v2
- Jaarplan-2025
- Beleidskader subsidies 1.0

5. Beschikbaarheid van ruimte & plekken

Beoordeling

Hof van Twente investeert actief in ontmoetingsplekken en publieke ruimte. Er zijn veel voorzieningen en initiatieven voor ontmoeting, sport en zelfbeheer.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Buurthuizen, sportaccommodaties en ontmoetingsplekken worden vaak beheerd en gebruikt door inwoners en vrijwilligers. Zelfbeheer en gedeeld gebruik worden gestimuleerd, bijvoorbeeld via het Noaberfonds en initiatieven als de KWIEK beweegroute. Inwoners nemen het initiatief voor beweegtuinen, ontmoetingspleinen en sportactiviteiten in de buitenruimte, wat bijdraagt aan sociale samenhang en participatie. In de praktijk zijn er bijvoorbeeld beweegtuinen in Markelo en Goor, en wordt het beheer van dorpshuizen steeds vaker door vrijwilligers opgepakt.

Institutionele sociale basis

De gemeente investeert in de vergroening van schoolpleinen, beweegroutes en het toegankelijk en uitnodigend maken van de openbare ruimte. Er is aandacht voor inclusiviteit, veiligheid en bereikbaarheid. Initiatieven van inwoners voor zelfbeheer worden ondersteund en gefaciliteerd door de gemeente. De inzet op ruimte en plekken draagt bij aan ontmoeting, participatie en sociale samenhang, en de gemeente blijft investeren in het verbeteren en uitbreiden van deze voorzieningen. In het Integraal Huisvestingsplan (IHP) is veel aandacht voor multifunctioneel gebruik van schoolgebouwen en het combineren van onderwijs, opvang en maatschappelijke functies.

Bronnen

- 1735.103-Woon-zorg-en-welzijnsvisie-Hof-van-Twente-1
- Tussenrapportage buurtsportcoaches 2025
- Jaarplan-2025
- Subsidieregeling Noaberfonds Hof van Twente 2024 _ Lokale wet- en regelgeving
- 20240313 IHP Eindrapportage IHP Hof van Twente_Maart 2024.pdf
- Beleidskader subsidies 1.0

6. Responsiviteit

Beoordeling

De responsiviteit van gemeente en partners is goed ontwikkeld, met aandacht voor signalen uit de samenleving en maatwerkoplossingen. Verbetering blijft nodig bij snelle en flexibele uitvoering.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, vrijwilligers en lokale netwerken signaleren behoeften en knelpunten in hun omgeving en geven deze door aan de gemeente of welzijnsorganisaties. Via buurthuizen, sportverenigingen en informele ontmoetingen worden signalen over bijvoorbeeld eenzaamheid, armoede of behoefte aan activiteiten snel opgepikt. In de praktijk worden signalen besproken in wijkraden, buurtbijeenkomsten en via de coalitie tegen eenzaamheid. Inwoners worden gestimuleerd om hun ervaringen en wensen te delen tijdens bijeenkomsten of via klankbordgroepen.

Institutionele sociale basis

De gemeente werkt met een lerende aanpak: monitoring en feedback leiden tot bijsturing van plannen en acties. Professionals worden getraind om signalen uit de samenleving op te vangen en daarop te reageren, bijvoorbeeld via welzijnscoaches en het programma Welzijn op Recept. Er zijn korte lijnen tussen beleid en uitvoering, en de gemeente organiseert regelmatig evaluaties en gesprekken met inwoners en partners om te bepalen of het beleid aansluit bij de behoeften. Tijdens de coronaperiode is extra ingezet op maatwerk en flexibiliteit, bijvoorbeeld in de ondersteuning van kwetsbare groepen. Toch lukt het nog niet altijd om snel en adequaat te reageren op nieuwe behoeften, mede door personele krapte en complexiteit van vraagstukken.
Naast de bestaande ondersteuning vormt de samenwerking met het Juridisch Loket en Jouw Loket een belangrijke pijler in de preventieve aanpak van financiële problemen. Beide loketten bieden laagdrempelige informatie en advies, waardoor inwoners vaak al in een vroeg stadium worden geholpen. Deze loketten spelen daarmee een cruciale rol in vroegsignalering én in het verkleinen van de drempel voor inwoners om ondersteuning te zoeken.

Bronnen

- Jaarplan-2025
- Geactualiseerd-visiedocument-De-Gezonde-Verbinding
- Rapportage-verantwoording-Themanotities-september-2024
- IHP Hof van Twente 2024 - 2038

7. (onder)Steunen van mantelzorg

Beoordeling

De ondersteuning van mantelzorgers is goed geregeld in Hof van Twente. Het mantelzorgbeleid is uitgebreid met specifieke activiteiten voor jonge mantelzorgers, netwerkbijeenkomsten en cursussen voor volwassenen. Er is structurele aandacht, waardering en innovatie in de ondersteuning.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Mantelzorgers worden ondersteund door hun netwerk van familie, vrienden, buren en vrijwilligers. Er zijn lotgenotengroepen, informele ontmoetingen en activiteiten waar mantelzorgers ervaringen kunnen delen en elkaar kunnen steunen. Tijdens de Dag van de Mantelzorg worden mantelzorgers in het zonnetje gezet en krijgen zij waardering vanuit de gemeenschap. Vrijwilligers spelen een rol in respijtzorg, zodat mantelzorgers af en toe kunnen worden ontlast. Salut organiseert bijeenkomsten, cursussen en respijtzorg, en betrekt mantelzorgers actief bij het aanbod.

Institutionele sociale basis

De gemeente werkt samen met partners als Salut aan het ontlasten, waarderen en toerusten van mantelzorgers. Er is een breed aanbod aan ondersteuning: van emotionele steun en advies tot praktische hulp en respijtzorg. Jaarlijks wordt de Dag van de Mantelzorg georganiseerd en zijn er cursussen en netwerkbijeenkomsten. Specifieke aandacht is er voor jonge mantelzorgers en voor het combineren van mantelzorg met werk. De gemeente investeert in deskundigheidsbevordering en het versterken van het netwerk rondom mantelzorgers. Innovatie vindt plaats via pilots, zoals logeerzorg en GGZ-mantelzorg. In het jaarverslag van Salut is te lezen dat het aantal mantelzorgers dat ondersteuning krijgt groeit, mede door betere signalering en samenwerking met huisartsen en scholen.

Bronnen

- Jaarplan-2025
- Geactualiseerd-visiedocument-De-Gezonde-Verbinding
- Rapportage-verantwoording-Themanotities-september-2024
- Salut_Jaarverslag_2024_Digitaal.pdf
- Beleidskader subsidies 1.0

8. Steun & ruimte voor vrijwillige inzet

Beoordeling

Vrijwilligerswerk is stevig verankerd in Hof van Twente. De gemeente faciliteert, ondersteunt en waardeert vrijwilligers op diverse manieren.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Het rijke verenigingsleven en de grote betrokkenheid van inwoners zorgen ervoor dat veel vrijwilligers zich inzetten voor sport, cultuur, zorg en buurtactiviteiten. Vrijwilligers organiseren zelf activiteiten, ondersteunen kwetsbare inwoners en brengen mensen samen. Tijdens de Week van de Ontmoeting worden vrijwilligers ingezet om inwoners met elkaar in contact te brengen. Ook worden nieuwe vormen van vrijwilligerswerk gestimuleerd, bijvoorbeeld via maatjesprojecten en buurtinitiatieven. Salut ondersteunt vrijwilligers met trainingen, een vacaturebank en een platform voor matching. Er zijn projecten voor kwetsbare vrijwilligers en aandacht voor deskundigheidsbevordering.

Institutionele sociale basis

De gemeente ondersteunt vrijwillige inzet via een vrijwilligerscentrale, trainingen en waardering. Er zijn projecten voor kwetsbare vrijwilligers en aandacht voor deskundigheidsbevordering. Vrijwilligerscoördinatoren organiseren workshops en inspiratiesessies, bijvoorbeeld over omgang met speciale doelgroepen of bestuursvaardigheden. De gemeente faciliteert initiatieven van bewoners(groepen) via wijkbudgetten of ondersteuning en werkt samen met lokale organisaties aan het vergroten van de participatie. Vrijwilligers zijn onmisbaar in het sociaal beleid en krijgen structurele ondersteuning. In het jaarplan en jaarverslag van Salut wordt gewerkt aan het versterken van het netwerk van vrijwilligersorganisaties en het promoten van vrijwilligerswerk onder jongeren en nieuwe doelgroepen. Ook vindt twee keer per jaar in iedere kern het Verbinden Afstemmen Samenwerken Kennisdelen platformoverleg (Vrijwilligersnetwerk) plaats, waarin de gemeente en alle welzijns- en sportorganisaties die met vrijwilligers werken bijeenkomen.

In dit overleg worden ontwikkelingen afgestemd, knelpunten besproken en gezamenlijke acties opgezet om het vrijwilligerswerk te versterken. Deze structurele afstemming zorgt ervoor dat vrijwilligersbeleid en –initiatieven in Hof van Twente goed op elkaar aansluiten.

Bronnen

- Jaarplan-2025
- Rapportage-verantwoording-Themanotities-september-2024
- Salut_Jaarverslag_2024_Digitaal
- IHP Hof van Twente 2024 - 2038

9. Versterken inclusie

Beoordeling

Hof van Twente zet duidelijke stappen richting inclusie, met aandacht voor toegankelijkheid, diversiteit en het tegengaan van uitsluiting. De uitvoering is in ontwikkeling. De Lokale Inclusie Agenda 2025-2027 bevat concrete actiepunten voor sociale, fysieke en digitale inclusie. Er is speciale aandacht voor kwetsbare groepen en het tegengaan van discriminatie

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, vrijwilligers en verenigingen organiseren activiteiten die gericht zijn op het betrekken van iedereen, zoals inclusieve sportevenementen, buurtactiviteiten en ontmoetingen voor mensen met een beperking. Er zijn maatjesprojecten, vriendenkringen en klankbordgroepen waarin inwoners met verschillende achtergronden elkaar ontmoeten en ondersteunen. De sociale basis draagt bij aan het bespreekbaar maken van diversiteit en het tegengaan van uitsluiting. De Lokale Inclusie Agenda (LIA) is tot stand gekomen met brede participatie van inwoners, klankbordgroepen en organisaties. Voorbeelden zijn de prikkelarme kermis, het project Kleurrijk Hof van Twente, en het DigiTaalhuis voor digitale inclusie.

Institutionele sociale basis

De gemeente heeft een inclusieagenda en werkt aan het verbeteren van toegankelijkheid, diversiteit en anti-discriminatie. Er zijn projecten voor eenzaamheid, LHBTI+ beleid en toegankelijkheid van voorzieningen. Voor inwoners met een beperking is er samenwerking met regionale platforms als Uniek Sporten Twente. De gemeente organiseert activiteiten om sociale uitsluiting tegen te gaan, zoals de Week van de Ontmoeting en maatjesprojecten. Inclusie is een speerpunt, maar de praktijk vraagt om voortdurende inzet en bijstelling. De integrale inclusie-aanpak is nog in ontwikkeling, met aandacht voor monitoring en betrokkenheid van doelgroepen. De LIA bevat concrete actiepunten zoals het ontwikkelen van een digitale sociale kaart, het opzetten van een klankbordgroep inclusiviteit en het verbeteren van digitale toegankelijkheid.

Bronnen

- Opdracht Buurtwerk 2026
- 2025-36-BIJLAGE-Samen-sterk-tegen-eenzaamheid-in-Hof-van-Twente-962513
- Jaarplan-2025
- Rapportage-verantwoording-Themanotities-september-2024

10. Mensen vragen & uitnodigen

Beoordeling

De gemeente stimuleert inwoners actief om deel te nemen en bij te dragen aan de samenleving. Er zijn veel initiatieven om mensen persoonlijk uit te nodigen en te activeren.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners worden via campagnes, buurtactiviteiten en persoonlijke benadering uitgenodigd om deel te nemen aan het sociale leven. Tijdens de Week van de Ontmoeting worden inwoners persoonlijk benaderd om deel te nemen aan activiteiten. Maatjesprojecten, vriendenkringen en sport- en cultuuractiviteiten zijn voorbeelden van hoe inwoners elkaar uitnodigen en activeren. Vrijwilligers en buurtgenoten spelen een belangrijke rol in het betrekken van moeilijk bereikbare groepen. In de Lokale Inclusie Agenda wordt het belang van persoonlijke uitnodiging en het actief betrekken van inwoners bij activiteiten en beleid benadrukt. Daarnaast worden inwoners ook expliciet gevraagd om mee te denken over het sociaal domein. Zo is er een klankbordgroep Sociaal Domein, waarin betrokken inwoners regelmatig in dialoog gaan met de gemeente over verbeteringen in ondersteuning, participatie en zorg. Door hen uit te nodigen voor deze gesprekken, voelen inwoners zich gehoord en mede-eigenaar van de ontwikkeling van het sociaal beleid.

Institutionele sociale basis

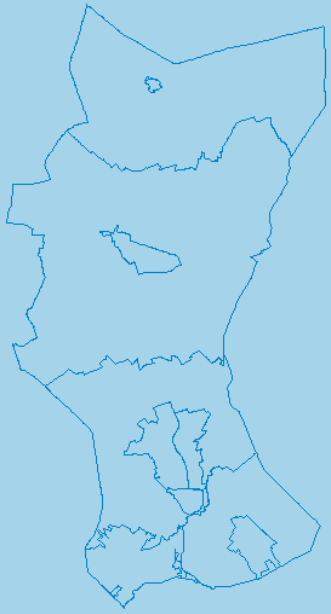
De gemeente en haar partners organiseren bewustwordingscampagnes, outreach-activiteiten en laagdrempelige activiteiten om deelname te stimuleren. Er is aandacht voor het benutten van talenten en het stimuleren van betrokkenheid bij de samenleving. De aanpak is persoonsgericht en laagdrempelig, met oog voor het bereiken van moeilijk bereikbare groepen. De gemeente blijft investeren in het uitbreiden en verbeteren van deze uitnodigende werkwijze, zodat steeds meer inwoners zich uitgenodigd en gewaardeerd voelen om mee te doen

Bronnen

- Jaarplan-2025
- 2025-36-BIJLAGE-Samen-sterk-tegen-eenzaamheid-in-Hof-van-Twente-962513
- Rapportage-verantwoording-Themanotities-september-2024
- IHP Hof van Twente 2024 - 2038

6. Losser

Dit hoofdstuk beschrijft de beoordeling van de gemeente Losser op de 10 thema's van de sociale basis.

6.1 Beeld van de gemeente Losser

De informatie in deze paragraaf is afkomstig van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein van Waarstaatjegemeente.nl.

Uitgangspositie

De gemeente Losser telt per 1 januari 2025 in totaal 23.376 inwoners en 9.903 huishoudens. De leeftijdsopbouw laat een relatief groot aandeel ouderen zien, met een stijgende groep 65-plussers. De grijze druk bedraagt 47,5 procent, hoger dan in vergelijkbare gemeenten. Eenpersoonshuishoudens vormen een substantiële categorie en kennen relatief vaker een hulpvraag. Sociaaleconomisch gezien bevindt Losser zich rond het landelijk gemiddelde, met een positieve SES-WOA-score van 0,085 in 2023. Tegelijkertijd heeft 7,8 procent van de huishoudens problematische schulden en leeft 2,8 procent langdurig op of onder de lage inkomensgrens. Op gezondheidsgebied spelen fysieke beperkingen, langdurige aandoeningen en een relatief hoge mate van eenzaamheid (39,3 procent) een rol. Ook jongeren kennen kwetsbaarheden, onder meer zichtbaar in HALT-meldingen en het relatief hoge aandeel leerlingen in het speciaal basisonderwijs. Deze factoren samen vormen een uitgangspositie waarin een brede en diverse vraag naar ondersteuning in het sociaal domein bestaat.

Wmo

In het tweede halfjaar van 2024 hadden 1.080 unieke inwoners een Wmo-maatwerkvoorziening. Het gebruik concentreert zich vooral in de categorieën ondersteuning thuis, hulp bij het huishouden en hulpmiddelen. Naar verhouding maken 36 cliënten per 1.000 inwoners gebruik van hulp bij het huishouden. Ouderen vormen daarbij de grootste gebruikersgroep. Binnen Losser zijn de meest voorkomende combinaties

van voorzieningen hulp bij het huishouden met vervoersvoorzieningen en hulp bij het huishouden met woonvoorzieningen. De gerealiseerde Wmo-uitgaven bedroegen in 2024 circa 7,5 miljoen euro, waarbij vooral de categorie hulpmiddelen en diensten hoger uitviel dan begroot.

Jeugdwet
In het eerste halfjaar van 2025 werden 570 jeugdzorgtrajecten ingezet bij 485 unieke jongeren. Het merendeel (86 procent) betreft jeugdhulp zonder verblijf. Jeugdbescherming en jeugdreclassering vormen kleinere, relatief stabiele categorieën. Het aantal beëindigde trajecten neemt toe, met 235 afgeronde trajecten in het tweede halfjaar van 2024. De uitgaven aan jeugdzorg bedroegen in 2023 in totaal 8,2 miljoen euro en in 2024 10.2 miljoen euro, waarbij jeugdhulp zonder verblijf het grootste deel vormt.'

Participatiewet
Losser kent 20,7 re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners van 15 tot 74 jaar, hoger dan het gemiddelde in vergelijkbare gemeenten. Het aandeel huishoudens met bijstand bedraagt 2,8 procent. Het werkloosheidspercentage toont de afgelopen jaren een dalende trend en staat in 2024 op 3,1 procent. Instrumenten zoals coaching naar werk, trainingen en vrijwilligerswerk worden actief ingezet, met name het instrument coaching naar participatie (9,2 per 1.000 inwoners).

Stapeling van voorzieningen
In het tweede halfjaar van 2024 had 16,9 procent van de huishoudens één of meer voorzieningen in het sociaal domein. Stapeling komt in verschillende vormen voor: 116 huishoudens per 1.000 hebben één voorziening en 33 huishoudens per 1.000 twee voorzieningen. De combinatie jeugd en Wmo is het meest voorkomend (119 per 1.000 huishoudens), gevolgd door Wmo en Participatiewet (93 per 1.000). De aanwezigheid van gestapelde ondersteuning wijst op meervoudige problematiek en onderstreept de noodzaak van integrale ondersteuning.

6.2 Bouwstenen op hoofdlijnen

Uit de analyse blijkt dat Losser op veel bouwstenen van de sociale basis actief beleid voert en een breed palet aan initiatieven kent. Vooral Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid, Beschikbaarheid van ruimte & plekken, (Onder)steunen van mantelzorg, Steun & ruimte voor vrijwillige inzet en Mensen vragen & uitnodigen zijn stevig verankerd in beleid en praktijk. De cultuur van samenwerken met partners, het inzetten op vrijwilligers en het bieden van laagdrempelige ondersteuning is duidelijk aanwezig.

De toegang tot ondersteuning verloopt via het toegangsteam wijz, waarin verschillende professionals samenwerken om inwoners snel en integraal te helpen. Dit zorgt voor een centrale, laagdrempelige toegang tot werk, inkomen, jeugd en zorg.

Op andere bouwstenen, zoals bestaanszekerheid, financiering, responsiviteit, eigenaarschap, zeggenschap & regie en versterken inclusie, zijn veel acties in gang gezet, maar is voortdurende aandacht nodig om alle doelen volledig te bereiken. Vooral het bereiken van kwetsbare groepen, structurele financiering en het borgen van inclusie blijven aandachtspunten.

De financiering van de sociale basis is deels afhankelijk van gemeentelijke en landelijke ontwikkelingen; structurele borging en meerjarige afspraken met partners zijn in ontwikkeling, maar vragen blijvende inzet.

6.3 Ontvangen documenten

We hebben van de gemeente Losser de volgende (beleids)documenten ontvangen:

- 20250310 Uitvoeringsprogramma Samen voor een sterker Overdinkel
- 2025-11 Toegangsteam wijz infographic def_Optimized
- 241115 Plan van aanpak zorgintensief onderwijs NOT
- Afsluiting innovatieplan 2021-2024
- Certificaat Dementievriendelijke gemeente
- Coalitieakkoord-2022
- Dementiescan Losser vragen en spinnenwebdiagram 04-06-2025
- Evaluatierapport en actieplan project dementievriendelijke gemeente Losser
- Folder Brugfunctionaris Losser
- Inclusieagenda Inclusief Losser
- Innovatieplan sociaal domein 2025-2028
- Integraal veiligheidsbeleid gemeente Losser 2021-2024_Optimized
- Omgevingsvisie Losser vastgesteld 20230411
- Plan van aanpak brede SPUK 2024-2026 Losser
- PowerPoint_Presentatie Commissaris van de Koning_Optimized
- Preventie- en Handhavingsplan Middelengebruik
- PvA JPF Losser versie februari 2025 (werkdocument)
- PvA JPF Losser versie februari 2025_Optimized
- Samenwerkingsoveereenkomst Fundament gemeente Losser 2026 def_Optimized
- SOEK rapportage 2023 Losser
- SOEK rapportage 2024 Losser
- Strategische Beleidsnota Sociaal Domein 2024-2027
- teamplan in concept 2026-2029 versie 03-12-25
- Teamplan in concept 2026-2029
- Toekomstvisie gemeente Losser 2040
- Uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn en Zorg 2026-2029
- Woonzorgnota gemeente Losser
- Zorgkrant losser 2025-2026

1. Bestaanszekerheid

Beoordeling

Losser werkt actief aan het vergroten van bestaanszekerheid, met een breed pakket aan armoedebeleid, schuldhulpverlening, minimaregelingen en preventie. Nieuwe initiatieven zoals het Jongeren Perspectief Fonds (JPF) bieden jongeren met schulden een integrale begeleiding richting financiële zelf-redzaamheid. Toch blijft volledige bestaanszekerheid een doorlopend aandachtspunt, gezien de economische druk en het bereiken van kwetsbare groepen.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Binnen de gemeenschappelijke sociale basis zijn er veel initiatieven die inwoners ondersteunen, zoals informele netwerken, burenhulp en vrijwilligers die signalen van armoede en eenzaamheid vroegtijdig oppikken. Ontmoetingsplekken als het Ontwikkelplein in Overdinkel bieden ruimte voor ontmoeting, informatie en praktische ondersteuning. Brugfunctionarissen op basisscholen vormen een schakel tussen gezinnen en hulp, en organisaties als Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport & Cultuur zorgen ervoor dat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen kunnen meedoen aan sport en cultuur. Het JPF biedt jongeren met schulden een intensief begeleidingstraject, gericht op het versterken van hun perspectief en financiële zelfredzaamheid.

Institutionele sociale basis

De institutionele sociale basis bestaat uit het formele vangnet van de gemeente: minimaregelingen, bijzondere bijstand, een gemeentepolis voor minima en samenwerking met Stadsbank Oost Nederland voor schuldhulpverlening. De gemeente signaleert actief waar bestaanszekerheid onder druk staat, bijvoorbeeld door stijgende energiekosten en inflatie. In beleidsstukken en uitvoeringsprogramma's wordt benoemd dat vooral alleenstaande ouderen en alleenstaande ouders moeilijk te bereiken zijn. De gemeente werkt samen met professionele partners om geldzorgen en bestaansonzekerheid structureel aan te pakken, maar merkt dat schaamte, onbekendheid met regelingen en de complexiteit van het sociale stelsel het bereiken van alle doelgroepen bemoeilijken.

De integrale toegang wijz bundelt werk, inkomen, jeugd en zorg in één team, waardoor inwoners snel en integraal geholpen worden bij financiële en sociale problemen. Ook heeft de gemeente twee consulenten Geldzaken in eigen dienst genomen. Hierdoor kan Losser inwoners met schulden direct intern begeleiden en waar nodig koppelen aan schuldhulp (in samenwerking met Stadsbank Oost Nederland). Bovendien hanteert Losser een integrale benadering, waarbij binnen het toegangsteam wijz altijd een brede uitvraag wordt gedaan. Hierdoor kunnen meerdere ondersteuningsvragen tegelijk zichtbaar worden. Zo kan een aanvraag voor de Wmo, ook leiden tot een vraag of ondersteuning op het gebied van werk of participatie. Deze werkwijze maakt het mogelijk om ondersteuning integraal vorm te geven en sluit aan bij de verschillende levensdomeinen van de inwoners.

Bronnen

- Strategische Beleidsnota Sociaal Domein 2024-2027
- 20250310 Uitvoeringsprogramma Samen voor een sterker Overdinkel
- Woonzorgnota gemeente Losser
- Samenwerkingsoveereenkomst Fundament gemeente Losser 2026
- teamplan in concept 2026-2029 versie 03-12-25.docx
- Uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn en Zorg 2026-2029.docx
- PvA JPF Losser versie februari 2025_Optimized.pdf

2. Financiering

Beoordeling

Losser werkt aan voorspelbare, integrale en ontschotte financiering van het sociaal domein. Structurele investeringen in de sociale basis en lichte voorzieningen zijn gericht op het dempen van kostenstijgingen in de zorg. Innovatie wordt mogelijk gemaakt via pilots; bij succes volgt structurele financiering door verschuiving van middelen naar algemene voorzieningen. De afhankelijkheid van incidentele middelen en landelijke regelingen blijft echter een aandachtspunt.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

De gemeenschappelijke sociale basis in Losser wordt mede mogelijk gemaakt door integrale inzet van middelen zoals de SPUK-regeling en GALA-gelden. Hierdoor kunnen vrijwilligersinitiatieven, buurtactiviteiten en laagdrempelige ontmoetingsplekken worden ondersteund. Buurtactiviteiten en sport- en preventieprojecten in de dorpen worden deels gefinancierd uit deze integrale potjes. De gemeente stimuleert samenwerking tussen verschillende domeinen, zodat middelen breder kunnen worden ingezet voor collectieve voorzieningen.

Institutionele sociale basis

De institutionele sociale basis wordt gekenmerkt door meerjarige afspraken met professionele partners als Fundament, Domijn en zorgorganisaties. Alle partijen dragen financieel bij en het programma wordt zoveel mogelijk binnen bestaande middelen uitgevoerd. De gemeenteraad stelt budget beschikbaar voor innovatieve pilots. Zo kan Losser nieuwe werkwijzen testen en bij succes structureel financieren, bijvoorbeeld door middelen te verschuiven van geïndiceerde zorg naar algemene voorzieningen of door hier structureel budget voor aan te vragen via de Voorjaarsnota. Wel geldt dat, ondanks deze vorm van financieren er afhankelijkheid blijft van landelijke regelingen en incidentele subsidies vormt een risico voor de continuïteit van voorzieningen.

Bronnen

- Plan van aanpak brede SPUK 2024-2026 Losser
- Innovatieplan sociaal domein 2025-2028
- Samenwerkingsoveereenkomst Fundament gemeente Losser 2026
- teamplan in concept 2026-2029 versie 03-12-25
- Uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn en Zorg 2026-2029

3. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid

Beoordeling

Samenwerking op basis van gelijkwaardigheid is een sterk punt in Losser. Integrale samenwerking tussen gemeente, maatschappelijke partners, inwoners en vrijwilligers is stevig verankerd in beleid en praktijk. De gemeente werkt vanuit vertrouwen, met korte lijnen en gedeeld eigenaarschap.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Partnerschap en gelijkwaardigheid staan centraal in lokale netwerken, dorpsraden en vrijwilligersinitiatieven. In Overdinkel en andere kernen is kerngericht werken en dorpsondersteuning opgezet, waarbij informele structuren een centrale rol spelen. Dorpsraden en vrijwilligers ontwikkelen samen met inwoners activiteiten en signaleren knelpunten, waarbij de gemeente vooral faciliteert en ondersteunt. In wijz werken consulenten en partners samen op basis van vertrouwen en gedeeld eigenaarschap, met korte lijnen naar inwoners.

Institutionele sociale basis

De institutionele sociale basis bestaat uit formele samenwerkingsafspraken, zoals de samenwerkingsovereenkomst met Fundament. Hierin zijn co-creatie, gezamenlijke evaluatie en gedeeld eigenaarschap vastgelegd. Beleidsontwikkeling en uitvoering vinden plaats in dialoog met betrokkenen, via participatietrajecten, structureel overleg met maatschappelijke organisaties en gezamenlijke pilots. De gemeente vervult een verbindende en faciliterende rol, stuurt op gezamenlijke doelen en werkt vanuit vertrouwen in plaats van controle.
Dit blijkt bijvoorbeeld uit de voorbereiding die Losser treft om samen omliggende gemeenten (waaronder Oldenzaal) en sociale ontwikkelbedrijven een nieuwe constructie voor beschut werk te organiseren. In deze opgavegerichte samenwerking behoudt Losser de eigen regie op ondersteuning van de doelgroep, terwijl kennis en uitvoeringskracht met partners worden gedeeld. Deze proactieve aanpak voorkomt dat inwoners tussen wal en schip vallen en is anders dan in veel andere gemeenten in de regio.

Bronnen

- Samenwerkingsoveereenkomst Fundament gemeente Losser 2026
- 20250310 Uitvoeringsprogramma Samen voor een sterker Overdinkel
- Woonzorgnota gemeente Losser
- teamplan in concept 2026-2029 versie 03-12-25
- Uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn en Zorg 2026-2029

4. Eigenaarschap, zeggenschap & regie

Beoordeling

Losser heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in het vergroten van eigenaarschap en eigen regie. Deze inzet werpt vruchten af, maar het structureel borgen hiervan voor alle inwoners vraagt blijvend aandacht, met name om ook moeilijk bereikbare groepen mee te krijgen.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners worden via participatie, dorpsondersteuning en kerngericht werken gestimuleerd om zelf regie te nemen. Lokale netwerken, buurtinitiatieven en vrijwilligersprojecten dragen bij aan het versterken van eigenaarschap. SOEK-huisbezoeken zijn een voorbeeld waarbij inwoners worden ondersteund bij het vergroten van hun zelfredzaamheid en het maken van eigen keuzes.

Institutionele sociale basis

De gemeente betrekt inwoners actief bij beleidsontwikkeling, bijvoorbeeld via participatietrajecten voor de woonzorgvisie en de inclusieagenda. Professionals voeren gesprekken vanuit het principe van positieve gezondheid, waardoor inwoners meer zeggenschap hebben over de ondersteuning die wordt ingezet. Ondanks de brede inzet blijven bepaalde groepen lastig te bereiken. Het gaat met name om inwoners met **lage gezondheidsvaardigheden**, mensen in sociaal isolement en inwoners die moeite hebben hun weg te vinden naar ondersteuning. Voor deze groepen verkent Losser extra toegankelijke vormen van participatie en ondersteuning, om hen stap voor stap meer eigen regie te laten ervaren.

Bronnen

- Woonzorgnota gemeente Losser
- Strategische Beleidsnota Sociaal Domein 2024-2027
- 20250310 Uitvoeringsprogramma Samen voor een sterker Overdinkel
- teamplan in concept 2026-2029 versie 03-12-25
- Uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn en Zorg 2026-2029

5. Beschikbaarheid van ruimte & plekken

Beoordeling

De gemeente Losser investeert in fysieke ontmoetingsplekken en publieke ruimte om sociaal contact en bewegen te faciliteren. Veel is gerealiseerd, maar de uitrol en doorontwikkeling zijn nog gaande.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Ontmoetingsplekken zoals Kulturhusen, dorpshuizen, buurthuizen en sportaccommodaties vormen het hart van de gemeenschappelijke sociale basis. Jaarlijks wordt minimaal één ontmoetingsplek vergroend, zoals een bankje of speelplek, om spontane ontmoetingen te bevorderen. Dorpshuizen en verenigingen worden actief betrokken bij het organiseren van activiteiten voor en door inwoners.

Institutionele sociale basis

De institutionele sociale basis bestaat uit het realiseren van nultredenwoningen, geclusterd wonen en zorggeschikte woningen, met specifieke aandacht voor senioren en aandachtsgroepen. Er wordt ingezet op toegankelijke paden, vergroening en het verbeteren van de bereikbaarheid van voorzieningen. De samenwerking met Domijn zorgt voor ontmoetingsruimtes in wooncomplexen en het delen van ruimtes met buurtbewoners.

Bronnen

- Woonzorgnota gemeente Losser
- Omgevingsvisie Losser vastgesteld 20230411
- 20250310 Uitvoeringsprogramma Samen voor een sterker Overdinkel
- Uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn en Zorg 2026-2029

6. Responsiviteit

Beoordeling

Responsiviteit is een speerpunt, met veel aandacht voor monitoring, feedback en het snel kunnen inspelen op signalen uit de samenleving. Tegelijkertijd blijft het bereiken van kwetsbare groepen en het snel aanpassen van het aanbod een uitdaging.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Binnen de gemeenschappelijke sociale basis worden signalen uit de wijk opgehaald via buurtbijeenkomsten, jeugdpanels en dorpsraden. Vrijwilligers en actieve bewoners signaleren veranderende behoeften, bijvoorbeeld rondom eenzaamheid of digitale vaardigheden. Dorpsondersteuners kunnen signalen uit de wijk snel vertalen naar nieuwe activiteiten of aanpassingen in het aanbod.

Institutionele sociale basis

De institutionele sociale basis borgt responsiviteit via formele evaluatie- en monitoringsmomenten, zoals MTV-bijeenkomsten met Fundament en SOEK-huisbezoeken. Beleidsmakers verzamelen actief feedback van inwoners en partners, bijvoorbeeld via effectmetingen in projecten als het JPF, en passen het beleid aan op basis van deze signalen. Dankzij wijz kan Losser snel inspelen op signalen en hulpvragen, doordat expertises direct worden gebundeld. De consulenten van wijz zijn aanwezig op alle basisscholen vanuit hun rol als schoolmaatschappelijk werker en in alle huisartsenpraktijken. Hierdoor worden signalen laagdrempelig opgepakt.

Bronnen

- Samenwerkingsoveereenkomst Fundament gemeente Losser 2026
- 20250310 Uitvoeringsprogramma Samen voor een sterker Overdinkel
- teamplan in concept 2026-2029 versie 03-12-25
- Uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn en Zorg 2026-2029

7. (onder)Steunen van mantelzorg

Beoordeling

De ondersteuning van mantelzorgers is structureel geborgd en wordt verder versterkt met pilots, respijtzorg en specifieke aandacht voor jonge mantelzorgers en mensen met dementie. Er is extra aandacht voor het netwerk rondom mantelzorgers en het betrekken van werkgevers.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Losser kent een opvallend hoog aantal mantelzorgers: naar schatting is ruim 1 op de 5 inwoners (≈22%) mantelzorger. Deze sterke betrokkenheid is een groot goed, maar brengt ook risico's van overbelasting met zich mee. Om die reden zijn er veel initiatieven zoals lotgenotencontact, burenhulp en activiteiten voor jonge mantelzorgers. Respijtvrijwilligers en Alzheimer Cafés bieden mantelzorgers ondersteuning en ontmoeting.

Institutionele sociale basis

De institutionele sociale basis omvat formele ondersteuning via Fundament: informatie, advies, respijtzorg, mantelzorgcompliment en ondersteuning bij overbelasting. De gemeente monitort de druk op mantelzorgers en werkt aan uitbreiding van respijtzorg. Er is aandacht voor mantelzorgers met een migratieachtergrond en voor het betrekken van werkgevers bij mantelzorgvriendelijk beleid.

Bronnen

- Samenwerkingsoveereenkomst Fundament gemeente Losser 2026
- Woonzorgnota gemeente Losser
- Dementiescan Losser vragen en spinnenwebdiagram 04-06-2025
- Evaluatierapport en actieplan project dementievriendelijke gemeente Losser
- Uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn en Zorg 2026-2029

8. Steun & ruimte voor vrijwillige inzet

Beoordeling

Vrijwilligers zijn het fundament van de sociale basis in Losser. De gemeente investeert in een actief vrijwilligersklimaat, met extra aandacht voor het betrekken van nieuwe doelgroepen en het delen van best practices tussen organisaties.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Vrijwilligers zijn betrokken bij een breed scala aan activiteiten: van Kidsplay tot sociale activiteiten en informele zorg. Tijdens de Week tegen Eenzaamheid worden vrijwilligers ingezet om inwoners met elkaar in contact te brengen. Jongeren en nieuwe inwoners worden actief betrokken via maatschappelijke stages en jeugdinitiatieven.

Institutionele sociale basis

De institutionele sociale basis ondersteunt vrijwilligerswerk via steunpunten, vacaturebanken, de vrijwilligersacademie en trainingen. Er is aandacht voor vergrijzing en het betrekken van nieuwe doelgroepen. Beleidsmatig wordt gewerkt aan het verder structureren en versterken van het vrijwilligersbeleid, met meer waarderingsacties en kennisdeling.

Bronnen

- Samenwerkingsoveereenkomst Fundament gemeente Losser 2026
- 20250310 Uitvoeringsprogramma Samen voor een sterker Overdinkel
- teamplan in concept 2026-2029 versie 03-12-25

9. Versterken inclusie

Beoordeling

De gemeente Losser zet stappen om inclusie te bevorderen, met initiatieven zowel binnen de organisatie als integraal in de samenleving (samen met partners en inwoners). Deze integrale aanpak is echter nog in opbouw; er zijn veel losse initiatieven, maar structurele borging en het bereiken van álle doelgroepen vragen blijvende aandacht.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inclusie wordt bevorderd door prikkelarme activiteiten, regenboogcafés, workshops en het stimuleren van inclusieve sport. Lokale netwerken, verenigingen en ervaringsdeskundigen dragen bij aan bewustwording en het bespreekbaar maken van diversiteit en toegankelijkheid. Inclusiewerkgroepen en informele initiatieven zetten zich in voor gelijke kansen en het betrekken van verschillende doelgroepen.

Institutionele sociale basis

De institutionele sociale basis bestaat uit de inclusieagenda en het jaarlijkse uitvoeringsplan gericht op bewustwording, toegankelijkheid, anti-discriminatie en het betrekken van ervaringsdeskundigen. De gemeente werkt samen met partners als Vizier, scholen, sportverenigingen en zorgorganisaties. Toegankelijkheid van gebouwen en openbare ruimte is een beleidsmatig aandachtspunt, met inzet op structurele integratie van inclusie in alle beleidsterreinen.

Bronnen

- Inclusieagenda Inclusief Losser
- Samenwerkingsoveereenkomst Fundament gemeente Losser 2026
- Uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn en Zorg 2026-2029

10. Mensen vragen & uitnodigen

Beoordeling

Losser stimuleert haar inwoners actief om deel te nemen en bij te dragen in de samenleving. Er zijn veel initiatieven om mensen persoonlijk uit te nodigen, met name gericht op kwetsbare groepen.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners worden via persoonlijke benadering, buurtactiviteiten, jeugdpanels, proefclubjes en initiatieven als VrijMiGoal uitgenodigd om mee te doen. Welkomstbijeenkomsten voor nieuwe inwoners en het inzetten van scouts om eenzame inwoners te bereiken zijn voorbeelden van actieve uitnodiging. Er is aandacht voor het betrekken van jongeren en nieuwe inwoners bij vrijwilligerswerk en sociale activiteiten.

Institutionele sociale basis

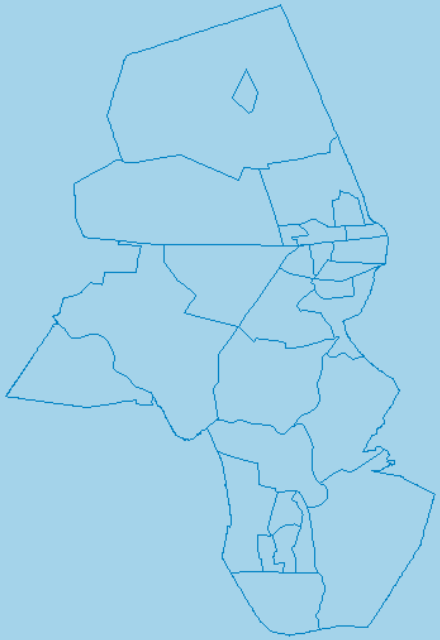
De institutionele sociale basis ondersteunt deze uitnodigende werkwijze via campagnes, participatietrajecten, dorpsraden en jeugdinitiatieven. Er zijn concrete acties om drempels te verlagen en maatwerkondersteuning te bieden aan moeilijk bereikbare groepen. De ambitie is om deze uitnodigende werkwijze verder uit te breiden en meer doelgroepen te betrekken bij het sociale leven in Losser.

Bronnen

- 20250310 Uitvoeringsprogramma Samen voor een sterker Overdinkel
- Samenwerkingsoveereenkomst Fundament gemeente Losser 2026
- teamplan in concept 2026-2029 versie 03-12-25

7. Wierden

Dit hoofdstuk beschrijft de beoordeling van de gemeente Wierden op de 10 thema's van de sociale basis.

7.1 Beeld van de gemeente

De informatie in deze paragraaf is afkomstig van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein van Waarstaatjegemeente.nl.

Uitgangspositie

De gemeente Wierden telt per 1 januari 2025 in totaal 24.931 inwoners en 10.213 huishoudens. De gemiddelde huishoudensgrootte bedraagt 2,48 personen, hoger dan in vergelijkbare gemeenten. De leeftijdsopbouw laat een stevig aandeel ouderen zien, met een groeiende groep 65-plussers: 3.006 inwoners van 65–74 jaar, 2.127 inwoners van 75–84 jaar en 676 inwoners van 85 jaar en ouder. De grijze druk bedraagt 42,1 procent. Sociaaleconomisch staat Wierden relatief sterk, met een positieve SES-WOA-score van 0,210 in 2023. Tegelijkertijd heeft 5,5 procent van de huishoudens problematische schulden en leeft 0,5 procent vier jaar of langer op of onder de lage inkomensgrens. In de gezondheidssituatie spelen langdurige aandoeningen, fysieke beperkingen en een aanzienlijke mate van eenzaamheid (37,7 procent) een rol. Jongeren kennen eveneens kwetsbaarheden, onder meer zichtbaar in HALT-meldingen en de aanwezigheid van leerlingen in het speciaal basisonderwijs. Deze combinatie van demografische, sociaaleconomische en gezondheidskenmerken vormt een uitgangspositie waarin een brede en diverse vraag naar ondersteuning zichtbaar is.

Wmo

In het tweede halfjaar van 2024 maakten 1.480 unieke inwoners gebruik van een Wmo-maatwerkvoorziening. Het gebruik concentreert zich in de categorieën ondersteuning thuis, hulp bij het huishouden en hulpmiddelen en diensten. Naar verhouding ontvangen 34 cliënten per 1.000 inwoners hulp bij het huishouden en 29 cliënten per 1.000 inwoners hulpmiddelen

en diensten. Ouderen vormen de grootste gebruikersgroep. Binnen Wierden komen combinaties van voorzieningen geregeld voor, zoals hulp bij het huishouden met vervoersvoorzieningen (160 cliënten) en hulp bij het huishouden met begeleiding. De gerealiseerde Wmo-uitgaven bedroegen in 2024 circa 6,1 miljoen euro, hoger dan begroot, met name door hogere kosten in ondersteuning thuis en hulpmiddelen.

Jeugdwet

In het eerste halfjaar van 2025 werden 505 jeugdzorgtrajecten ingezet bij 485 unieke jongeren. Het merendeel betreft jeugdhulp zonder verblijf, met een aandeel van 89,1 procent van het totaal. Jeugdhulp met verblijf vormt een kleine categorie, terwijl jeugdbescherming en jeugdreclassering stabiel blijven. Het aantal beëindigde trajecten bedroeg 140 in het tweede halfjaar van 2024. De uitgaven aan jeugdzorg bedroegen in 2023 in totaal 5,4 miljoen euro, voornamelijk voor jeugdhulp zonder verblijf.

Participatiewet

Wierden kent 13,2 re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners van 15 tot 74 jaar. Het aandeel huishoudens met bijstand bedraagt 2,3 procent. De werkloosheid toont een lichte daling en komt in 2024 uit op 2,7 procent. Gemeentelijke instrumenten zoals coaching naar werk of participatie (1,7 per 1.000 inwoners) en jobcoaching op de werkplek (1,1 per 1.000 inwoners) worden actief ingezet ter ondersteuning van inwoners richting werk.

Stapeling van voorzieningen

In het tweede halfjaar van 2024 ontving 19,0 procent van de huishoudens één of meer voorzieningen in het sociaal domein. Stapeling komt regelmatig voor: 112 huishoudens per 1.000 ontvangen één voorziening en 49 huishoudens per 1.000 twee voorzieningen. De combinatie Jeugd en Wmo komt het vaakst voor (119 per 1.000 huishoudens), gevolgd door Wmo en Participatiewet (23 per 1.000). Deze stapeling wijst op meervoudige problematiek en benadrukt de noodzaak van samenhangende ondersteuning voor inwoners.

7.2 Bouwstenen op hoofdlijnen

Uit de analyse blijkt dat Wierden op vrijwel alle bouwstenen van de sociale basis reeds actief beleid voert of initiatieven ontplooit. Vooral Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid, Eigenaarschap, zeggenschap & regie, Responsiviteit en (onder)Steunen van mantelzorg zijn onderwerpen die stevig verankerd zijn in het beleid. De cultuur van samenwerken met partners en het inzetten op eigen kracht van inwoners is duidelijk aanwezig in Wierden. Bij de overige bouwstenen is Wierden *mee bezig*; zo zijn armoedebestrijding, inclusie en vrijwilligersbeleid in ontwikkeling met meerdere acties, maar blijft voortdurende aandacht nodig om alle doelen geheel te bereiken.

7.3 Ontvangen documenten

We hebben van de gemeente Wierden de volgende (beleids)documenten ontvangen:

- Centrumvisie Enter Retailvisie Wierden en Enter
- Centrumvisie Wierden Retailvisie Wierden en Enter
- Cijfers en feiten van het sociaal domein in Wierden def 23 oktober 2020
- Cultuurvisie Wierden
- Evaluatie Nationaal Programma Onderwijs 2021 – 2025
- Ketenaanpak valpreventie Wierden definitief 22 juni
- Lokaal sportakkoord Wierden 25-6-2020
- Lokale Woonagenda 2022-2026
- Maatschappelijke Agenda 2022-2026

- Plan dementievriendelijke gemeente Wierden versie 0.64
- Plan van aanpak Kansrijke Start en Kinderwensgesprekken
- Plan van aanpak een tegen eenzaamheid gemeente Wierden (definitief)
- Plan van Aanpak GALA Wierden 2023-2026
- Sportakkoord gemeente Wierden Sport versterkt
- Toekomstvisie gemeente Wierden
- Twentse Visie op Sport en Bewegen 2024-2027
- Uitvoeringsagenda sport en bewegen 2024-2026
- Uitvoeringsplan Maatschappelijke Agenda 2022-2026 19 december 2022
- Uitvoeringsplan Maatschappelijke Agenda 2022-2026 december 2024
- Visie Sport en Bewegen gemeente Wierden

1. Bestaanszekerheid

Beoordeling

Wierden onderkent het belang van bestaanszekerheid en neemt diverse maatregelen om financiële (geld)stress en bestaansonzekerheid bij inwoners te verminderen. De aanpak is in volle gang en breed opgezet, met betrokkenheid van lokale partners. Ondanks de economische uitdagingen is bestaanszekerheid stevig verankerd in het lokale beleid.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Lokale netwerken, vrijwilligers en maatschappelijke organisaties dragen bij aan het vroegtijdig signaleren van geldzorgen en het bieden van steun. Voorbeelden zijn informele hulp via kerken, buurtnetwerken en vrijwilligers die inwoners met geldproblemen of eenzaamheid opvangen en doorverwijzen. Het Jeugd Sport- en Cultuurfonds wordt actief onder de aandacht gebracht, zodat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen kunnen meedoen aan sport en cultuur. De campagne “Rondkomen in Wierden” is mede gedragen door lokale partners, waardoor inwoners elkaar stimuleren om hulp te zoeken en gebruik te maken van regelingen. In buurthuizen en via scholen wordt armoede bespreekbaar gemaakt en worden inwoners actief geïnformeerd over hun rechten en mogelijkheden. Er is extra aandacht voor het vroegtijdig signaleren van problemen door vrijwilligers en professionals in de wijk.

Institutionele sociale basis

De gemeente Wierden zet actief in op vroegsignalering, preventie en ondersteuning van kwetsbare groepen, met speciale aandacht voor energiearmoede en passende woonoplossingen. Deze integrale benadering versterkt de bestaanszekerheid van inwoners. De gemeente heeft een preventieve armoede-aanpak ingericht, met formele maatregelen zoals de eenmalige energietoeslag voor minima, inzet van landelijke steunmiddelen (zoals het Corona-steunpakket) en het laagdrempelige Loket Geldzaken waar inwoners advies krijgen over financiën en schulden. Het Jeugd Sport- en Cultuurfonds is institutioneel geborgd en wordt actief uitgebreid. De gemeente monitort de effectiviteit van deze maatregelen en stuurt bij waar nodig, bijvoorbeeld door extra communicatie en samenwerking met scholen en welzijnsorganisaties. Ondanks deze inzet blijft volledige bestaanszekerheid een uitdaging, mede door de economische situatie en het bereiken van kwetsbare groepen. In de praktijk blijkt dat niet alle huishoudens in beeld zijn en dat landelijke ontwikkelingen zoals inflatie en stijgende kosten extra druk zetten op bestaanszekerheid.

Bronnen

- Lokale Woonagenda 2022-2026
- Maatschappelijke Agenda 2022-2026
- Uitvoeringsplan Maatschappelijke Agenda 2022-2026 december 2024
- Plan van aanpak een tegen eenzaamheid gemeente Wierden (definitief)

2. Financiering

Beoordeling

Wierden werkt aan voorspelbare en flexibele financiering van het sociale domein. Er zijn duidelijk stappen gezet om structurele financiering en integrale aanpak te verbeteren (in plaats van tijdelijke versnipperde projecten), maar enkele initiatieven bevinden zich nog in de implementatiefase.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

De gemeente stimuleert dat lokale initiatieven, verenigingen en vrijwilligersorganisaties kunnen meeliften op integrale financiering. Door het combineren van sport-, welzijns- en gezondheidsbudgetten ontstaan er meer mogelijkheden voor gezamenlijke preventieprojecten en buurtactiviteiten. De accounthouder van de gemeente fungeert als vast aanspreekpunt voor maatschappelijke organisaties, waardoor samenwerking en gezamenlijke programmering makkelijker worden. In de praktijk betekent dit dat bijvoorbeeld sportverenigingen, welzijnsorganisaties en buurtinitiatieven gezamenlijk subsidie kunnen aanvragen voor integrale projecten, zoals beweegactiviteiten voor kwetsbare groepen.

Institutionele sociale basis

Wierden heeft de financieringsstructuur heringericht: een interne accounthouder stuurt op gezamenlijke doelen en resultaatafspraken met instellingen als Avedan, MEE, De Welle en Evenmens. Dit voorkomt verkokering en versnippering van middelen. Via regionale samenwerking (zoals Twentse Koers en GALA) worden rijksmiddelen en lokale middelen integraal ingezet. De meerjarige Maatschappelijke Agenda en het lokale GALA-plan zorgen voor voorspelbaarheid en flexibiliteit, maar volledige ontschotting en integrale uitvoering zijn nog in ontwikkeling. De gemeente kan deze volledige ‘ontschotting’ echter niet in haar eentje realiseren; zij is daarbij afhankelijk van landelijke kaders en regelgeving. Wierden zet daarom vooral in op integraal werken binnen de bestaande mogelijkheden – bijvoorbeeld via regionale initiatieven als Twentse Koers en het GALA – om middelen zo flexibel en gezamenlijk mogelijk in te zetten

Bronnen

- Uitvoeringsplan Maatschappelijke Agenda 2022-2026 december 2024
- Plan van Aanpak GALA Wierden 2023-2026

3. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid

Beoordeling

Samenwerking op basis van gelijkwaardigheid is een duidelijk sterk punt in Wierden. De gemeente hanteert een houding van *"In Wierden doen we het samen"*, waarbij inwoners, vrijwilligers, professionals en gemeente ieder als gelijkwaardige partners worden gezien in de sociale opgaven. Beleidsontwikkeling en -uitvoering gebeuren in dialoog met betrokkenen, wat wijst op een cultuur van wederzijds respect en vertrouwen.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners, vrijwilligers, sportverenigingen, kerken en ondernemers worden actief betrokken bij beleidsontwikkeling en uitvoering. De Coalitie 'Eén tegen Eenzaamheid' en het Sportnetwerk Wierden zijn voorbeelden van netwerken waarin iedereen een gelijkwaardige rol heeft. Initiatieven worden vaak samen opgezet en uitgevoerd, zonder top-down sturing. De gemeente faciliteert en verbindt, maar laat ruimte voor eigen inbreng en initiatief van inwoners en organisaties.

Institutionele sociale basis

De gemeente stuurt op gezamenlijke doelen en regie op resultaten, maar doet dit vanuit vertrouwen en dialoog ("contract en contact"). Beleidsontwikkeling gebeurt in co-creatie met maatschappelijke partners, waarbij expertise van alle partijen wordt benut. In de uitvoeringsfase is de gemeente vooral faciliterend en verbindend, en wordt detailcontrole vermeden. Dit zorgt voor een cultuur van wederzijds respect en gedeelde verantwoordelijkheid. De gemeente vervult een regisserende rol, maar geeft ook ruimte aan initiatieven van onderop. Samenwerking tussen inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en gemeente is structureel verankerd in beleid en uitvoering.

Bronnen

- Toekomstvisie gemeente Wierden
- Plan van Aanpak GALA Wierden 2023-2026
- Plan van aanpak een tegen eenzaamheid gemeente Wierden (definitief)
- Maatschappelijke Agenda 2022-2026
- Uitvoeringsplan Maatschappelijke Agenda 2022-2026 december 2024

4. Eigenaarschap, zeggenschap & regie

Beoordeling

Het vergroten van de eigen regie van inwoners staat centraal in het Wierdense beleid. De gemeente realiseert zich dat inwoners zelf eigenaar zijn van hun leven en beslissingen, en richt ondersteuning zo in dat mensen zoveel mogelijk de touwtjes in handen houden. Hieraan wordt in Wierden op diverse manieren actief invulling gegeven. De bouwsteen is duidelijk zichtbaar in het beleid en de uitvoering.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Inwoners worden gestimuleerd om hun eigen hulpvraag en oplossing te formuleren, bijvoorbeeld via welzijnsarrangementen van De Welle. Vrijwilligers en buurtinitiatieven ondersteunen inwoners bij het vergroten van hun zelfredzaamheid. In de praktijk worden inwoners actief betrokken bij het opstellen van hun ondersteuningsplan en krijgen ze ruimte om eigen keuzes te maken.

Institutionele sociale basis

Professionals zoals welzijnscoaches en voorveldregisseurs voeren gesprekken vanuit het principe van Positieve Gezondheid, waarbij de eigen kracht en keuzes van de inwoner centraal staan. De gemeente benadrukt in haar communicatie dat inwoners zelf verantwoordelijk zijn voor hun kwaliteit van leven, en dat de overheid aanvullend is. Beleidsmatig is eigenaarschap verankerd als doelstelling en wordt dit actief uitgedragen. In subsidietrajecten wordt geëxperimenteerd met meer ruimte voor eigen invulling door inwoners.

Bronnen

- Toekomstvisie gemeente Wierden
- Plan van Aanpak GALA Wierden 2023-2026 pdf versie
- Uitvoeringsplan Maatschappelijke Agenda 2022-2026 december 2024
- maatschappelijke_agenda_2022-2026

5. Beschikbaarheid van ruimte & plekken

Beoordeling

De gemeente Wierden investeert in fysieke ontmoetingsplekken en publieke ruimte om sociaal contact en bewegen te faciliteren, zowel binnen als buiten. Er zijn al enkele concrete ruimtes gecreëerd of verbeterd en er loopt een integrale gebiedsaanpak om meer ontmoetingsmogelijkheden te scheppen. Veel is in gang gezet (en deels gerealiseerd), maar de uitrol is nog niet volledig afgerond.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Initiatieven als “Jij & Wij, net even anders” bieden een laagdrempelige huiskamer waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten. Buurtbewoners en vrijwilligers zijn actief betrokken bij het (her)inrichten van speel- en beweegplekken, ontmoetingspleinen en beweegtuinen. Deze plekken worden gebruikt voor informele ontmoeting, activiteiten en ondersteuning.

Institutionele sociale basis

De Lokale Woonagenda en de centrumvisies voor Wierden en Enter benoemen het belang van voldoende ontmoetingsplekken, een groene en toegankelijke openbare ruimte en multifunctionele accommodaties. Er wordt ingezet op het behoud van kulturhusen, vergroening van de centra en het realiseren van nieuwe ontmoetingsruimten en laagdrempelige inlopen, passend bij de behoeften van verschillende doelgroepen.

Wierden zoekt actief de verbinding tussen het sociale en fysieke domein. In de praktijk worden in de wijken samen met inwoners verbeterpunten in de leefomgeving geïnventariseerd. Met middelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) heeft de gemeente extra stappen gezet om zulke integrale wijkaanpakken te versterken, waardoor sociale initiatieven goed worden ingepast in de fysieke omgeving.

Bronnen

- Lokale Woonagenda 2022-2026
- Centrumvisies Wierden en Enter
- Uitvoeringsplan Maatschappelijke Agenda 2022-2026 december 2024
- DEF Uitvoeringsagenda sport en bewegen 2024-2026
- Plan van Aanpak GALA Wierden 2023-2026 pdf versie
- maatschappelijke_agenda_2022-2026

6. Responsiviteit

Beoordeling

De responsiviteit (het vermogen van gemeente en professionals om écht te luisteren naar inwonersbehoeften en daarop te handelen) is goed ontwikkeld in Wierden. Beleidsmatig is vastgelegd dat men bijstuurt op basis van signalen, en in de praktijk zijn meerdere voorbeelden zichtbaar waarbij Wierden flexibel inspeelt op wat inwoners belangrijk vinden of nodig hebben. Door te werken met pilots en structurele evaluatie blijft het beleid responsief en actueel.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

In de gemeenschappelijke sociale basis wordt responsiviteit zichtbaar doordat inwoners, vrijwilligers en lokale netwerken signalen uit de wijk of doelgroep snel delen en oppakken. Denk aan buurtbewoners die signaleren dat eenzame ouderen extra aandacht nodig hebben, of vrijwilligers die aangeven dat er behoefte is aan nieuwe activiteiten. Ook scholen en sportverenigingen geven signalen door over wat er leeft onder jongeren of gezinnen. Deze signalen worden vaak direct besproken in informele overleggen of buurtbijeenkomsten, waardoor er snel op kan worden ingespeeld.

Institutionele sociale basis

De institutionele sociale basis borgt responsiviteit via structurele monitoring en evaluatie. De gemeente werkt met kwartaalrapportages en jaarlijkse evaluaties van de Maatschappelijke Agenda. Op basis van deze data en signalen uit het veld worden plannen bijgestuurd. Een concreet voorbeeld is de flexibele inzet van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO), waarbij scholen jaarlijks konden aangeven welke interventies hun leerlingen nodig hadden. Ook pilots als Welzijn op Recept zijn voorbeelden van maatwerk: inwoners worden doorverwezen naar welzijnscoaches, die samen met hen zoeken naar passende ondersteuning. Zo wordt beleid en uitvoering continu aangepast aan de actuele behoeften van inwoners.

Bronnen

- Toekomstvisie gemeente Wierden
- NPO 2021-2025 – Evaluatieverslag
- Uitvoeringsplan Maatschappelijke Agenda 2022-2026 december 2024

7. (onder)Steunen van mantelzorg

Beoordeling

De ondersteuning van mantelzorgers is in Wierden goed op orde. De gemeente werkt nauw samen met gespecialiseerde organisaties om mantelzorgers te ontlasten, waarderen en toerusten. Er is zowel structurele aandacht (reguliere mantelzorgondersteuning) als innovatie via pilots om nieuwe vormen van respijtzorg en begeleiding te bieden.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

In de gemeenschappelijke sociale basis zijn mantelzorgers vaak familieleden, buren of vrienden die elkaar ondersteunen. Vrijwilligers van bijvoorbeeld Evenmens bieden respijtzorg, zodat mantelzorgers af en toe kunnen uitrusten. Ook worden er lotgenotencontacten en informele bijeenkomsten georganiseerd, waar mantelzorgers ervaringen kunnen delen en elkaar kunnen steunen. Tijdens de Dag van de Mantelzorg worden mantelzorgers in het zonnetje gezet, wat bijdraagt aan hun waardering en erkenning binnen de gemeenschap.

Institutionele sociale basis

De institutionele sociale basis bestaat uit het formele aanbod van mantelzorgondersteuning, uitgevoerd door Evenmens. Mantelzorgers kunnen hier terecht voor emotionele steun, advies en praktische hulp. De gemeente ondersteunt pilots zoals ‘GGZ-Mantelzorg’ en neemt deel aan de regionale Logeerzorg-pilot, waarmee tijdelijke opname van zorgbehoevenden mogelijk wordt gemaakt. Ook intern is er aandacht voor medewerkers die mantelzorger zijn. Via campagnes als “Met Mekaar” wordt het belang van mantelzorg onder de aandacht gebracht en worden inwoners gestimuleerd mantelzorgers te signaleren en te ondersteunen. In de Maatschappelijke Agenda en de Lokale Woonagenda is veel aandacht voor mantelzorgers, met inzet op respijtzorg, ondersteuning van jonge mantelzorgers en het mogelijk maken van mantelzorgwoningen. Er wordt gewerkt aan bewustwording en het versterken van het netwerk rond mantelzorgers, zodat zij hun taak duurzaam kunnen blijven uitvoeren.

Bronnen

- Maatschappelijke Agenda 2022-2026
- Lokale Woonagenda 2022-2026
- Plan van Aanpak GALA Wierden 2023-2026 pdf versie
- Plan van aanpak een tegen eenzaamheid gemeente Wierden (definitief)

8. Steun & ruimte voor vrijwillige inzet

Beoordeling

Wierden heeft een actief vrijwilligersklimaat, dat de gemeente via partners als De Welle faciliteert – denk aan een vrijwilligerscentrale en trainingsaanbod. Verdere versterking van deze formele ondersteuning (bijvoorbeeld meer centrale coördinatie of extra scholingsmogelijkheden) kan de vrijwillige inzet echter nóg beter faciliteren.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Het rijke verenigingsleven en de grote betrokkenheid van inwoners zorgen ervoor dat veel vrijwilligers zich inzetten voor sport, cultuur, zorg en buurtactiviteiten. Vrijwilligers organiseren zelf activiteiten, ondersteunen kwetsbare inwoners en brengen mensen samen. Tijdens acties als de Koekenactie of de Week tegen Eenzaamheid nemen vrijwilligers het initiatief om anderen te bereiken en te verbinden.

Institutionele sociale basis

De gemeente ondersteunt vrijwillige inzet via De Welle en andere partners, die een vrijwilligerscentrale beheren en trainingen aanbieden. In het kader van het Sportakkoord worden vrijwilligers getraind en wordt kennis gedeeld tussen verenigingen. De gemeente faciliteert initiatieven van bewoners(groepen) via wijkbudgetten of ondersteuning. Hoewel de basis goed is, kan de formele ondersteuning (zoals een gemeentelijk vrijwilligersbeleid of extra waarderingsacties) nog verder worden uitgebouwd. De Toekomstvisie en de Maatschappelijke Agenda benoemen het belang van laagdrempelig vrijwilligerswerk, het verbinden van netwerken en het stimuleren van vrijwilligerswerk onder jongeren en ouderen. Vrijwilligerswerk wordt gezien als essentieel voor de sociale basis en krijgt extra aandacht in het subsidiebeleid en de ondersteuning van initiatieven.

Bronnen

- Toekomstvisie gemeente Wierden
- Maatschappelijke Agenda 2022-2026
- bijlage 2 Lokaal sportakkoord Wierden 25-6-2020 – kopie
- Plan van aanpak een tegen eenzaamheid gemeente Wierden (definitief)

9. Versterken inclusie

Beoordeling

De gemeente Wierden zet stappen om inclusie te bevorderen (dat wil zeggen: iedereen laten meedoen ongeacht beperkingen of achtergrond) maar dit is deels nog in ontwikkeling. Er zijn al verschillende inclusie-initiatieven (vooral op het gebied van sport, toegankelijkheid en bestrijding van eenzaamheid), terwijl op andere vlakken (anti-discriminatie beleid, integrale inclusie-agenda) nog verbetering mogelijk is.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

In de gemeenschap worden activiteiten georganiseerd die gericht zijn op het betrekken van iedereen, zoals G-sport evenementen, buurtactiviteiten en ontmoetingen voor mensen met een beperking. Vrijwilligers en verenigingen zorgen ervoor dat mensen zich welkom voelen en stimuleren deelname van inwoners met verschillende achtergronden.

Institutionele sociale basis

De gemeente is aangesloten bij landelijke initiatieven als “Een tegen Eenzaamheid” en participeert in platforms als Uniek Sporten Twente. Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor een inclusieve leefomgeving, met aandacht voor fysieke toegankelijkheid van gebouwen en openbare ruimte. De gemeente subsidieert de antidiscriminatievoorziening Vizier en overweegt meer preventieve voorlichting. De integrale inclusie-aanpak is nog in ontwikkeling, met ruimte voor verbetering op het gebied van diversiteit en structurele borging.

Bronnen

- Maatschappelijke Agenda 2022-2026
- Lokale Woonagenda 2022-2026
- Cultuurvisie Wierden
- bijlage 3 Sportakkoord gemeente Wierden Sport versterkt
- Uitvoeringsplan Maatschappelijke Agenda 2022-2026 december 2024

10. Mensen vragen & uitnodigen

Beoordeling

Wierden stimuleert haar inwoners actief om deel te nemen en bij te dragen in de samenleving. Er zijn initiatieven om mensen persoonlijk uit te nodigen mee te doen, met name gericht op kwetsbare groepen die anders niet bereikt worden. Dit gebeurt al op meerdere fronten, al blijft het een uitdaging om echt iedereen te activeren; de inzet is aanwezig en uitbreiding zal gaandeweg plaatsvinden.

Toelichting

Gemeenschappelijke sociale basis

Via campagnes als “Met Mekaar” en acties als de Koekenactie worden inwoners aangemoedigd om anderen uit te nodigen voor een praatje of activiteit. Vrijwilligers en professionals stappen actief op mensen af, bijvoorbeeld bij eenzame inwoners thuis. Ook worden kinderen en jongeren persoonlijk benaderd om deel te nemen aan sport, cultuur of buurtactiviteiten, bijvoorbeeld via Sjors Sportief & Creatief.

Institutionele sociale basis

De gemeente en haar partners organiseren bewustwordingscampagnes, participatietrajecten en laagdrempelige activiteiten om deelname te stimuleren. Er wordt gewerkt aan het verlagen van drempels en het bieden van maatwerkondersteuning aan moeilijk bereikbare groepen. Toch lukt het nog niet om iedere inwoner te bereiken. Met name sommige groepen met hoge gezondheidsrisico’s blijven op afstand: denk aan inwoners met overmatig alcohol- of drugsgebruik, en volwassenen met ernstig overgewicht. In 2026 wil de gemeente hier gerichter op inzetten. Via het Trimbos-programma ‘Opgroeien in een Kansrijke Omgeving’ wordt bijvoorbeeld preventief gewerkt om voor jongeren een gezondere, kansrijke leefomgeving te creëren, en onder de noemer ‘Volwassenen naar Gezond Gewicht’ worden inwoners gestimuleerd en ondersteund om gezonder te leven. Zo probeert Wierden ook deze lastig te bereiken groepen actiever bij het sociale leven te betrekken. De uitnodigende werkwijze is een leidraad in het beleid, met als doel dat steeds meer inwoners actief meedoen aan het sociale leven in Wierden.

Bronnen

- Toekomstvisie gemeente Wierden
- Maatschappelijke Agenda 2022-2026
- Plan van aanpak een tegen eenzaamheid gemeente Wierden (definitief)
- DEF Uitvoeringsagenda sport en bewegen 2024-2026

8. Conclusies en aanbevelingen

De benchmark voor de sociale basis van de gemeente Borne, bestaande uit zes Twentse gemeenten, laat zien hoe verschillend de sociale basis is georganiseerd en welke patronen gemeentebreed zichtbaar worden. Hoewel de lokale context sterk bepalend blijft, zijn er duidelijke regionale overeenkomstige uitdagingen en kansen. Dit hoofdstuk brengt de belangrijkste conclusies samen en formuleert aanbevelingen die zowel lokaal toepasbaar zijn als bijdragen aan een sterker en meer samenhangend Twents regionaal netwerk.

8.1 Conclusies en aanbevelingen per bouwsteen

Hieronder volgen de belangrijkste conclusies, aanbevelingen en best practices per bouwsteen van de sociale basis, geformuleerd in algemene termen.

1. Bestaanszekerheid

De benchmarkgemeenten zetten breed in op het vergroten van bestaanszekerheid. Overal is veel aandacht voor armoedebestrijding en schuldhulp. Inwoners met een laag inkomen kunnen rekenen op een scala aan ondersteunende regelingen (bijzondere bijstand, minimafonds, etc.), vaak aangevuld met een actief netwerk van vrijwilligers en organisaties (zoals voedselbanken en Stichting Leergeld) die de last verlichten. Uit de benchmark blijkt dat geen enkele gemeente structureel tekortschiet op dit thema – iedere gemeente heeft ten minste de basis op orde. Wel zien we overal dat niet alle kwetsbare groepen bereikt worden. Schaamte, onbekendheid en ingewikkelde procedures houden een deel van de doelgroep weg van de voorzieningen. Daarnaast groeit door inflatie en stijgende kosten de financiële druk op huishoudens, wat de opgave voor gemeenten alleen maar groter maakt.

Aanbevelingen

- **Actief drempels verlagen:** Vereenvoudig het aanvraagproces en communiceer proactief over alle beschikbare hulp (bijvoorbeeld via één herkenbaar loket of huis-aan-huis campagnemateriaal). Jargonvrije formulieren en hulp bij invullen (zoals formulierenbrigades) zorgen dat regelingen écht toegankelijk worden.
- **Vroegsignalering verder versterken:** Breid samenwerkingen met woningcorporaties, energiemaatschappijen en zorgverzekeraars uit om problemen vroeg te spotten. Alle gemeenten werken al met

vroegsignalering (bijvoorbeeld bij betalingsachterstanden); zorg dat dit regionaal geborgd is zodat niemand tussen wal en schip valt.

- **Gebruik lokale netwerken:** Mobiliseer het sterke Twentse noaberschap en vrijwilligersnetwerk om verborgen armoede te bereiken. Bijvoorbeeld via scholen, kerken en buurthuizen signalen oppikken en doorgeleiden naar hulp, dit versterkt ook de vroegsignalering.
- **Continu monitoren en bijsturen:** Meet jaarlijks het bereik van minimaregelingen en pas beleid aan als bepaalde groepen (alleenstaande ouderen of jongeren in armoede) achterblijven. Richt een laagdrempelig fonds in voor urgente hulp buiten bestaande kaders (maatwerkpotje).

***Best practice:** Verschillende benchmarkgemeenten werken met **integraal klantcontact** om financiële problemen snel en mensgericht op te lossen – bijvoorbeeld één huishouden, één plan via sociale teams of "schuldenfunctionarissen" die wijkgericht werken. Zulke initiatieven, gecombineerd met intensieve trajectbegeleiding (denk aan het Jongeren Perspectief Fonds voor schuldenafbouw), versterken de bestaanszekerheid.*

2. Financiering

De financiering van de sociale basis is in Twente overwegend structureel en solide geregeld. Verschillende gemeenten kennen meerjarige subsidierelaties met welzijnsorganisaties, sport- en cultuurverenigingen en vrijwilligersorganisaties. Dit betekent dat het fundament er ligt en partners doorgaans op continuïteit kunnen rekenen. Tegelijkertijd bestaan er overal kansen om middelen flexibeler en integraler in te zetten. Veel gemeenten maken al werk van het *ontschotten* van budgetten: door rijksmiddelen te bundelen (zoals de brede SPUK en de regionale *Twentse Koers*) ontstaat ruimte om preventief te investeren over de domeingrenzen heen. Zo worden sport-, zorg- en welzijnsgelden gecombineerd voor gezamenlijke projecten. De uitdaging is om pilotfinanciering en tijdelijke impulsen te vertalen naar structurele investeringen wanneer ze succesvol blijken. Daarnaast is scherper inzicht nodig in de effectiviteit van bestedingen – sturen op maatschappelijke resultaten in plaats van op output – zodat iedere euro in de sociale basis maximaal rendeert.

Aanbevelingen

- **Bundel en integreer budgetten:** Ga door op de ingezette lijn om financiering vanuit verschillende bronnen te combineren. Bijvoorbeeld: gebruik het *Gezond en Actief Leven Akkoord*-middelen voor gecombineerde projecten (zoals sport en ontmoetingsactiviteiten voor kwetsbare groepen) en voorkom verkokering van potjes. Regionale samenwerking (bijvoorbeeld een Twents fonds voor sociale basis) kan helpen om middelen slim te bundelen.
- **Maak innovatie structureel:** Zet succesvolle pilots om in vast beleid. Als een project (bijvoorbeeld een buurtkamer of preventief huisbezoekprogramma) zijn waarde bewijst, zorg voor doorlopende financiering door middelen te verschuiven van duurdere vormen van zorg naar deze lichte voorziening. Borg dit in de meerjarenbegroting, zodat initiatieven niet na een paar jaar stoppen vanwege geldgebrek.
- **Blijf sturen op outcome:** Bouw het inzicht uit in de effecten van bestedingen in de sociale basis. Werk bijvoorbeeld met outcome-indicatoren (zoals toename participatie, afname eenzaamheid) bij subsidieverantwoording. Dit versterkt het gesprek met partners over waar het geld het meeste verschil maakt en kan helpen middelen gericht bij te sturen.

- **Flexibiliseer waar mogelijk:** Hoewel de kern van financiering structureel is, kan meer maatwerkbudget op uitvoerend niveau de slagkracht vergroten. Denk aan een klein innovatiefonds of wijkbudget dat direct wordt ingezet voor kleinschalige sociale initiatieven, zonder langdurig traject.

Best practice: *Enkele benchmarkgemeenten hebben een* ***fonds*** *in het leven geroepen – een laagdrempelige subsidieregeling waarbij bewonersgroepen zelf projecten kunnen aandragen en (gedeeltelijk) financieren. Dit type fonds stimuleert lokale creativiteit en legt verantwoordelijkheden bij de gemeenschap, met de gemeente als facilitator. Ook doen de gemeenten waardevolle ervaring op met regionale bundeling: via de Twentse Koers (gezamenlijke transformatiegelden) wordt in Twente €30 miljoen gebundeld ingezet voor preventie en innovatie. Deze voorbeelden tonen dat creatief financieren meer impact kan genereren.*

3. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid

Samenwerken op basis van gelijkwaardigheid is een kracht in Twente. Alle gemeenten omarmen het principe dat overheid, inwoners, maatschappelijke organisaties en vrijwilligers samen de sociale basis vormen. Dit uit zich in integrale overlegstructuren – denk aan multidisciplinaire casustafels en kernteams – en een cultuur van *"samen doen"*. In de praktijk zien we dat professionals uit verschillende hoeken (zorg, welzijn, onderwijs, woningbouw, politie, e.d.) elkaar steeds beter weten te vinden om problemen integraal op te pakken. Ook inwoners worden vaker betrokken bij het bedenken en uitvoeren van oplossingen in hun buurt. Geen enkele gemeente loopt hier écht achter. De uitdaging ligt met name in het borgen van deze samenwerking (ook bij wisseling van personen of organisaties) en in het verbreden ervan: nóg vaker ervaringsdeskundigen inzetten, rollen en verantwoordelijkheden expliciet vastleggen en erover communiceren naar de achterban. Gelijkwaardigheid vraagt namelijk om vertrouwen én duidelijke afbakening van ieders bijdrage.

Aanbevelingen

- **Blijf investeren in netwerken:** Zorg dat bestaande samenwerkingsplatforms (zoals sociale wijkteams, kerngroepen per dorp/wijk) structureel blijven functioneren en elkaar regelmatig treffen. Reserveer tijd en middelen voor netwerkonderhoud – van gezamenlijke trainingen tot informele ontmoetingen – zodat professionals en vrijwilligers een sterk relatieveld opbouwen.
- **Betrek inwoners en ervaringsdeskundigen:** Til participatie naar een hoger plan door inwoners vroeg en actief mee te laten denken. Richt bijvoorbeeld een burgerpanel of *klankbordgroep sociaal domein* in, waarin mensen uit alle geledingen meepraten over verbeteringen. In Twente zijn al goede voorbeelden (zoals meedenkcafés en participatieraden); bouw deze uit en zorg dat hun input zichtbaar terugkomt in beleid.
- **Maak afspraken duidelijk:** Gelijkwaardig samenwerken betekent óók heldere afspraken. Stel samen met partners een samenwerkingsconvenant op: wat verwachten we van elkaar, hoe delen we informatie, hoe verdelen we verantwoordelijkheden? Bijvoorbeeld: alle organisaties committeren zich aan "één gezin, één plan" en dat wordt bestuurlijk onderschreven.
- **Gebruik regionale synergie:** Veel sociale vraagstukken stoppen niet bij de gemeentegrens. Leer van elkaar en werk samen waar mogelijk. Twente heeft een traditie van regionale samenwerking (denk aan kennisuitwisseling via SamenTwente of de GGD); benut die om ook op

lokaal niveau best practices over te nemen. Gelijkwaardigheid geldt immers ook intergemeentelijk: deel successen én lespunten openlijk.

Best practice: *In meerdere gemeenten werken professionals letterlijk* ***onder één dak*** *samen, zoals in multifunctionele centra (bijvoorbeeld het gezamenlijk sociaal loket). Zulke fysieke én culturele integratie zorgt dat inwoners niet van het kastje naar de muur gestuurd worden en dat professionals elkaars expertise benutten. Daarnaast is in Twente het begrip "noaberschap" niet alleen informeel, maar soms ook formeel ingevoerd: in Haaksbergen bijvoorbeeld is het motto "De kracht van samen" leidend in de sociale visie. Dergelijke aanpakken – waarin actief wordt uitgesproken dat iedereen gelijkwaardig partner is – creëren een klimaat van vertrouwen en gezamenlijkheid.*

4. Eigenaarschap, zeggenschap & regie

Eigen regie voor inwoners wordt in alle benchmarkgemeenten nagestreefd, maar de cultuuromslag is nog gaande. Het ideaal is een participatiesamenleving waarin inwoners zoveel mogelijk zelf aan zet zijn en de overheid faciliteert waar nodig. In beleidstukken wordt dit unaniem onderschreven: denken en werken vanuit Positieve Gezondheid, *zorgen dat* in plaats van *zorgen voor*, stimuleren van zelf- en samenredzaamheid. In de praktijk zijn al mooie stappen gezet (denk aan inwonersinitiatieven, wijkbudgetten, projecten als *Senioren voor Elkaar*), maar echte zeggenschap voor alle groepen is nog in ontwikkeling. Zeker jongeren zijn vaak moeilijk te betrekken bij formele inspraaktrajecten. Ook merken uitvoerders dat niet elke inwoner de mogelijkheden voelt of kan benutten om de regie te nemen (bijvoorbeeld mensen met complexe problematiek of geringe vaardigheden). De intentie is er, maar ondersteuning op maat blijft nodig om werkelijk iedereen in positie te brengen.

Aanbevelingen

- **Stimuleer eigen initiatief via buurten en dorpen:** Geef inwoners ruimte én een duwtje om zelf plannen te realiseren. Wijkbudgetten en dorpsagenda's zijn hierbij sleutelinstrumenten. Zorg dat bewoners-platforms goed gefaciliteerd worden (ambtelijke ondersteuning, communicatie), zodat zij in hun kern zelf aan de knoppen kunnen zitten.
- **Vergroot zeggenschap in ondersteuning:** Pas de *positieve gezondheid*-aanpak consequent toe: laat bij elke hulpvraag de inwoner zelf doelen en oplossingen definiëren voordat de gemeente bijspringt. Bijvoorbeeld via persoonlijke ondersteuningsplannen waarin de klant echt de regie voert. Gebruik onafhankelijke cliëntondersteuners om mensen te helpen hun wensen te verwoorden.
- **Spreek de taal van jongeren:** Ontwikkel voor jeugd en jonge volwassenen specifieke vormen van inspraak en initiatief die bij hen passen. Denk aan online ideeënplatforms, challenges of het inschakelen van scholen en sportclubs om wensen op te halen. Jongeren zijn nu ondervertegenwoordigd in zeggenschap; vernieuwende participatievormen (zoals jongerenpanels, of aansluiten bij bestaande online communities) kunnen hen prikkelen mee te doen.
- **Ondersteun waar eigen kracht tekortschiet:** Erken dat eigen regie niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Begeleid kwetsbare groepen intensiever bij het nemen van beslissingen en plannen. Voorbeeld: breid het aantal *op eigen kracht*-gesprekken uit (coaching van mensen in uitkering of senioren over toekomstplannen) en bied praktische hulp via bijvoorbeeld digicoaches, taalbuddy's en netwerkcoaches om mensen zelfredzamer te maken.

Best practice: *In verschillende gemeenten krijgen inwoners bij sommige voorzieningen zelf* ***keuzeregie****: ze kunnen bijvoorbeeld kiezen uit verschillende aanbieders of arrangementen, met een "persoonsvolgend budget" in plaats van standaardvoorziening. Dit vergroot de zeggenschap over de ontvangen hulp. Ook wordt in gemeenten gewerkt met de* ***omgekeerde toets*** *– eerst kijken wat iemand zélf en zijn netwerk kan, pas daarna beoordelen welke ondersteuning nodig is – wat inwoners bewust maakt van hun eigen kracht en mogelijkheden. Zulke aanpakken verdienen navolging in de hele regio.*

5. Beschikbaarheid van ruimte & plekken

Ontmoetingsplekken – buurthuizen, wijkcentra, dorpshuizen, sport- en cultuurfaciliteiten en openbare ruimten – zijn in Twente ruim aanwezig en vormen het kloppend hart van de sociale basis. Iedere gemeente heeft een netwerk van fysieke plekken waar inwoners samenkomen, al zijn er ook witte vlekken (met name in nieuwe wijken of buitenkernen). Sterk punt is dat veel van deze voorzieningen laagdrempelig en dorps van karakter zijn; mensen voelen zich welkom. Uit de benchmark blijkt dat zij meestal goed toegankelijk zijn en in meerdere gemeenten zelfs excelleren. Tegelijk zijn er verbeterpunten: zo zijn voor de jeugd vaak weinig vaste ontmoetingsplekken (jongeren komen vooral samen via school of sport), en valt op dat nieuwe woonwijken soms nog moeten worden ingericht met ontmoetingsplekken. Ook is het zaak bestaande plekken up-to-date te houden: toegankelijkheid (rolstoeltoegankelijk, prikkelarm, etc.) kan nog beter en de vindbaarheid/bekendheid van sommige plekken laat te wensen over.

Aanbevelingen

- **Inventariseer behoefte per kern/wijk:** Breng per dorp, wijk en doelgroep in kaart waar onvoldoende mogelijkheid is voor ontmoeting. Gebruik daar bijvoorbeeld buurtbijeenkomsten voor of een korte enquête onder inwoners. Betrek vervolgens inwoners voor het vullen van die gaten: dit kan variëren van een buurthuiskamer in een wooncomplex tot het openstellen van een schoollokaal in de avond. In iedere wijk zou een laagdrempelige ontmoetingsplek moeten zijn.
- **Stimuleer co-creatief beheer:** Veel Twentse ontmoetingsruimten draaien al op vrijwilligers – koester en ondersteun dat. Maak het voor bewoners en verenigingen aantrekkelijk om een ruimte mede te beheren (denk aan kleine budgetten voor activiteiten, inspraak in de programmering, ondersteuning bij onderhoud). Dit vergroot de lokale betrokkenheid en het gevoel van eigenaarschap over die plek.
- **Verbind binnen met buiten:** Zet ook de openbare ruimte in als plek voor ontmoeting. Voorzie parken, plantsoenen en speelplekken van voorzieningen zoals bankjes, beweegtoestellen en ontmoetingscircuits (bijvoorbeeld een *KWIEK*-route) die jong en oud uitnodigen samen te komen. Laat inwoners meedenken over de inrichting, zodat het aansluit bij de lokale cultuur.
- **Zorg voor toegankelijkheid:** Maak van ieder (bestaand én nieuw) ontmoetingspunt een inclusieve plek. Dat betekent: drempelvrij, duidelijke bewegwijzering, indien nodig prikkelarme momenten voor mensen die dat behoeven, en een gastvrije ontvangstcultuur. Investeer in aanpassingen als automatische deuropeners of ringleiding voor auditieve ondersteuning, zodat echt iedereen binnen kan komen en deelnemen.

Best practice: *Verscheidene benchmarkgemeenten hebben succesvol geïnvesteerd in* ***multifunctionele centra*** *waar allerlei faciliteiten samenkomen – een voorbeeld is het concept "Huis van…" (bijvoorbeeld Huis van Hellendoorn, Huis van Haaksbergen) waar welzijn, bibliotheek, gezondheidszorg en ontmoeting gebundeld zijn op één locatie. Dit vergroot de vindbaarheid en genereert kruisbestuiving tussen activiteiten. Daarnaast zijn kleinere experimenten waardevol: zo hebben sommige dorpen beweeg- en ontmoetingsroutes in de openbare ruimte aangelegd en worden dorpshuizen multifunctioneel gebruikt voor ondersteuning, cultuur én ontmoeting tegelijk. De les is dat een* ***mix van formele centra en informele plekken*** *nodig is om alle inwoners – van jongere tot oudere, van kern tot buurtschap – een plek te bieden.*

6. Responsiviteit

Over het algemeen zijn de benchmarkgemeenten responsief: zij luisteren goed naar signalen uit de samenleving en spelen daarop in met beleid en acties. De lijnen tussen inwoners, uitvoerders en beleid zijn kort, wat maakt dat knelpunten snel op de agenda komen. Alle gemeenten verzamelen actief input via monitoring (denk aan cliëntervaringsmetingen, buurtpeilingen, evaluaties van pilots) en passen hun aanpak aan als de situatie daarom vraagt. Hierbij hoort ook de bereidheid om maatwerk te leveren buiten de regels om wanneer dat nodig is. Tegelijk zijn er factoren die snelle respons soms belemmeren: capaciteitskrapte bij uitvoerende teams kan leiden tot vertraging, en complexe bureaucratische processen remmen wendbaarheid. Geen enkele gemeente is hier immuun voor. De ambitie is om bureaucratie verder af te bouwen en de *menselijke maat* voorop te zetten, zodat de sociale basis écht meeschaalt met veranderende behoeften.

Aanbevelingen

- **Houd de vinger aan de pols:** Blijf structureel in gesprek met inwoners en frontlijnmedewerkers over wat er speelt. Organiseer bijvoorbeeld elk halfjaar wijkgesprekken waarin feedback wordt opgehaald: welke signalen zien zij, welke nieuwe behoeften ontstaan? Deze kwalitatieve input is cruciaal naast de cijfers.
- **Gebruik data slim:** Twente heeft veel data tot beschikking (monitor sociaal domein, gezondheidsenquêtes, etc.). Combineer en analyseer deze data om trends vroeg te ontdekken. Bijvoorbeeld: een stijging van eenzaamheidsklachten in een wijk kan reden zijn om preventief een ontmoetingsproject te starten. Responsiviteit betekent ook vooruit kunnen kijken op basis van signalen.
- **Maak processen wendbaar:** Geef uitvoerders mandaat en rugdekking om af te wijken van standaardprocedures als de situatie daar om vraagt. Een consulent in het wijkteam moet bijvoorbeeld snel een tijdelijke voorziening kunnen inzetten als dat escalatie voorkomt, zonder wekenlange formele aanvraag. Formuleer het motto "liever een foutje in vrijheid dan een gemiste kans in bureaucratie" expliciet in de organisatiecultuur.
- **Leer en verbeter constant:** Hanteer een *lerende beleidscyclus*: probeer nieuwe aanpakken uit op kleine schaal, evalueer samen met betrokkenen, en schaal op als het werkt (of stuur bij als het tegenvalt). Twente doet dit al veel via pilots; zorg dat de leerpunten echt landen in definitief beleid. Creëer tijd en ruimte voor reflectie in teams en deel successen én mislukkingen regionaal, zodat alle gemeenten meeprofiteren van elkaars ervaringen.

Best practice: *Een aantal gemeenten heeft hun* ***dienstverlening vernieuwd*** *om responsiever te zijn. Zo werken er een aantal met* ***mobiele wijkteams*** *die (bijna) zonder afspraak aanwezig zijn in de kern, waardoor inwoners direct bij hen terechtkunnen. Ook hebben verschillende gemeenten een flexibel innovatiefonds in het leven geroepen, waarmee snel op burgerideeën kan worden ingespeeld. Een ander goed voorbeeld is de Twentse brede samenwerking tijdens de coronaperiode: gemeenten wisten in recordtijd maatwerk te leveren voor kwetsbare groepen doordat men* ***schotten liet vallen*** *en informeel samenwerkte (voedselpakketten, belrondes tegen eenzaamheid). Deze les – zet de regels opzij als de situatie daarom vraagt – zou men moeten vasthouden om ook in de toekomst slagvaardig te blijven.*

7. (Onder)steunen van mantelzorg

Mantelzorgers worden in alle benchmarkgemeenten structureel ondersteund en gewaardeerd. De basisvoorzieningen – van mantelzorgspreekuren en advies tot respijtzorgmogelijkheden – zijn overal aanwezig. Er is jaarlijks aandacht (zoals de Dag van de Mantelzorg) en er zijn netwerken om overbelasting te voorkomen (lotgenotengroepen, respijtvoorzieningen). Op dit thema laten de benchmarkgemeenten een vrij uniform sterk beeld zien: niemand loopt achter, een aantal lopen voorop met innovatieve pilots (bijvoorbeeld de inzet van ervaringsdeskundige *mantelzorgcoaches*). De uitdaging blijft de toenemende druk door dubbele vergrijzing en personeelstekorten: steeds meer zorg rust op schouders van naasten. Daarmee groeit de vraag naar respijt sneller dan het aanbod. Bovendien bereiken de bestaande ondersteuningsstructuren niet altijd alle mantelzorgers – met name “zorgzame buren” of jonge mantelzorgers herkennen zichzelf niet altijd als zodanig en vallen soms buiten beeld.

Aanbevelingen

- **Breid respijtzorg uit:** Investeer in meer en flexibelere respijtmogelijkheden, zodat mantelzorgers geregeld op adem kunnen komen. Denk aan het opschalen van logeerbedden, dagopvang en respijtweekenden (indien nodig regionaal georganiseerd). Er lopen al pilots (bijvoorbeeld logeerzorg Twente) – borg de continuïteit daarvan en breid ze uit bij succes.
- **Ondersteun jonge mantelzorgers:** Zorg dat scholen en jeugdwerkers jongere mantelzorgers herkennen en doorverwijzen. Bied specifieke jonge-mantelzorger-groepen of uitjes, zodat ze lotgenoten ontmoeten en ontspanning hebben. Verleen zo nodig maatwerkbegeleiding (bijvoorbeeld een coach die helpt om school, werk en zorgtaken te combineren).
- **Versterk combinatie werk & mantelzorg:** Stimuleer samen met lokale werkgevers een mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid. Bijvoorbeeld door voorlichting te geven via ondernemersnetwerken en te pleiten voor flexibele werktijden of extra verlof voor werknemers met zorgtaken. Zeker nu steeds meer werkenden mantelzorg verlenen, is coulance op de werkvloer cruciaal om overbelasting te voorkomen.
- **Blijf waarderen en monitoren:** Zet het jaarlijkse waarderingsmoment (mantelzorgpas, cadeaubon of bijeenkomst) voort om mantelzorgers te bedanken – deze erkenning stimuleert vol te houden. Houd via mantelzorgregistraties en tevredenheidsonderzoeken een vinger aan de pols: ervaren mantelzorgers voldoende steun? Gebruik die feedback om gaten te dichten in het ondersteuningsaanbod, in samenwerking met gespecialiseerde organisaties zoals *Wijkracht* of *Evenmens*.

Best practice: *In verschillende benchmarkgemeenten is de* ***informele respijtzorg*** *succesvol uitgebreid. Zo worden via projecten als AutoMaatje en Burenzorg vrijwilligers ingezet om tijdelijk zorgtaken over te nemen (denk aan eens per week oppas bij iemand met dementie). Ook ontstaan er initiatieven als mantelzorgcafés en respijtmaatjes die laagdrempelig ontlasting bieden. Verschillende gemeenten spreken over pré-mantelzorgbeleid – vroegtijdig familie en netwerk betrekken en ondersteunen voordat de zorgvraag hoog is – wat kan voorkomen dat mantelzorgers later omvallen. Al deze inspanningen wijzen de weg: spreid de zorglast en bied mantelzorgers een sterk vangnet om op terug te vallen.*

8. Steun & ruimte voor vrijwillige inzet

Vrijwilligerswerk is sterk aanwezig in de Twentse sociale basis drijft, en gemeenten beseffen dat terdege. Overal is een actief vrijwilligersbeleid, vaak ondersteund door een vrijwilligerssteunpunt of -centrale. De cultuur van *noaberschap* en het rijke verenigingsleven zorgen voor een boven-gemiddelde betrokkenheid van inwoners. Twente scoort op dit punt per saldo goed: er zijn tal van trainingen, waarderingsacties en matchmaking-initiatieven voor vrijwilligers (vacaturebanken, vrijwilligersprijzen). Uit de benchmark blijkt wel dat de druk op vrijwilligers toeneemt en dat het moeilijker wordt nieuwe aanwas te vinden. Veel kernvrijwilligers worden ouder, wat sommige verenigingen en initiatieven kwetsbaar maakt. Ook is het vrijwilligerswerk aan het veranderen: mensen zoeken vaker kortere of projectmatige klussen in plaats van jarenlange vaste verplichtingen. De uitdaging is dus om de vrijwilligersinzet duurzaam te houden, door mee te bewegen met deze trends.

Aanbevelingen

- **Investeer in werving en diversiteit:** Ondersteun verenigingen en stichtingen bij het aantrekken van nieuwe vrijwilligers, met speciale aandacht voor jongeren, werkenden en nieuwe inwoners. Organiseer bijvoorbeeld een jaarlijkse “Vrijwilligersmarkt” of campagne waarbij huidige vrijwilligers enthousiaste verhalen delen (peer-to-peer werving). Faciliteer maatschappelijke stages en projecten om jongeren al vroeg te laten proeven aan vrijwilligerswerk.
- **Faciliteer flexibel vrijwilligerswerk:** Pas het aanbod aan op de moderne vrijwilliger. Micro-volunteering (korte klussen) en een centrale online vacaturebank voor eenmalige taken kunnen drempels verlagen. Veel gemeenten hebben al digitale platforms; zorg dat deze actueel en gebruikersvriendelijk zijn. Bied daarnaast organisaties hulp om taken op te knippen, zodat men ook voor een dag of project vrijwilliger kan zijn zonder jarenlange commitment.
- **Blijf waarderen en ondersteunen:** Zet structureel in op training en coaching voor vrijwilligers, zodat zij hun werk met plezier en vertrouwen kunnen doen (denk aan cursussen EHBO, omgaan met dementie, bestuurskunde etc. via een vrijwilligersacademie). En zorg voor zichtbare waardering: naast jaarlijkse bedankjes kan dit ook via korting op evenementen, een lokale “vrijwilligerspas” of exposure in lokale media. Hierdoor voelen vrijwilligers zich gezien en blijven zij langer actief.
- **Ondersteun bij professionalisering:** Help burgerinitiatieven en kleine vrijwilligersorganisaties met de “zakelijke” kant (aanvragen subsidies, verzekeringen, AVG, enz.). Bijvoorbeeld via een vrijwilligersloket waar men terecht kan met vragen, of door ervaren maatschappelijke partners (zoals welzijnsorganisaties) als mentor te koppelen aan beginnende initiatieven. Dit haalt randzaken uit handen, zodat vrijwilligers zich kunnen richten op waar ze goed in zijn.

Best practice: *In* ***meerdere gemeenten*** *zijn sterke vrijwilligersnetwerken opgezet, waarbij een lokale coördinator actief vraag en aanbod koppelt en trainingen verzorgt. Haaksbergen heeft bovendien een* ***vrijwilligersvriendelijk subsidiebeleid*** *ontwikkeld: organisaties die aantoonbaar veel met vrijwilligers doen, krijgen wat extra ruimte en vertrouwen in de verantwoording. Zulke stimulerende voorbeelden tonen hoe gemeenten vrijwilligerswerk kunnen faciliteren. Cruciaal blijft dat Twente haar eigen cultuur van noaberschap moderniseert:* ***nieuwe vormen van vrijwillige inzet*** *omarmt (bijvoorbeeld online vrijwilligerswerk of buurtapps) en blijft benadrukken dat ieders bijdrage – hoe klein ook – ertoe doet.*

9. Versterken inclusie

Inclusie staat nadrukkelijk op de agenda, maar de uitwerking verschilt nog per gemeente. In het algemeen is men het erover eens: een sterke sociale basis moet voor iedereen toegankelijk en uitnodigend zijn. Alle gemeenten voeren antidiscriminatiebeleid via de regionale voorziening (Vizier) en velen hebben of ontwikkelen een Lokale Inclusie Agenda. In de praktijk zijn er al tal van initiatieven: aangepast sporten, taalhuizen, diversiteits-bijeenkomsten, prikkelarme kermisuren, projecten tegen eenzaamheid, et cetera. Twente laat hiermee een positief diversiteitsbeeld zien zonder grote uitschieters – geen gemeente blijft echt achter, maar overal is inclusie “werk in uitvoering”. Met name het structureel borgen van inclusie vraagt aandacht: initiatieven zijn nogal eens projectmatig en versnipperd. Ook blijkt het bereiken van álle doelgroepen lastig; sommige mensen met een beperking of minderheidsgroepen zijn niet in beeld of nemen niet deel aan activiteiten.

Aanbevelingen

- **Maak een Lokale Inclusie Agenda (LIA):** Stel, als dat nog niet gebeurt is, samen met inwoners met een beperking, cliëntenraden, migrantenorganisaties, LHBTI-vertegenwoordigers en andere stakeholders een Integraal Inclusieplan op. Formuleer hier concrete doelen en monitor de voortgang. Een gedragen LIA geeft richting en voorkomt dat inclusie verzandt in losse acties.
- **Veranker toegankelijkheid in beleid:** Neem in alle relevante plannen (ruimtelijke ordening, evenementenvergunningen, communicatie) inclusieve standaarden op. Bijvoorbeeld: bij herinrichting van straten gelden de uitgangspunten van *Iedereen doet mee* (voldoende zitplekken, geleidelijnen, etc.), bij gemeentelijke communicatie streven naar taalniveau B1 en alternatieve formats. Zo wordt inclusie een automatisme in plaats van een apart thema.
- **Betrek ervaringsdeskundigen structureel:** Schakel inwoners die zelf ervaring hebben met uitsluiting of beperkingen in als adviseur. Richt bijvoorbeeld een inclusie-adviesgroep in die alle nieuwe beleidsvoor-stellen toetst op inclusieve aspecten. Zorg ook dat bij fysieke projecten mensen met een auditieve, visuele of mobiliteitsbeperking mee testen. Niets is waardevoller dan praktijkfeedback om direct bij te sturen.
- **Vier de diversiteit:** Organiseer (samen regionaal) bewustwordings-campagnes en ontmoetingen om diverse groepen met elkaar in contact te brengen. Bijvoorbeeld een jaarlijkse Week van Inclusie, regenboogactiviteiten rond Coming-Outdag, integratiediners, etc. Dit vergroot het draagvlak in de gemeenschap en vermindert vooroor-delen. Zet lokale ambassadeurs in het zonnetje – successen delen inspireert anderen.

Best practice: *Losser en Hof van Twente hebben de afgelopen jaren flink ingezet op* ***fysieke toegankelijkheid****: veel publieke gebouwen en sportlocaties zijn inmiddels goed toegankelijk en voorzien van aangepaste faciliteiten. Wierden en Hellendoorn organiseren regelmatig bijeenkomsten met Inclusion Labs waarbij inwoners met en zonder beperking samen oplossingen bedenken voor inclusievraagstukken. Regionaal is Twente bovendien koploper met* ***inclusief sporten*** *– via Uniek Sporten Twente zijn op veel plekken speciale sporturen en -programma's voor inwoners met een beperking gerealiseerd. Deze voorbeelden tonen dat een bewuste aanpak, samen met partners en direct betrokkene inwoners, echt verschil maakt. De uitdaging is deze initiatieven onderling te verbinden en voor de lange termijn vast te houden.*

10. Mensen vragen & uitnodigen

Het actief uitnodigen van inwoners om deel te nemen en bij te dragen heeft in alle gemeenten aandacht. Gemeenten zijn zich ervan bewust dat een groot deel van de doelgroep niet uit zichzelf komt, maar dat het helpt om mensen te prikkelen of te vragen om mee te doen. Alle gemeenten hebben daarom outreachende acties, van persoonlijke tot maatjesprojecten en vrijwilligers die mensen actief benaderen. Deze uitnodigende werkwijze helpt: veel inwoners worden bereikt die anders langs de kant staan. Toch blijft het een opgave om iedereen mee te krijgen. Het blijft daarom belangrijk om creatief te blijven in benaderingsstrategieën en blijf volhouden: elke keer weer opnieuw mensen vragen, persoonlijk contact leggen en aansluiten bij hun passie of talent.

Aanbevelingen

- **Ga naar de mensen toe:** Zet in op outreachend werken in de haarvaten van de samenleving. Bijvoorbeeld: buurtsportcoaches en cultuurcoaches de wijken in laten gaan om ter plekke mensen te enthousiasmeren (denk aan laagdrempelige proeflessen of straatactiviteiten). Of huisbezoekprojecten continueren/uitbreiden waarbij vrijwilligers of professionals bij risicogroepen aanbellen voor een praatje en uitnodigen voor activiteiten.
- **Persoonlijke benadering op maat:** Zorg dat uitnodigingen om mee te doen op de persoon toegesneden zijn. Een generieke flyer heeft weinig effect; een telefoontje of huisbezoek werkt beter. Train vrijwilligers en sleutelfiguren in gesprekstechnieken zodat ze mensen kunnen motiveren ("Wat zou ú leuk vinden om te doen?" in plaats van "U moet meedoen!"). Maak gebruik van bestaande sociale relaties: laat bijvoorbeeld een sportcoach via de kinderen ook de ouders bij de club betrekken.
- **Ontwikkel 'buddy-systemen':** Koppel mensen die nog aarzelend zijn om mee te doen aan maatjes of buddy's. Iemand die al actief is kan een nieuwe deelnemer meenemen naar een activiteit, voorstellen aan anderen en de drempel verlagen. Dit principe werkt goed bij taalcafés, beweeggroepen of buurtkamers. Formaliseer het door een "neem je buur mee"-actie of een buddyproject via het vrijwilligerspunt.
- **Continuïteit en follow-up:** Een eenmalige uitnodiging is vaak niet genoeg. Blijf mensen benaderen wanneer nieuwe kansen zich voordoen, ook als ze eerder nee zeiden. Houd lijsten bij van mensen die wel interesse toonden maar niet kwamen opdagen, en vraag na wat hen tegenhield. Gebruik die feedback om het aanbod of de benadering te verbeteren. Viert iemand een succes? Laat dat verhaal rondgaan als inspirerend voorbeeld.

Best practice: *In Borne en Haaksbergen zijn met succes* ***persoonlijke campagnemethoden*** *ingezet, zoals de actie "Koffie voor elk Paoshuus", waarbij vrijwilligers bij alleenstaanden langsgingen met een uitnodiging voor een buurthuis-koffieochtend. Ook initiatieven als Sjors Sportief/Creatief in meerdere gemeenten laten zien dat* ***persoonlijk nét dat extra duwtje*** *kan geven: kinderen krijgen een persoonlijk boekje en digitaal aanbod om laagdrempelig nieuwe hobby's te proberen, wat ook teruggetrokken jeugd bereikt. Verder blijkt dat samenwerking met huisartsen en scholen effectief kan zijn; zij* ***verwijzen actief door*** *naar welzijnsactiviteiten (Welzijn op Recept) of vragen bij ouders en leerlingen of er behoefte is aan steun of deelname.*

8.2 Beschouwende conclusie

De zes benchmarkgemeenten laten een stevige sociale basis zien met betrokken gemeenschappen, uitgebreid voorzieningennet en innovatieve samenwerkingsvormen. Er zijn geen grote achterblijvers; op elk van de tien bouwstenen is het basisniveau gehaald of overstegen. Tegelijk staan alle gemeenten voor vergelijkbare strategische opgaven om de sociale basis toekomstbestendig te houden onder druk van vergrijzing, stapeling van zorgvragen en maatschappelijke veranderingen. Om ook over vijf à tien jaar een veerkrachtige sociale basis te hebben, tekenen zich vijf strategische lijnen af:

1. Integrale visie
Ontwikkel een samenhangende, lange-termijn gemeentebrede visie op de sociale basis, gedragen door alle lokaal betrokken partijen. Leg hierin ambities vast per bouwsteen en zorg dat deze visie richtinggevend is voor alle beleidsterreinen

2. Gemeenschap versterken
Investeer in de sociale infrastructuur: voldoende ontmoetingsplekken, slimme inzet van vrijwilligers, en versterking van informele netwerken. Een sterke community vormt het fundament, vangt veel op en voorkomt escalatie.

3. Eigen kracht en samenredzaamheid
Bevorder een cultuur waarin inwoners zelf de regie (blijven) voeren en verantwoordelijkheid delen. Ondersteun initiatieven van onderop, normaliseer waar mogelijk en bied lichte hulp om zwaardere zorg te voorkomen

4. Regionale samenwerking
Intensiveer de samenwerking tussen benchmarkgemeenten en domeinen (sociaal, zorg, wonen, veiligheid). Door kennis, krachten en middelen te bundelen (zoals via Twentse Koers) kan men gezamenlijke uitdagingen effectiever aanpakken

5. Inclusiviteit en toegankelijkheid
Houd een scherpe focus op inclusie: de sociale basis is pas sterk als iedereen mee kan doen. Elimineer drempels (fysiek, digitaal, sociaal) en zoek actief de mensen op die nu niet bereikt worden

Door op deze strategische punten in te zetten, versterken de benchmarkgemeenten de fundamenten die al liggen en spelen ze gezamenlijk in op komende veranderingen. Zo blijft de sociale basis – het netwerk van voorzieningen, relaties en initiatieven dat inwoners ondersteunt – ook in de toekomst een veilig vangnet én een springplank naar participatie voor alle Twentenaren.

Bijlage 1. Overzichtstabel Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein

De informatie in deze bijlage 1 is afkomstig van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein van Waarstaatjegemeente.nl.

Uitgangspositie

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
Inwoners (2025)	24.639	24.931	35.446	36.264	24.359	23.376
Huishoudens (2025)	10.340	10.213	15.432	15.029	10.420	9.903
Gemiddelde huishoudgrootte	2,39	2,48	2,31	2,41	2,32	2,37
% <18 jaar	21	20	17	19	18	18
% 18-23 jaar	5	6	6	6	6	6
% 23-27 jaar	4	4	4	4	4	4
% 27-50 jaar	27	26	23	26	23	24
% 50-68 jaar	24	25	27	25	28	27
% 68-75 jaar	8	8	9	9	9	10
% 75+ jaar	11	11	13	11	13	11
Grijze druk (%)	42,7	42,1	48,7	44,4	48,1	47,5
Levensverwachting (jaar)	82,3	82,3	82,4	81,9	81,7	81,8
Eenpersoonshuishoudens per 1.000 hh	320	320	343	343	320	320
Eenoudergezinnen per 1.000 hh	291	274	317	295	307	289
Samenwonend zonder kinderen per 1.000 hh	334	334	319	319	334	334
Samenwonend met kinderen per 1.000 hh	335	336	340	327	338	357

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
SES-WOA score (2023)	0,16	0,21	0,14	0,16	0,13	0,09
Welvaart 1e-40e percentiel (%)	28,2	23,4	27,7	25,8	26,3	27,3
Welvaart 41e-80e percentiel (%)	51,0	48,5	47,6	50,8	49,2	50,0
Welvaart 80e-100e percentiel (%)	20,8	28,1	24,7	23,4	24,5	22,7
Huishoudens met problematische schulden (%)	6,1	5,5	6,5	5,5	6,2	7,8
Huishoudens ≥4 jaar onder lage inkomensgrens (%)	0,4	0,5	0,5	0,4	0,6	0,7
Huishoudens ≥1 jaar onder lage inkomensgrens (%)	2,5	2,2	2,1	1,7	2,5	2,8
% Laag opgeleid (beroepsbevolking)	21,8	21,8	21,4	21,4	21,8	21,8
% Middelbaar opgeleid	41,3	41,3	41,6	41,6	41,3	41,3
% Hoog opgeleid	37,0	37,0	37,0	37,0	37,0	37,0
% Afgelopen 4 jaar voortdurend werkzaam	56,1	56,1	54,9	54,9	56,1	56,1
% Afgel. 4 jr niet voortdurend werkzaam	7,5	7,5	8,6	8,6	7,5	7,5
% Afgel. 4 jr niet werkzaam	32,8	32,8	31,9	31,9	32,8	32,8
Roken (%)	10,7	14,8	12,7	12,8	11,3	14,9
Ernstig overgewicht (%)	15,2	14,8	16,4	14,8	16,9	20,4
Overgewicht (%)	53,3	49,0	51,7	52,0	50,8	54,6
Voldoet aan beweegrichtlijn (%)	57,5	51,3	52,9	54,4	54,8	59,9
Gebruik basis GGZ/POH-GGZ (%)	6,2	4,6	5,1	5,0	4,6	4,8
Eenzaamheid (%)	38,8	37,7	38,2	37,9	39,0	39,3
Mantelzorgers (%)	15,8	15,8	15,3	14,7	18,3	18,9
Vrijwilligerswerk (%)	28	28	26	33	28	28
Kinderen met lidmaatschap sportvereniging (%)	43,5	54,5	52,3	52,2	45,9	46,2

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
Inwoners met lidmaatschap sportvereniging (%)	29,8	36,6	35,4	33,2	32,0	30,1
Voortijdige schoolverlaters (%)	1,8	1,8	2,0	1,9	1,1	1,4
Werkloze jongeren (%)	1	1	1	2	1	1
Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren	6	4	9	11	5	7
Meldingen kindermishandeling per 100.000 inw	141	110	126	116	107	132
Leerlingen SBO per 1.000	21	21	22	22	21	21

Wmo

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
Unieke Wmo-cliënten (2024 H2)	1.845	1.480	2.370	2.475	1.535	1.080
Alleen PGB	30	25	25	20	20	35
Alleen ZIN	1.745	1.430	2.270	2.410	1.460	1.085
Zowel PGB als ZIN	70	25	75	45	40	60
Aantal cliënten per hoofdcategorie (per 1.000 inw)						
Ondersteuning thuis	15	13	13	16	12	13
Hulp bij het huishouden	41	34	39	33	33	36
Verblijf en opvang	43	29	35	39	33	20
Hulpmiddelen en diensten	20	20	20	20	20	20
Overig	-	-	-	-	-	-
Leeftijdsverdeling cliënten (mannen, %)						
18-30 jaar	10,3	12,7	12,7	13,0	9,4	9,2
30-45 jaar	11,0	6,9	6,9	8,5	11,3	9,2

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
45-60 jaar	13,2	11,8	11,8	12,4	18,9	9,2
60-75 jaar	22,1	24,5	24,5	25,4	22,6	22,4
75-85 jaar	28,7	29,4	29,4	27,1	26,4	38,2
85+ jaar	14,7	14,7	14,7	13,6	13,2	13,2
Leeftijdsverdeling cliënten (vrouwen, %)						
18-30 jaar	6,0	6,7	6,7	6,9	8,0	8,6
30-45 jaar	7,3	9,2	9,2	10,7	11,5	21,4
45-60 jaar	10,7	19,0	19,0	19,2	18,5	40,7
60-75 jaar	21,5	36,4	36,4	34,9	33,5	17,9
75-85 jaar	33,0	24,1	24,1	22,0	23,5	-
85+ jaar	21,9	-	-	-	-	-
Wmo uitgaven per hoofdcategorie (x 1.000 euro, 2024)						
Hulp bij het huishouden (begroot)	3.442	2.641	4.331	4.201	2.139	3.006
Hulp bij het huishouden (gerealiseerd)	3.367	2.686	4.214	4.301	2.262	2.971
Ondersteuning thuis (begroot)	2.566	1.691	2.851	4.420	2.228	2.304
Ondersteuning thuis (gerealiseerd)	2.458	2.006	3.111	4.307	2.175	2.364
Hulpmiddelen en diensten (begroot)	724	1.157	2.208	935	842	1.615
Hulpmiddelen en diensten (gerealiseerd)	945	1.288	2.580	967	826	2.151
Verblijf en opvang (begroot)	?	?	?	?	?	?
Verblijf en opvang (gerealiseerd)	?	?	?	?	?	?
Totaal uitgaven Wmo (begroot)	6.732	5.488	9.390	9.555	5.208	6.925
Totaal uitgaven Wmo (gerealiseerd)	6.769	6.076	9.905	9.575	5.264	7.485

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
Inkomsten eigen bijdragen Wmo (x 1.000 euro, 2024)						
<10.000 euro	-	-	-	-	-	-
10-15.000 euro	-	-	-	-	-	-
15-20.000 euro	-	-	13	-	-	-
20-30.000 euro	90	79	138	130	76	85
30-40.000 euro	63	50	88	90	56	65
40-50.000 euro	35	29	40	39	24	29
50-100.000 euro	46	29	54	48	31	33
>100.000 euro	-	15	20	17	11	13
Aantal afgesloten Wmo-trajecten (2024 H2)	340	360	-	530	275	180
Reden beëindiging Wmo-trajecten (2024 H2)						
Overlijden	-	15	35	70	30	-
Levering volgens plan beëindigd	-	210	120	235	185	-
Verhuizing naar andere gemeente	-	10	10	10	15	-
Eenzijdig door aanbieder	-	-	-	-	-	-
Eenzijdig door cliënt	-	10	10	-	-	-
Voortijdig in overeenstemming	-	15	35	35	20	-
Totaal beëindigd	340	360	355	530	275	180
Cliëntervaringsonderzoek: Toegankelijkheid	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	8,0 (gem.)
Cliëntervaringsonderzoek: Kwaliteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	8,4 (gem.)
Cliëntervaringsonderzoek: Effecten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Zie toel.
Beschermd wonen (per 1.000 inw, 2024 H2)	Enschede	Almelo	Enschede	Almelo	Enschede	Enschede

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
Veel voorkomende stapeling binnen Wmo (2023)						
Hulp bij huishouden & Vervoersvoorzieningen	265	160	125	200	100	140
Hulp bij huishouden & Woonvoorzieningen	-	15	70	45	25	85
Hulp bij huishouden & Begeleiding	35	20	65	40	35	15
Begeleiding & Dagbesteding	20	15	15	30	15	10
Vervoersdiensten & Vervoersvoorzieningen	-	15	35	35	30	10
Rolstoelen & Vervoersvoorzieningen	45	30	25	35	15	35
Rolstoelen & Woonvoorzieningen	-	15	25	35	15	10
Dagbesteding & Vervoersdiensten	-	-	15	10	10	10
Hulp bij huishouden & Vervoersdiensten	-	-	-	-	-	10
Wmo instroom in Wlz (2024, %)						
Totaal Wmo-cliënten, gebruik Wlz	21,0	17,6	20,1	21,9	22,3	18,7
Wmo-cliënten 2023, instroom Wlz in 2024	4,2	5,9	5,7	4,7	3,8	4,2
Samenloop Wmo-Wlz	16,8	11,8	14,4	17,3	18,5	14,6

Jeugdwet

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
Unieke cliënten Jeugdwet (2025 H1)	605	485	565	750	440	485
Totaal jeugdzorgtrajecten (2025 H1)	685	505	630	790	475	570
Jeugdhulp zonder verblijf (%)	89,1	89,1	84,1	91,1	85,3	86,0
Jeugdhulp met verblijf (%)	7,0	7,4	7,9	7,0	8,4	7,2
Jeugdbescherming (%)	2,0	2,0	7,0	1,0	5,3	7,5
Jeugdreclassering (%)	2,0	1,5	1,0	1,0	1,0	1,0
Aantal afgesloten jeugdzorgtrajecten (2024 H1)	235	100	240	245	145	200
Beëindigd volgens plan (2024 H1)	155	110	185	205	105	115
Waarvan in overeenstemming	20	10	35	25	15	25
Waarvan eenzijdig door cliënt	20	10	10	25	10	20
Waarvan eenzijdig door aanbieder	-	-	-	-	-	-
Waarvan wegens externe omstandigheden	-	-	-	-	-	-
Totaal beëindigd	255	140	320	285	170	235
Uitgaven jeugdzorg totaal (x 1.000 euro, 2023)	7.216	5.401	10.841	8.147	6.623	8.202
Jeugdhulp zonder verblijf – wijkteam (begroot)	5.438	3.553	675	6.436	4.813	4.822
Jeugdhulp zonder verblijf – wijkteam (gerealiseerd)	5.363	3.827	691	6.922	4.520	5.390
Jeugdhulp met verblijf (begroot)	1.088	1.366	1.374	944	1.374	1.659
Jeugdhulp met verblijf (gerealiseerd)	1.528	1.320	1.592	940	1.592	2.344
Kinderbeschermingsmaatregelen (begroot)	316	320	108	289	437	365
Kinderbeschermingsmaatregelen (gerealiseerd)	246	213	94	284	308	439
Jeugdreclassering (begroot)	73	35	-	-	232	30

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
Jeugdreclassering (gerealiseerd)	77	39	-	-	201	27
Activiteiten preventief justitieel kader (begroot)	-	-	-	-	-	-
Activiteiten preventief justitieel kader (gerealiseerd)	-	-	-	-	-	-
Totaal jeugdzorg (begroot)	6.915	5.274	10.096	7.671	6.857	6.877
Totaal jeugdzorg (gerealiseerd)	7.216	5.401	10.841	8.147	6.623	8.202

Participatiewet

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
Totaal re-integratievoorzieningen per 1.000 (2024)	14,2	14,2	24,7	16,0	10,0	20,7
Huishoudens met bijstand (% van totaal, 2025)	2,5	2,5	2,9	2,6	2,8	2,8
Personen met bijstand per 1.000 inw (2025 H1)	20	16	20	18	20	19
% bijstand tot AOW-leeftijd	91,0	91,0	90,8	90,8	91,0	91,0
% bijstand vanaf AOW-leeftijd	9,0	9,0	9,2	9,2	9,0	9,0
Re-integratie/participatievoorzieningen per 1.000 (2024)						
Loonkostensubsidie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jobcoach/begeleiding op werkplek	1,1	1,1	2,7	2,6	1,7	0,6
Vervoersvoorziening	0,0	1,1	5,4	1,9	0,0	0,6
Coaching naar werk/participatie	1,1	1,7	2,3	1,5	0,6	9,2
Training/cursus/opleiding	0,6	1,1	4,2	1,1	0,6	0,6
Vrijwilligerswerk	0,0	1,1	4,2	1,1	0,0	1,7
Werkloosheidspercentage (2024)	2,9	2,7	3,0	2,8	3,0	3,1

Stapeling van voorzieningen

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
Huishoudens met voorziening sociaal domein						
% huishoudens zonder voorziening sociaal domein	77,9	81,0	80,7	79,1	81,3	83,1
% huishoudens met voorziening sociaal domein	22,1	19,0	19,3	20,9	18,7	16,9
Stapeling per voorziening (per 1.000 hh)						
1 voorziening	103	103	106	106	103	103
2 voorzieningen	119	112	105	116	109	116
3 voorzieningen	49	49	54	54	49	49
4 voorzieningen	21	21	24	24	21	21
5 voorzieningen	10	10	11	11	10	10
6 of meer voorzieningen	4	4	5	5	4	4
Stapeling per domein (per 1.000 hh)						
Alleen Jeugd	36	36	37	36	36	36
Alleen Participatiewet	38	35	28	35	29	36
Alleen Wmo	23	23	31	31	23	23
Jeugd en Participatiewet	22	19	24	21	23	27
Jeugd en Wmo	119	119	121	122	119	119
Participatiewet en Wmo	143	123	127	133	121	93
Jeugd, Participatiewet en Wmo	4	4	4	4	4	4
Overige combinaties	9	8	12	11	9	8
Veel voorkomende stapeling binnen Wmo (2023, aantal cliënten)						
Hulp bij huishouden & Vervoersvoorzieningen	265	160	125	200	100	140

Indicator	Borne	Wierden	Hof van Twente	Hellendoorn	Haaksbergen	Losser
Hulp bij huishouden & Woonvoorzieningen	-	15	70	45	25	85
Hulp bij huishouden & Begeleiding	35	20	65	40	35	15
Begeleiding & Dagbesteding	20	15	15	30	15	10
Vervoersdiensten & Vervoersvoorzieningen	-	15	35	35	30	10
Rolstoelen & Vervoersvoorzieningen	45	30	25	35	15	35
Rolstoelen & Woonvoorzieningen	-	15	25	35	15	10
Dagbesteding & Vervoersdiensten	-	-	15	10	10	10
Hulp bij huishouden & Vervoersdiensten	-	-	-	-	-	10
Beschermd wonen & Begeleiding	-	-	-	-	-	-